

LATVIJAS UNIVERSITĀTE
JURIDISKĀ FAKULTĀTE
KRIMINĀLTIESISKO ZINĀTŅU KATEDRA

**VALSTS MEŽA DIENESTS
KĀ ATZINUMA SNIEDZĒJS UN CIETUŠĀ PĀRSTĀVIS KRIMINĀLPROCESĀ,
TIESĪBU UZ TAISNĪGU TIESU VĒRTĒJUMĀ**

MAĢISTRA DARBS

Autors: Artūrs Parfjonovs

Studenta apliecības Nr.: ap09054

Darba vadītājs: Mg.iur., lekt. Gunārs Kūtris

RĪGA 2014

1

SATURA RĀDĪTĀJS

ANOTĀCIJA.....	3
ABSTRACT	4
ZUSAMMENFASSUNG	5
APZĪMĒJUMU SARAKSTS	6
IEVADS	7
1. VALSTS MEŽA DIENESTA STATUSS	10
2. VALSTS MEŽA DIENESTS KRIMINĀLPROCESĀ.....	15
2.1 Valsts meža dienests kā cietušā pārstāvis.....	15
2.2 Valsts meža dienests kā atzinuma sniedzējs.....	20
3. PROCESUĀLĀS LĪDZTIESĪBAS PRINCIPS	35
3.1. Procesuālās līdztiesības princips kriminālprocesā.....	35
3.2. Procesuālās līdztiesības principa pārkāpums Valsts meža dienestam sniedzot atzinumu un pārstāvēt cietušo	40
4. INTEREŠU KONFLIKTS.....	47
4.1 Interestu konflikts kriminālprocesā	47
4.2. Interestu konflikts Valsts meža dienestam sniedzot atzinumu un pārstāvēt cietušo	51
KOPSAVILKUMS	58
IZMANTOTĀ LITERATŪRA UN AVOTI.....	61

ANOTĀCIJA

Valsts meža dienestam noteikts pienākums sagatavot kriminālprocesā atzinumu jeb radīt pierādījumu. Vienlaicīgi tam uzlikts pienākums pārstāvēt valsti un piedzīt zaudējumu atlīdzību par labu valstij kriminālprocesā gadījumos, kad ar noziedzīgu nodarījumu nodarīts kaitējums mežsaimniecības interesēm mežu apsaimniekošanas un izmantošanas jomā.

Tā kā Satversme garantē personām tiesības uz taisnīgu tiesu, tad ir nepieciešams izvērtēt, vai netiek nepamatoti ierobežotas minētās tiesības situācijā, kad vienai personai kriminālprocesā – Valsts meža dienestam, vienlaicīgi ir jāsniedz gan kompetents atzinums, kas pieprasa objektīvīti un neinteresētību lietas iznākumā, gan jāpārstāv cietušais, kur šāds statuss savukārt pieprasa ieinteresētību lietas iznākumā par labu cietušajai personai. Lai sasniegtu izvirzīto mērķi tiek analizētas Valsts meža dienesta tiesības un pienākumi kriminālprocesā; tiek noskaidrots, vai situācija, kad Valsts meža dienests sagatavo atzinumu un pārstāv cietušo nerada interešu konfliktu kriminālprocesā un nepārkāpj procesuālās līdztiesības principa pārkāpumu attiecībā pret personu, kurai ir tiesības uz aizstāvību tādā mērā, ka tiek pārkāptas tās tiesības uz taisnīgu tiesu.

No pētījumā veiktās izpētes autors secina, ka tiek pārkāptas tiesības uz taisnīgu tiesu situācijā, kad Valsts meža dienests sagatavo atzinumu un pārstāv cietušo kriminālprocesā. Darba rezultātā, analizējot normatīvo regulējumu, tiesu praksi un tiesību doktrīnu, ir izteikti konkrēti priekšlikumi nepieciešamajiem grozījumiem Krimināllikumā, Kriminālprocesa likumā un likumā „Par Krimināllikuma spēkā stāšanās un piemērošanas kārtību”.

Atslēgvārdi: kompetentās institūcijas atzinums, Valsts meža dienests, procesuālās līdztiesības princips, interešu konflikts, tiesības uz taisnīgu tiesu.

ABSTRACT

The National Forest Service is obligated to prepare an opinion in criminal procedure, in other words – to create evidence. At the same time it is imposed to represent the state and claim the damages made against the state in the case of the criminal procedures, when with a criminal offense the interests of forestry in forest management and exploitation are harmed.

Since the Constitution guarantees one's rights to a fair trial, then it is necessary to evaluate if the before referred rights are not being unreasonably restricted in a situation, when one person in criminal procedure – the National Forest Service, must provide both a competent opinion, which requires objectivity and disinterest in the outcome of the case, and at the same time represent the victim, where in turn such a status requires interest in the outcome of the case in favor of the injured party. In order to achieve the proposed objective, the National Forest Service rights and obligations in a criminal proceedings were being analyzed; it is being clarified, that there is no conflict of interests or violation of principle procedural rights of equality against a person, who has rights of the defense to such an extent that violates its rights to a fair trial, in situations, when the National Forest Service issues a statement and represents the victim.

From the conducted study, author concludes, that the rights to a fair trial are being violated in situation, when the National Forest Service prepares an opinion and represents the victim in criminal procedure. In result of the paper, while analyzing the normative regulation, court-of law and legal doctrine, specific proposals are presented for necessary amendments to the Criminal law, the Criminal Procedure Law and in other laws.

Keywords: the opinion of competent institution, the National Forest Service, equality of arms, conflict of interests, the right to a fair trial.

ZUSAMMENFASSUNG

Die Staatsforstverwaltung ist verpflichtet im Strafverfahren eine Stellungnahme vorzubereiten bzw. Beweise vor zu legen. Zur gleichen Zeit muss die den Staat vertreten und den Schadensersatz gegenüber dem Staat in den Strafverfahren einbringen, wo mit einer Straftat die Interessen der Forstwirtschaft bei der Waldbewirtschaftung und –Verwendung verletzt werden.

Sowie die Verfassung für jede Person das Recht auf ein faires Gerichtsverfahren garantiert, ist es notwendig zu prüfen, ob die Rechte in der Situation, wann eine Person–Staatsforstverwaltung – im Strafverfahren gleichzeitig eine kompetente Stellungnahme, die die Objektivität und das Desinteresse im Resultat des Verfahrens erfordert, und Vertretung des Opfers, wo dieser Status wiederum die Interesse im Resultat des Verfahrens zugunsten der geschädigter Person erfordert, nicht unangemessen beschränkt werden.

Um das Ziel zu erreichen, werden die Rechte und Pflichten der Staatsforstverwaltung in dem Strafverfahren analysiert. Es wird festgestellt ob die Situation, in der die Staatsforstverwaltung eine Stellungnahme vorbereitet und die Interessen des Geschädigten vertritt, nicht den Interessenkonflikt im Strafverfahren zusteuert und nicht gegen den Grundsatz des Gleichstellungsverfahrens im Bezug auf eine Person verstößt, die die Rechte auf die Verteidigung in dem Ausmaß hat, dass das Recht auf ein faires Verfahren verletzt wird.

Bei der Analyse der Forschungsarbeit wird von dem Autor festgestellt, ob gegen die Rechte auf ein faires Gerichtsverfahren in der Situation verstoßen werden, wenn die Staatsforstverwaltung eine Stellungnahme vorbereitet und das Opfer in dem Strafverfahren vertritt.

Das Ergebnis nach der Analyse des Rechtsrahmens, der Rechtsprechung und Rechtslehre sind konkrete Vorschläge von notwendigen Änderungen des Strafgesetzbuches, der Strafprozessordnung und des Gesetzes, über die Ordnung, wann das Strafgesetz in die Kraft tritt und angewendet wird.

Stichwörter: die Stellungnahme der zuständigen Behörden, Staatsforstverwaltung, Gleichstellungsverfahren, Interessenkonflikt, das Recht auf ein faires Gerichtsverfahren.

APZĪMĒJUMU SARAKSTS

KL – Krimināllikums;

KPL – Kriminālprocesa likums;

AT Senāts – Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāts;

VMD – Valsts meža dienests;

LR – Latvijas Republika;

ECT – Eiropas Cilvēktiesību tiesa;

ECK – Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencija.

IEVADS

Krimināltiesībām ir jābūt sevišķi noteiktām. Tas izriet no tā stāvokļa, kuru tās ieņem vispārējā tiesību sistēmā, no pakāpes, kas ierādīta krimināltiesību normām citu tiesību normu vidū. Kriminālpiedraudējums – beidzamais līdzeklis, kriminālsods – pēdējais solis, kuri atrodas valsts rīcībā tiesiskās kārtības apsardzībai. Kriminālsods sagādā indivīdam lielas ciešanas, tas skar viņa svarīgākos labumus. Šeit patvaļībai nav vietas.¹ Tāpēc likumdevējs pieņēmis Krimināllikumu², kurā ir uzskaitījis visus tos nodarījumus, kuri ir uzskatāmi par noziedzīgiem, un par kuriem noziedzīgu nodarījumu izdarījušo personu var saukt pie kriminālatbildības un piespriest tai kriminālsodu.

Tieši tāpat kā krimināltiesībās arī kriminālprocesā kā publiskajās tiesībās patvaļībai nav vietas, jo kriminālprocess nosaka kārtību, kādā tiek piespriests bargākais un pēdējais līdzeklis, kas atrodas valsts rokās tiesiskās kārtības nodrošināšanai – kriminālsods. Sabiedrība nevar būt ieinteresēta noziedzīgu nodarījumu izdarījušo personu sodīšanā par katru cenu un ārpus noteiktās procedūras, kura nosaka tiesības un pienākumus personām, kas piedalās šajā procedūrā.³ Tiesiskās kārtības apsardzības procesam no valsts puses jābūt piesardzīgam un reizē pārliecinošam, citiem vārdiem sakot, procesam, kādā tiek lemts par kriminālpiedraudējumu jeb kriminālatbildības iestāšanos un kriminālsoda piespriešanu, jābūt taisnīgam. Krimināllikums nosaka, kādi nodarījumi uzskatāmi par noziedzīgiem un kādi par tiem draud sodi. Kriminālprocess turpretim reglamentē veidu un kārtību, kā noziedzīgie nodarījumi konstatējami, kā noskaidrojamas tos izdarījušās personas, un nosaka arī, kādā kārtībā tām piemērojams sods vai tās atbrīvojamās no kriminālatbildības un soda. Šo kārtību sauc par procesuālo kārtību.⁴ Procesuālās kārtības reglamentēšanai un noteiktībai likumdevējs ir pieņēmis Kriminālprocesa likumu⁵.

KPL mērķis ir noteikt tādu kriminālprocesa kārtību, kas nodrošina efektīvu KL normu piemērošanu un krimināltiesisko attiecību taisnīgu noregulējumu bez neattaisnotas iejaukšanās personas dzīvē⁶. Šādu mērķi iespējams sasniegt tikai tad, ja KPL noteiktā reglamentācija atbilst Satversmei⁷ un tajā garantētajām pamattiesībām.

¹ Mincs P. Krimināltiesību kurss. Vispārējā daļa. Ar U.Krašņina komentāriem. – Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2005, 18.lpp.

² Krimināllikums: LR likums. Pieejams: <http://likumi.lv/doc.php?id=88966> [aplūkots 2014.gada 19.martā].

³ Григорьев В.Н, Победкин А.В, Яшин В.Н. Уголовный процесс. Москва: Eskmo education, 2005, c.15.

⁴ Liede A. Latvijas PSR Kriminālprocess (vispārīgā daļa) un tiesu pierādījumi. Rīga: Zvaigzne, 1970, 6.lpp.

⁵ Kriminālprocesa likums. Pieejams: <http://likumi.lv/doc.php?id=107820> [aplūkots 2014.gada 9.martā].

⁶ Turpat, 1.pants.

⁷ Latvijas Republikas Satversme: LR likums. Pieejams: <http://likumi.lv/doc.php?id=57980> [aplūkots 2014.gada 15.aprīlī].

Likumi nav jāgroza, ja tajos ietvertais regulējums funkcionē labi, pat tad, ja šķiet, ka to varētu vēl vairāk uzlabot, tomēr būtiski nemainot.⁸ Tomēr KPL pārsvarā tika izstrādāts, balstoties uz teorētiskām nostādnēm, un tikai šī likuma piemērošanas prakse atklāja daļu likuma trūkumu un nepilnību, tā vēlreiz apstiprinot aksiomu par teorijas un prakses savstarpējo atkarību un mijiedarbību.⁹ Līdz šim KPL grozīts 22 reizes.

Visticamāk, ka ar minētajiem grozījumiem varētu nebūt pietiekoši, lai uzskatītu, ka KPL ir pilnveidots tik daudz, cik vien iespējams, ka ir novērsta visas likuma neprecizitātes. Šis pētījums tiek veikts, jo autoram ir radušās šaubas par atsevišķu KPL reglamentētu institūtu darbību, kas nebūtu uzskatāma par taisnīgu un atbilstošu Satversmei, līdz ar to normatīvais regulējums būtu grozāms. Nepieciešams izvērtēt, vai par taisnīgu uzskatāma situācija, kad vienai personai kriminālprocesā vienlaicīgi ir jāsniedz gan kompetents atzinums, kas pieprasa objektīvīti un neinteresētību lietas iznākumā, gan jāpārstāv cietušais, kur šāds statuss savukārt pieprasa ieinteresētību lietas iznākumā par labu cietušajai personai. Kriminālprocesā šāda situācija rodas, kad divejādā statusā - kā kompetentā institūcija un kā cietušā pārstāvis - darbojas Valsts meža dienests.

Līdzīgs problēmjaucējums tika aktualizēts arī pagājušajā desmitgadē, kad Augstākās tiesas Senāta Krimināllietu departamentam 2007.gada 24.augusta lēmumā lietā Nr.SKK - 503/2007¹⁰ nācās analizēt, vai neveidojas neapstrīdama interešu konflikta situācija kriminālprocesā, kad VMD struktūrvienība vienlaicīgi krimināllietā ir gan cietušā, gan atzinuma sniedzēja statusā. Darba autors vēlas skatīt šo līdzīgo jautājumu plašāk, aplūkojot VMD divejādo statusu attiecībā uz procesuālās līdztiesības principa ievērošanu un citām interešu konflikta situācijām, ne tikai nepastrīdamām interešu konflikta situācijām.

Darba mērķis ir noskaidrot, vai situācija kriminālprocesā, kad VMD pārstāv cietušo un vienlaicīgi sniedz atzinumu, radot jaunu un patstāvīgu pierādījumu, nepārkāpj personas, kurai ir tiesības uz aizstāvību, tiesības uz taisnīgu tiesu.

Lai sasniegtu darba mērķi, ir izvirzīti šādi uzdevumi:

1) noskaidrot, kādas tiesības un pienākumi kriminālprocesā ir VMD gan pārstāvot cietušo, gan sniedzot atzinumu;

---

⁸ Nikuļceva I. Likums un tā grozījumi. Pieejams: <http://jurisprudence.geek.lv/TiesibuTalakveidosana/3-LikGroz.pdf> [aplūkots 2014.gada 15.aprīlī].

⁹ Vietnieks V. Likumu grozījumu diktē dzīve. Pieejams: <http://jurisprudence.geek.lv/TiesibuTalakveidosana/3-LikGroz.pdf> [aplūkots 2014.gada 15.aprīlī].

¹⁰ Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Krimināllietu departamenta 2007. gada 24. augusta lēmums lietā Nr.SKK - 503/2007. Pieejams: <http://at.gov.lv/lv/judikatura/judikaturas-nolemumu-arhivs/senata-kriminallietu-departaments/hronologiska-seciba/2007/> [aplūkots 2014.gada 22.martā].

2) noskaidrot, vai ar KPL un citiem likumiem VMD piešķirtās tiesības un pienākumi nerada procesuālās līdztiesības principa pārkāpumu attiecībā pret personu, kurai ir tiesības uz aizstāvību tādā mērā, ka tiek pārkāptas tās tiesības uz taisnīgu tiesu;

3) noskaidrot, vai ar KPL un citiem likumiem VMD piešķirtās tiesības un pienākumi nerada tādu interešu konflikta situāciju kriminālprocesā, kas pārkāpj personas, kurai ir tiesības uz aizstāvību, tiesības uz taisnīgu tiesu;

4) noskaidrot, vai spēkā esošais KPL regulējums nodrošina tiesības uz taisnīgu tiesu ievērošanu, paredzot procesuālus līdzekļus interešu konflikta vai procesuālā līdztiesības principa pārkāpuma novēršanai starp kriminālprocesa dalībniekiem, ja VMD ir gan cietušā pārstāvis, gan atzinuma sniedzējs.

Izvirzītā mērķa un uzdevumu sasniegšanai darba izstrādē lietotas šādas zinātniskās pētniecības metodes: analītiskā, salīdzinošā, vēsturiskā un sistēmiskā.

Analītiskā metode tiek izmantota pētot gan nacionālo tiesu (Satversmes tiesas, Augstākās tiesas, rajona tiesu) praksi, gan Eiropas Cilvēktiesību tiesas praksi. Analīze ir veikta secinājumu un priekšlikumu pamatā.

Salīdzinošā jeb komparatīvā metode izmantota, lai salīdzinātu līdzīgo un atšķirīgo spēkā esošajos un spēku zaudējušos normatīvajos tiesību aktos. Tiek salīdzināti vairāki normatīvie regulējumi, lai iegūtu secinājumus par to, kurš regulējums ir labāks vai atbilstošāks.

Vēsturiskā metode izmantota, pētot pagājušā gadsimta normatīvo regulējumu un tiesu praksi, parādot attiecīgā institūta attīstību un apstākļus, kas ietekmējuši procesu.

Sistēmiskā metode kalpo tiesību normas savstarpējās sasaistes un atkarības izziņāšanai.¹¹ Tiesības, tiesību sistēma ir ārkārtīgi sarežģīta tiesību normu, principu un prakses savstarpēji vienota, organizatoriski un saturiski saskaņota sistēma¹², līdz ar to autors, analizējot kriminālprocesuālās tiesību normas no savstarpējās saistības viedokļa, noskaidros noteiktu tiesību normu juridisko saturu. Sistēmiskās metodes pielietošanas rezultātā izmantota arī atbilstoša tiesu prakse un tiesību zinātnes atziņas.

Darba izstrādē izmantots plašs juridiskās literatūras klāsts – Latvijā un ārvalstīs tapuši darbi, rakstīti latviešu, krievu, vācu un angļu valodās. Darbā analizēts plašs normatīvo aktu klāsts – nacionālie, ārvalstu un starptautiskie normatīvie tiesību akti. Kā minēts, analizēta arī tiesu prakse, lielu uzsvaru liekot uz Satversmes tiesas spriedumu, Satversmes tiesas kolēģiju lēmumu un ECT spriedumu analīzi, lai noskaidrotu tiesību uz taisnīgu tiesu saturu un to ierobežošanas kritērijus.

¹¹ Mayer – Maly T. Einführung in die Rechtswissenschaft. Berlin: Springer, 1993, s.23.

¹² Zippelius R. Juristische Methodenlehre. 8., neubearbeitete Auflage. München: Beck, 2003, s.57.

1. VALSTS MEŽA DIENESTA STATUSS

Valsts pārvaldes iekārtas likuma¹³ 4.panta pirmā daļa nosaka, ka LR kā sākotnējā publiskā persona valsts pārvaldes jomā darbojas ar tiešās un pastarpinātās pārvaldes iestāžu starpniecību. LR kā sākotnējā publisko tiesību juridiskā persona ir juridiska aksioma, kura nav jāpamato. LR kā tiesību subjekts ir pašsaprotama. Jēdziens "valsts" un LR kā sākotnējā publisko tiesību juridiskā persona ir sinonīmi.¹⁴

Valsts pārvaldes iekārtas likuma 1.panta 5.punktā tiešā pārvalde tiek skaidrota kā LR (sākotnējās publiskās personas) iestādes un amatpersonas. Savukārt Valsts pārvaldes iekārtas likuma 1.panta 3.punkts nosaka, ka iestāde ir institūcija, kura darbojas publiskas personas vārdā un kurai ar normatīvo aktu noteikta kompetence valsts pārvaldē, piešķirti finanšu līdzekļi tās darbības īstenošanai un ir savs personāls. Saskaņā ar Valsts pārvaldes iekārtas likuma 5.pantu tiešās pārvaldes iestādes pārstāv LR, tā ir atbildīga par tiešās pārvaldes iestāžu darbību.

Valsts pārvaldes jomā valsts institucionāli materializējas tās orgānā (Ministru kabinetā) un iestādēs.¹⁵ Valsts pārvaldes iestādes parasti nav juridiskās personas, jo patstāvīgas tiesībsubjektības piešķiršana kurai katrai institūcijai nebūtu savienojama ar valsts pārvaldes vienotību un hierarhisko struktūru.¹⁶ Iestāde attiecībā pret citām iestādēm vienmēr ir iekļauta vienotā hierarhiskā sistēmā – valsts pārvaldē (kas ir padota valdībai – Ministru kabinetam). Tās juridisko identitāti nosaka tai piešķirtā kompetence, nevis tās statuss kā juridiska persona. Uz ārpusi tā pārstāv vai nu LR vai kādu citu (t.i., atvasinātu) publisko tiesību juridisko personu¹⁷ (piemēram, pašvaldību). Valsts pārvaldes iestādei nav tiesībspējas, tādēļ tā savā vārdā nevar noslēgt tiesiskus darījumus. Ministrijas un visas pārējās valsts pārvaldes iestādes slēdz darba līgumus, pirkuma līgumus u.c., taču tiesiskas attiecības izveidojas starp attiecīgo publisko personu, no vienas puses un privātpersonu, no otras puses. Turklāt nav svarīgi, vai konkrētā līgumā (piemēram, darba līgumā) ir norādīts, ka ministrija līgumu slēdz Latvijas Republikas vārdā. Šī juridiskā konstrukcija ir elementāra un tās

---

¹³ Valsts pārvaldes iekārtas likums: LR likums. Pieejams: <http://likumi.lv/doc.php?id=63545> [aplūkots 2014.gada 8.janvārī].

¹⁴ Levits E. Valsts un valsts pārvaldes juridiskā struktūra. Grām.: Rakstu krājums administratīvajiem tiesnešiem. Rīga: Publisko tiesību institūts, 2003, 40. lpp.

¹⁵ Briede J., Danovskis E. Publisko tiesību subjektu civiltiesiskais statuss. Jurista Vārds, 2012.gada 14. februāris, Nr.7 (706). Pieejams: http://www.juristavards.lv/index.php?menu=DOC&id=243964#ats_3 [aplūkots 2014.gada 5.martā].

¹⁶ Balodis K. Ievads civiltiesībās. Rīga: Zvaigzne ABC, 2007, 90.lpp.

¹⁷ Levits E. Valsts pārvaldes iekārtas koncepcija. 36.lpp. Pieejams: <http://www.mf.llu.lv/uploads/File/prezentacijas/20.pdf> [aplūkots 2014.gada 28.februārī].

vienīgais mērķis ir atvieglot privātpersonas satiksmi ar valsti jebkādās tiesiskās attiecībās, arī privāttiesiskās.¹⁸

Valsts pārvaldes iekārtas likuma 10.panta trešā daļa nosaka, ka valsts pārvalde darbojas sabiedrības interesēs. Iestādei nav savas intereses. Tā tikai noteiktā kārtībā realizē sabiedrības intereses.¹⁹ Tādejādi jebkura valsts pārvaldes iestāde atbilstoši tai piešķirtajai (deleģētajai) kompetencei darbojas nevis savās interesēs, bet gan valsts vārdā un sabiedrības interesēs. Valsts meža dienesta likuma²⁰ 1.panta pirmā daļa nosaka, ka VMD ir zemkopības ministra padotībā esoša tiešās pārvaldes iestāde. Tātad arī VMD ir institūcija (valsts pārvaldes iestāde), kura darbojas LR jeb valsts vārdā un sabiedrības interesēs noteiktā valsts pārvaldes jomā (kompetencē).

Meža nozarē valsts pārvaldes funkcijas veic vairākas iestādes, starp kurām ir arī VMD. Saskaņā ar Meža likuma²¹ 43.pantu meža nozarē valsts pārvaldes funkcijas veic:

1) Zemkopības ministrija, kas izstrādā meža nozares politiku un tās īstenošanai nepieciešamos normatīvos aktus, nodrošina visu interešu grupu informētību, kā arī veicina mežsaimnieku un meža īpašnieku zināšanu un prasmju pilnveidošanu ilgtspējīgai meža apsaimniekošanai;

2) Valsts meža dienests, kas uzrauga visos Latvijas mežos to normatīvo aktu ievērošanu, kuri regulē meža apsaimniekošanu un izmantošanu;

3) Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija, kas izstrādā dabas aizsardzības politiku un tās īstenošanai nepieciešamos normatīvos aktus;

4) Dabas aizsardzības pārvalde, kas kontrolē īpaši aizsargājamo dabas teritoriju un īpaši aizsargājamo sugu un biotopu aizsardzības normatīvo aktu ievērošanu visos Latvijas mežos un apstiprina meža apsaimniekošanas plānus Latvijas Natura 2000 — Eiropas nozīmes aizsargājamās dabas teritorijās.

No VMD publiski pieejamā interneta portālā publicētās informācijas izriet, ka VMD kompetencē ietilpst meža apsaimniekošanu un izmantošanu regulējošo normatīvo aktu ievērošanas uzraudzība, tai skaitā, šo normatīvo aktu pārkāpumu konstatēšana, sastādot attiecīgu protokolu un veicot citas darbības. Par pārkāpuma izdarīšanu vainīgā persona tiek sodīta administratīvi vai krimināli, pie tam gadījumos, kad nodarīti zaudējumi meža videi vai

---

¹⁸ Briede J., Danovskis E. Publisko tiesību subjektu civiltiesiskais statuss. Jurista Vārds, 2012.gada 14. februāris, Nr.7 (706). Pieejams: http://www.juristavards.lv/index.php?menu=DOC&id=243964#ats_3 [aplūkots 2014.gada 5.martā].

¹⁹ Levits E. Valsts pārvaldes iekārtas koncepcija. 43.lpp. Pieejams: <http://www.mf.llu.lv/uploads/File/prezentacijas/20.pdf> [aplūkots 2014.gada 28.februārī].

²⁰ Valsts meža dienesta likums: LR likums. Pieejams: <http://likumi.lv/doc.php?id=14594> [aplūkots 2014.gada 20.februārī].

²¹ Meža likums: LR likums. Pieejams: <http://likumi.lv/doc.php?id=2825>[aplūkots 2014.gada 20.februārī].

medību resursiem, tie tiek piedzīti tiesas ceļā paralēli piemērotajam soda mēram.²² Tā kā no VMD mājaslapā pieejamās informācijas ir redzams, ka VMD veic ne tikai Meža likuma 43.pantā minēto meža apsaimniekošanas un izmantošanas normatīvo aktu ievērošanas uzraudzību, bet arī veic citas darbības, tad ir noskaidrojams un atklājams, ko nozīmē minētās – „citas darbības”.

Saskaņā ar Valsts meža dienesta likuma 2.panta pirmo daļu VMD savas kompetences ietvaros uzrauga meža apsaimniekošanu un izmantošanu un medības reglamentējošo normatīvo aktu ievērošanu, uzrauga un īsteno meža ugunsdzēsību un piedalās valsts meža politikas izstrādē un ieviešanā. Pārējās tā funkcijas nosaka meža apsaimniekošanu un VMD kompetenci reglamentējošie normatīvie akti.

Viens no šādiem reglamentējošiem normatīvajiem aktiem ir jau minētais Meža likums, ar kura 50.pantu Valsts meža dienestam ir deleģēta funkcija pārstāvēt valsti nodarījumos par Meža likuma un citu meža apsaimniekošanu un izmantošanu regulējošo normatīvo aktu pārkāpšanu. Likuma 50.panta pirmā daļa nosaka, ka par Meža likuma un citu meža apsaimniekošanu un izmantošanu regulējošo normatīvo aktu pārkāpšanu personas saucamas pie normatīvajos aktos noteiktās atbildības. Minētā panta otrā daļa noteic: ja zaudējumus nodarījis meža īpašnieks vai tiesiskais valdītājs, pārkāpjot šo likumu un citus meža apsaimniekošanu un izmantošanu regulējošos normatīvos aktus, Valsts meža dienests piedzen zaudējumu atlīdzību par labu valstij. Savukārt Valsts meža dienesta nolikuma²³ 4.21 punktā ir noteikts, ka Valsts meža dienests piedzen par labu valstij zaudējumus, kas nodarīti, pārkāpjot meža apsaimniekošanu un izmantošanu.

Vides aizsardzības likuma²⁴ 19.panta pirmā daļa nosaka, ka vides valsts kontroli īsteno Valsts vides dienests, Dabas aizsardzības pārvalde un citas vides normatīvajos aktos noteiktās tiešās pārvaldes iestādes. Tā kā Vides aizsardzības likuma 19.panta otrā daļa nosaka, ka Valsts vides dienests kontrolē to vides normatīvo aktu ievērošanu, kuru kontrole ar normatīvajiem aktiem nav nodota citu tiešās pārvaldes iestāžu vai pašvaldības kompetencē, tad secināms, ka VMD ir ekskluzīva kompetence pārstāvēt valsti meža apsaimniekošanas un izmantošanas reglamentējošo normatīvo aktu uzraudzības jomā, kā arī piedzīt valsts labā zaudējumus, kuri nodarīti, pārkāpjot normatīvos aktus tieši meža apsaimniekošanas un izmantošanas jomā. Minētais nozīmē, ka VMD, pamatojoties uz Meža likuma 50.pantu,

---

²² Meža apsaimniekošanu regulējošo normatīvo aktu pārkāpumi. Valsts meža dienests. Pieejams: <https://www.zm.gov.lv/valsts-meza-dienests/statiskas-lapas/-meza-apsaimniekosana-/meza-apsaimniekosanu-regulejoso-normativo-aktu-parkapumi?nid=878#jump> [aplūkots 2014.gada 28.februārī].

²³ Valsts meža dienesta nolikums: Ministru kabineta noteikumi Nr.449. Pieejams: <http://likumi.lv/doc.php?id=258672> [aplūkots 2014.gada 24.februārī].

²⁴ Vides aizsardzības likums: LR likums. Pieejams: <http://likumi.lv/doc.php?id=147917> [aplūkots 2014.gada 28.februārī].

pārstāv valsti tajos kriminālprocesos, kuros noziedzīga nodarījuma izdarīšanas rezultātā tiek nodarīts kaitējums meža videi.

Krimināllikuma 107. (meža dedzināšana), 108. (meža iznīcināšana un bojāšana aiz neuzmanības) un 109. (patvaļīga koku ciršana un bojāšana) pantos paredzētie noziedzīgo nodarījumu objekti ir mežsaimniecības intereses mežu apsaimniekošanas un izmantošanas jomā²⁵, tas ir, ar šiem KL pantiem krimināltiesiskā nozīmē tiek aizsargātas mežsaimniecības intereses mežu apsaimniekošanas un izmantošanas jomā.²⁶ Vēl arī KL 96. un 102.pants (zemes, mežu un ūdeņu piesārņošana un piegružošana un zemes, tās dzīļu, ūdeņu un mežu apsaimniekošanas un izmantošanas noteikumu pārkāpšana) aizsargā vides drošību. Šajā gadījumā, kā viens no dabas objektiem jeb apdraudējuma priekšmetiem, apdraudēts tiek arī mežs²⁷. Ar minētajiem KL pantiem tiek aizsargātas dabas vides intereses, tai skaitā, arī dabas objekts – mežs, kā arī mežsaimniecības intereses mežu apsaimniekošanas un izmantošanas jomā. Tā kā VMD pienākums ir veikt gan meža apsaimniekošanu un izmantošanu reglamentējošo normatīvo aktu ievērošanas uzraudzību, gan pārstāvēt valsti nodarījumos par Meža likuma un citu meža apsaimniekošanu un izmantošanu regulējošo normatīvo aktu pārkāpšanu, tad iepriekšējā rindkopā nosauktajos KL pantos (96., 102., 107., 108., 109.) paredzēto noziedzīgo nodarījumu izdarīšanas gadījumā, kad ar noziedzīgu nodarījumu tiek apdraudēts mežs vai meža sastāvdaļa, VMD pārstāv valsti un piedzen zaudējumu atlīdzību par labu valstij. Secināms, ka VMD pārstāv valsti tādos kriminālprocesos, kur ar noziedzīgu nodarījumu nodarīts kaitējums mežam.

Tā kā Valsts meža dienests pārstāv LR intereses, tas ir, LR kā sākotnējā publiskā persona ar VMD starpniecību realizē savas intereses meža apsaimniekošanas un izmantošanas jomā, tad jānoskaidro, kuras amatpersonas darbojas iestādes vārdā un nodrošina VMD funkciju īstenošanu.

Valsts pārvaldes iekārtas likuma 1.panta 8.punkts nosaka, ka amatpersona ir fiziskā persona, kura vispārīgi vai konkrētajā gadījumā ir pilnvarota pieņemt vai sagatavot pārvaldes lēmumu. Tātad VMD amatpersona ir pilnvarota pārstāvēt VMD un līdz ar to arī valsti kā juridisku personu.

Valsts meža dienesta likuma 3.panta otrā daļa nosaka, ka VMD amatpersonas, kas atbild par VMD funkciju izpildi, ir ģenerāldirektors, virsmežziņi, direktori, kā arī citas VMD amatpersonas. Šis minētā likuma pants nekonkretizē, kuras ir citas VMD amatpersonas.

²⁵ Krastiņš U., Liholaja V., Niedre A. Krimināltiesības. Sevišķā daļa. Trešais papildinātais izdevums. Zinātniskais redaktors prof. U.Krastiņš. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2009, 88., 90., 91.lpp.

²⁶ Krastiņš U., Liholaja V., Niedre A. Krimināltiesības. Vispārīgā daļa. Trešais papildinātais izdevums. Zinātniskais redaktors prof. U.Krastiņš. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2008, 92., 93.lpp.

²⁷ Krastiņš U., Liholaja V., Niedre A. Krimināltiesības. Sevišķā daļa. Trešais papildinātais izdevums. Zinātniskais redaktors prof. U.Krastiņš – Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2009, 70., 81.lpp.

Likuma Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā²⁸ 4.pantā noteikts, ka par valsts amatpersonām uzskatāmas arī personas, kurām, pildot amata pienākumus valsts vai pašvaldības institūcijās, saskaņā ar normatīvajiem aktiem ir tiesības izdot administratīvos aktus, kā arī veikt uzraudzības, kontroles, izziņas (izmeklēšanas) vai sodīšanas funkcijas attiecībā uz personām, kas neatrodas to tiešā vai netiešā pakļautībā, vai tiesības rīkoties ar valsts vai pašvaldības mantu, tai skaitā finanšu līdzekļiem. Līdz ar to, lai noskaidrotu, vai attiecīgā persona ir valsts amatpersona ir jāpiemēro minētā likuma 4.panta otrā daļa.

Tātad par valsts amatpersonām ir uzskatāmas šādi VMD darbinieki: ģenerāldirektors, virsmežziņi, direktori, kā arī personas, kurām ir tiesības veikt jebkādu no šādām funkcijām: 1) ir tiesības izdot administratīvos aktus; 2) ir tiesības veikt uzraudzības, kontroles, izziņas (izmeklēšanas) vai sodīšanas funkcijas attiecībā uz personām, kas neatrodas to pakļautībā; 3) ir tiesības rīkoties ar valsts vai pašvaldības mantu. No Valsts meža dienesta mājaslapā publicētā dokumenta „Valsts meža dienesta amatpersonām izmaksātais atalgojums par 2013.gada aprīli”²⁹ redzams, ka par valsts amatpersonām, neskaitot jau minēto VMD darbiniekus, uzskatāmi tādi VMD darbinieki kā mežziņi, virsmežniecības inženieris, vecākais inspektors, vecākais referents, vecākais juriskonsults, daļas vadītājs, daļas vadītāja vietnieks u.c. Tā kā gan LR kā juridiska persona, gan VMD kā iestāde ir „juridiska fikcija”, tad šajā rindkopā minētās amatpersonas ir tās personas, kuras var pārstāvēt valsti meža apsaimniekošanas un izmantošanas jomā.

Tādejādi ir secināms, ka VMD viens no uzdevumiem kā iestādei, kas darbojas valsts interesēs, ir uzraudzīt meža apsaimniekošanu un izmantošanu reglamentējošo normatīvo aktu ievērošanu. Konstatējot reglamentējošo aktu pārkāpumu un zaudējumu nodarīšanu valstij, VMD uzdevums ir piedzīt zaudējumus par labu valstij, nevis par labu pašam sev. VMD aizsargā publiski tiesiskas intereses, tam nevar būt savas intereses, kuras būtu atdalītas no valsts interesēm. VMD un tā amatpersonas darbojas tikai kā valsts jeb LR pārstāvis.

---

²⁸ Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā: LR likums. Pieejams: <http://likumi.lv/doc.php?id=61913>[aplūkots 2014.gada 24.martā].

²⁹ Valsts meža dienesta amatpersonām izmaksātais atalgojums par 2013.gada aprīli. Pieejams: http://www.vmd.gov.lv/doc_upl/130513105625_0001.pdf [aplūkots 2013.gada 22.maijā].

2. VALSTS MEŽA DIENESTS KRIMINĀLPROCESĀ

Saskaņā ar KPL visām kriminālprocesā iesaistītām personām ir noteiktas tiesības un pienākumi. Taču personai piemītošo tiesību un pienākumu apjoms var atšķirties katrā noteiktā kriminālprocesuālā stadijā. Lai noskaidrotu, vai kriminālprocesā pastāv interešu konflikts un tiek pārkāpts procesuālās līdztiesības princips, VMD pārstāvot cietušo un vienlaicīgi sniedzot atzinumu, ir jānoskaidro, kādas tad ir VMD tiesības un pienākumi gan pārstāvot cietušo, gan sniedzot atzinumu, kas arī ir šīs nodaļas galvenais mērķis. Un tikai tad, kad tiks noskaidrots VMD tiesību un pienākumu apjoms, būs iespējams noteikt, vai VMD piemītošās tiesības un noteiktie pienākumi nerada interešu konfliktu kriminālprocesā un nepiešķir nepamatotas priekšrocības, kādam no procesa dalībniekiem.

2.1 Valsts meža dienests kā cietušā pārstāvis

Iepriekšējā darba nodaļā jau tika noskaidrots, ka VMD saskaņā ar Meža likuma 50.panta otro daļu, kā arī citiem iekšējiem un ārējiem normatīvajiem aktiem piedzen zaudējumu atlīdzību par labu valstij, ko nodarījis meža īpašnieks, tiesiskais valdītājs vai kāda cita persona, pārkāpjot meža apsaimniekošanu un izmantošanu regulējošos normatīvos aktus. Par pārkāpuma izdarīšanu vainīgā persona tiek sodīta administratīvi vai krimināli, pie tam gadījumos, kad nodarīti zaudējumi meža videi, tie tiek piedzīti tiesas ceļā paralēli piemērotajam soda mēram. Gadījumos, kad tiek izdarīts meža apsaimniekošanu reglamentējošo normatīvo aktu pārkāpums un tiek nodarīts kaitējums videi, cietušais var būt ne tikai kāda privātpersona, bet, bieži vien, arī valsts. Šādā gadījumā arī valsts intereses ir aizsargājamās, pēc iespējas atlīdzinot tai nodarīto kaitējumu.

Taisnīguma atjaunošana sabiedrībā nav iedomājama bez cietušo tiesību un likumīgo interešu nodrošināšanas.³⁰ KPL 95.pants nosaka, ka cietušais kriminālprocesā var būt fiziskā vai juridiskā persona, kurai ar noziedzīgu nodarījumu radīts kaitējums, proti, morāls aizskārums, fiziskas ciešanas vai mantisks zaudējums. Tā kā meža pārkāpumu lietās var tikt nodarīti zaudējumi arī meža videi, tad VMD kā valsts pārvaldes iestāde, kas uzrauga meža apsaimniekošanas un izmantošanas reuglējošo normatīvo aktu prasību ievērošanu visos mežos un pārstāv valsts sociālās un ekoloģiskās intereses, meža (reglamentējošo normatīvo aktu)

³⁰ Miķelsons T. Cietušā tiesības kriminālprocesā. Jurista Vārds, 2008. gada 4. novembris, Nr.42 (547). Pieejams: <http://www.juristavards.lv/index.php?menu=DOC&id=183064> [aplūkots 2014.gada 25.martā].

pārkāpuma gadījumos piedzen valsts ekoloģiskajām un sociālajām interesēm nodarītos zaudējumus par labu valstij, kā to paredz Meža likuma 14. un 50.pants.³¹ Tātad, ja valstij ir nodarīts mantisks zaudējums, tad par cietušo ir jāatzīst valsts. Bet, tā kā valsts kā sākotnējā publiskā persona valsts pārvaldes jomā darbojas ar iestāžu starpniecību, tad par cietušo kriminālprocesā ir jāatzīst LR konkrētas valsts iestādes personā. Tādejādi kriminālprocesos par noziedzīgiem nodarījumiem pret mežsaimniecības interesēm (KL 107.pants, 108.pants, 109.pants) par cietušo ir atzīstama Latvijas Republika VMD personā, ja nodarīts kaitējums ne tikai meža īpašniekam, bet arī valsts ekoloģiskajām un sociālajām interesēm (meža videi).

Jāatzīmē, ka saskaņā ar KPL 95.pantu cietušajam var tikt radīts morāls aizskārums, fiziskas ciešanas vai mantisks zaudējums. Valstij kā juridiskai personai nevar tikt nodarīts ne morāls aizskārums, ne fiziskas ciešanas. Līdzīgu atziņu ir izteikusi arī Satversmes tiesa spriedumā lietā Nr.2011-21-01³² norādot, ka, būtu pamatoti uzskatīt, ka tiesības uz morālā kaitējuma kompensāciju, ciktāl ar kaitējumu tiek saprastas garīgas vai fiziskas ciešanas, piemīt tikai fiziskajām personām. Lai gan minētajā Satversmes tiesas spriedumā tika analizēta privāto tiesību juridisko personu tiesības uz morālā kaitējuma atlīdzinājumu, autors uzskata, ka minētā atziņa tikpat lielā mērā attiecināma arī uz valsti kā sākotnējo publisko tiesību juridisko personu. Līdz ar to valsts interesēs ir atgūt tikai tai radītos materiālos zaudējumus, kas nodarīti, pārkāpjot meža apsaimniekošanas un izmantošanas reuglējošo normatīvo aktu prasību.

Jēdziens "cietušais" ne teorijā, ne praksē netiek lietots vienveidīgi un var tikt saprasts divējādi: 1) faktiski noziedzīgā nodarījumā cietusī persona, kurai ar noziedzīgu nodarījumu radīts kaitējums; 2) cietušais procesuālā nozīmē - kriminālprocesa dalībnieks ar kriminālprocesuāli reglamentētu statusu.³³ Gadījumos, kad kaitējums tiek nodarīts valstij, tad valsts ir noziedzīga nodarījuma rezultātā faktiski cietusī persona, gan cietušais procesuālā nozīmē, bet VMD ir cietušā pārstāvis.

Darba autors, analizējot materiālus par kriminālprocesiem, kuros personas apsūdzētas par KL 109.pantā paredzētā noziedzīgā nodarījuma izdarīšanu, secināja, ka gadījumos, kad ar patvaļīgu koku ciršanu tiek radīts kaitējums valsts ekoloģiskajām un sociālajām interesēm (meža videi) pirmstiesas procesā bieži vien nepamatoti par cietušo tiek atzīts VMD (vai tā

---

³¹ Valsts Meža dienesta Aizkraukles Virzmežniecības 02.03.2006. iesniegums krimināllietā Nr.11370015306. Pieejams Aizkraukles rajona tiesas kankacelejā.

³² Par Valsts pārvaldes iestāžu nodarīto zaudējumu atlīdzināšanas likuma 8. panta otrās daļas atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 92. panta trešajam teikumam: Latvijas Republikas Satversmes tiesas 2012. gada 6. jūnija spriedums lietā Nr.2011-21-01, 15.lpp. Pieejams: http://www.satv.tiesas.gov.lv/upload/2011_21_01_Personiskais_kaiteejums_jur_pers.pdf [aplūkots 2014. gada 13. aprīlī].

³³ Strada-Rozenberga K. Cietušais un tā tiesības kriminālprocesā. Jurista Vārds, 2008. gada 4. novembris, Nr.42 (547). Pieejams: <http://www.juristavards.lv/index.php?menu=DOC&id=183062> [aplūkots 2014. gada 25. martā].

struktūrvienība), uzskatot, ka kaitējums tiek radīts VMD, un ka cietušais ir iestāde – VMD. Dažos gadījumos procesa virzītāji pirmstiesas kriminālprocesā neievēro to apstākli, ka VMD saskaņā ar Meža likuma 50.pantu piedzen zaudējumu atlīdzību par labu valstij, nevis par labu sev, ka zaudējumi tiek nodarīti nevis VMD kā juridiskai personai, bet gan LR (kā juridiskai personai) jeb vienkārši valstij.

Piemēram, vienā no gadījumiem, krimināllietā Nr.11370015306, kurā tika izmeklēts KL 109.pantā paredzētais nodarījums, lēmumā par atzīšanu par cietušo tika norādīts, ka „(..) ņemot vērā, ka ar šo noziedzīgo nodarījumu Valsts meža dienestam Aizkraukles virsmežniecībai nodarīts mantisks kaitējums, vadoties no KPL 96.panta, nolēmu atzīt Valsts meža dienesta Aizkraukles virsmežniecību par cietušo kriminālprocesā (..).”³⁴

Šāda izpratne nav atbilstoša Valsts pārvaldes iekārtas likumam, kas nosaka, ka juridiskā persona ir LR, gan KPL 96.pantam, kas nosaka, ka cietušais kriminālprocesā var būt fiziskā vai juridiskā persona, gan Meža likuma 50.pantam, kas nosaka, ka zaudējumi tiek piedzīti par labu valstij. Piemēram, J.Briede un E.Danovskis publikācijā³⁵ ir analizējuši to, vai valsts pārvaldes iestādes var būt tiesību subjekti tiesiskās attiecībās: „Prokuratūras likuma³⁶ 22.pants vēl joprojām nosaka (toreizējā likuma redakcijā līdz 2013.gada 1.janvārim – autora piezīme), ka visām prokuratūras iestādēm ir juridiskas personas tiesības. Satversmes tiesa par šo normu ir izteikusies kādā spriedumā, kurš izskaidro šo terminoloģisko nekonsekvenci un to, kādēļ valsts pārvaldes un tiesu iestādes nevar būt tiesību subjekti ne publiski tiesiskās, ne privāttiesiskās attiecībās: "Juridiskās personas statusa noteikšana Prokuratūras likumā ir saistīta ar likuma izstrādāšanas un pieņemšanas laikā dominējušajiem uzskatiem, ka valsts orgāni un iestādes ir juridiskās personas. Tāpēc arī deviņdesmito gadu beigās dažkārt par atbildētāju privātpersonai nodarītu zaudējumu lietās tika uzskatīta attiecīgā iestāde, nevis valsts kā juridiskā persona. Šajā laikā daudzas iestādes mēdza uzskatīt par juridiskajām personām [...]. Nav pieļaujama tāda situācija, ka zaudējumu atlīdzība tiktu maksāta no tiem valsts budžeta līdzekļiem, kas iestādei piešķirti tās darbības nodrošināšanai. Šāda kārtība būtiski traucētu konkrētās valsts iestādes darbību un ierobežotu normatīvajos aktos paredzēto funkciju izpildi. Absurda būtu tāda situācija, ka nepieciešamās zaudējumu atlīdzības dēļ valsts iestāde, kura īsteno svarīgas valsts funkcijas, bankrotētu. Par valsts iestādes saistībām atbild Latvijas Republika, jo attiecīgā iestāde rīkojas sākotnējās publisko tiesību juridiskās personas,

³⁴ Lēmums par atzīšanu par cietušo krimināllietā Nr.11370015306. Pieejams Aizkraukles rajona tiesas kancelejā.

³⁵ Briede J., Danovskis E. Publisko tiesību subjektu civiltiesiskais statuss. Jurista Vārds, 2012.gada 14.februāris, Nr.7 (706). Pieejams: <http://www.juristavards.lv/doc.php?id=243964> [aplūkots 2014.gada 13.aprīlī].

³⁶ Prokuratūras likums: LR likums. Pieejams: <http://likumi.lv/doc.php?id=57276> [aplūkots 2014.gada 19.martā].

tas ir, valsts, vārdā”³⁷. Tiesvedībā kā atbildētājs var būt tikai publisko tiesību juridiskā persona, nevis tās iestāde.³⁸

Piemēru, kas norāda uz atbilstošu cietušās personas izpratni mēs varam atrast Kuldīgas rajona tiesas 2012.gada 17.decembra spriedumā krimināllietā Nr.11250009611³⁹, no kura redzams, ka: „Valsts meža dienesta Dienvidkurzemes virsmežniecība pieteikusi nodarītā kaitējuma kompensāciju par labu valstij Ls 16091,46”, no kā secināms, ka lietā pareizi par faktiski cietušo personu tiek uzskatīta valsts, kurai par labu arī ir tikusi pieteikta nodarītā kaitējuma kompensācija.

Tā kā VMD nav juridiskā persona un tiesību subjekts publiski tiesiskās attiecībās, tad VMD nevar tikt nodarīts arī kaitējums, kas var tikt nodarīts valstij, līdz ar to par cietušo kriminālprocesā ir atzīstama Latvijas Republika VMD personā, jo VMD ir LR pārstāvis saskaņā ar normatīvajiem aktiem. Iestādes, tai skaitā VMD, tikai darbojas publiskas personas vārdā, nodrošinot valsts deleģēto funkciju un interešu īstenošanu (minētā tēze tika pamatota darba 1.nodaļā). Tā kā saskaņā ar KPL 95.panta pirmo daļu cietušais kriminālprocesā var būt fiziskā vai juridiskā persona, kurai ar noziedzīgu nodarījumu radīts kaitējums, tad secināms, ka par cietušo kriminālprocesā gadījumos, kad tiek nodarīts kaitējums valsts sociālām, ekoloģiskām interesēm vai mežsaimniecības interesēm mežu apsaimniekošanas un izmantošanas jomā (KL 109.pantā paredzētā noziedzīgā nodarījuma objekts)⁴⁰, atzīstama Latvijas Republika VMD personā, nevis VMD kā patstāvīgs tiesību subjekts.

Līdzīgu atziņu – par kaitējuma kompensācijas neiespējamību piedzīt par labu iestādei, nevis valstij – izteicis arī AT Senāta Krimināllietu departaments lēmumā lietā Nr.SKK – 461/2010⁴¹, norādot: „Kā redzams no lietā esošā kaitējuma kompensācijas pieteikuma un Nodokļu aprēķina pārskata Nr.89, S.D. darbību rezultātā valsts budžetam nodarīti zaudējumi Ls 154 863,48 apmērā, kas ir nenomaksātie nodokļi. No lēmuma par atzīšanu par cietušo redzams, ka par cietušo kriminālprocesā atzīts Valsts ieņēmumu dienests Rīgas reģionālās iestādes personā par valsts budžetam nodarīto mantisko kaitējumu Ls 154 863,48 apmērā. Tā kā Valsts ieņēmumu dienesta Rīgas reģionālā iestāde ir atsevišķa juridiska persona, kurai ar

³⁷ Par Prokuratūras likuma 1. panta pirmās daļas, 4. panta pirmās daļas, 6. panta trešās daļas, 22. panta un 50. panta atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 1., 58., 82., 86. un 90. pantam: Satversmes tiesas 2006. gada 20. decembra spriedums lietā Nr. 2006-12-01. Pieejams: <http://likumi.lv/doc.php?id=150599> [aplūkots 2014.gada 8.martā].

³⁸ Briede J., Danovskis E. Publisko tiesību subjektu civiltiesiskais statuss. Jurista Vārds, 2012.gada 14.februāris, Nr.7 (706). Pieejams: <http://www.juristavards.lv/doc.php?id=243964> [aplūkots 2014.gada 13.aprīlī].

³⁹ Kuldīgas rajona tiesas 2012.gada 17.decembra spriedums krimināllietā Nr.11250009611. Nav publicēts.

⁴⁰ Krastiņš U., Liholaja V., Niedre A.. Krimināltiesības. Sevišķā daļa. Trešais papildinātais izdevums. Zinātniskais redaktors prof. U.Krastiņš – Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2009, 88., 90., 91.lpp.

⁴¹ Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Krimināllietu departamenta 2010. gada 14. oktobra lēmums lietā SKK – 461/2010. Pieejams: http://at.gov.lv/files/uploads/files/archive/departament2/2010/skk%20461_2010.doc [aplūkots 2014.gada 13.aprīlī].

S.D. darbībām nekāds kaitējums nav nodarīts, jo nodokļi maksājami valsts budžetā, tad kaitējuma kompensācija ir piedzenama par labu valstij, reģionālā iestāde ir kriminālprocesā iesaistītā persona – valsts pārstāvis”. Vienīgi autors vēlas atkārtoti norādīt, ka iestādei nav tiesībspējas⁴², tā tikai rīkojas valsts vārdā, līdz ar to Valsts ieņēmumu dienesta Rīgas reģionālā iestāde nav atsevišķa juridiskā persona, kā to nepareizi norādījis AT Senāta Krimināllietu departaments.

Lai gan nevienā no darba autora izpētītajiem krimināllietu materiāliem neviena no personām, kuras īsteno aizstāvību, nebija cēlušas iebildumus par to, ka par cietušo tiek atzīts VMD, tomēr autors uzskata, ka šāds pārkāpums, kad par cietušo tiek atzīts VMD, var novest pie zaudējumu piedziņas neiespējamības kriminālprocesa ietvaros par labu valstij, neskatoties jau uz to, ka pati prakse, kad par cietušo kriminālprocesā tiek atzīts pats VMD, nav pareiza un atbilstoša valsts pārvaldes uzbūves principiem.

Tā kā saskaņā ar KPL 350.pantu kompensācija ir naudas izteiksmē noteikta samaksa, ko persona, kura ar noziedzīgu nodarījumu radījusi kaitējumu, samaksā cietušajam kā gandarījumu par morālo aizskārumu, fiziskajām ciešanām un mantisko zaudējumu, tad rodas jautājums – vai personai, patvaļīgi cērtot vai bojājot kokus, ir jāmaksā un vai no tās ir jāpiedzen kompensācija par labu valstij, ja faktiski cietušais kriminālprocesā ir nevis valsts, bet gan VMD. Vai var piedzīt kompensāciju personai, kas nav tikusi atzīta par cietušo? Darba autors uzskata, ka nē, jo kompensācija saskaņā ar KPL 350.pantu ir jāsamaksā cietušajam – šajā gadījumā tas būtu VMD, nevis valsts. Turklāt saskaņā ar valsts pārvaldes iekārtas uzbūvi nekādā gadījumā, kā minēts iepriekš, VMD nevar būt cietušais kriminālprocesā. Minētās pretrunas rada šaubas par to, kam par labu ir piedzenama kompensācija. Bet atbilstoši KPL 19.panta trešajā daļā ietvertajam principam, visas saprātīgas šaubas, kuras nevar novērst, tiek tulkotas par labu personai, kurai ir tiesības uz aizstāvību, līdz ar to secināms, ka gadījumi, kad par cietušo tiek atzīts VMD, nevis valsts jeb Latvijas Republika VMD personā, var novest pie kompensācijas piedziņas neiespējamības kriminālprocesa ietvaros par labu valstij.

Kompensācijas pieteikuma iesniegšana procesa virzītājam ir veids kā cietušais var realizēt savas materiālās intereses kriminālprocesā. Tā kā kompensācija ir krimināltiesisko attiecību neregulējuma elements, cietušā materiālo interešu nodrošinājumam jābūt taisnīgam bez neattaisnotas iejaukšanās personas dzīvē.⁴³ Saskaņā ar Kriminālprocesa likuma 97.pantu cietušais, ņemot vērā viņam nodarīto morālo aizskārumu, fiziskās ciešanas un mantiskā

⁴² skat. līdzīgi Briede J., Danovskis E. Publisko tiesību subjektu civiltiesiskais statuss. Jurista Vārds, 2012.gada 14.februāris, Nr.7 (706). Pieejams: <http://www.juristavards.lv/doc.php?id=243964> [aplūkots 2014.gada 13.aprīlī].

⁴³ Dombrovska M. Cietušā pārstāvība un personas aizstāvība kriminālprocesā. Jurista Vārds, 2008. gada 4.novembris, Nr.42 (547). Pieejams: <http://www.juristavards.lv/index.php?menu=DOC&id=183068> [aplūkots 2014.gada 8.martā].

zaudējuma apmērus, piesaka šā kaitējuma apmēru un izmanto savas procesuālās tiesības morālas un materiālas kompensācijas gūšanai. Līdz ar to VMD ir jāizmanto visas savas procesuālās tiesības, lai gūtu kompensāciju par nodarītajiem zaudējumiem mežsaimniecības interesēm, tas ir, Valsts meža dienests pārstāv un darbojas tikai cietušā interesēs.

Turklāt, lai gan saskaņā KPL 126.panta otro daļu ir noteikts vispārīgs princips, ka pierādīšanas pienākums pirmstiesas kriminālprocesā ir procesa virzītājam, bet tiesā — apsūdzības uzturētājam, no šāda principa ir arī izņēmumi. Viens no šiem izņēmumiem ir arī attiecībā uz cietušo.

Saskaņā ar Kriminālprocesa likuma 351.panta pirmo daļu cietušajam ir tiesības iesniegt pieteikumu par radītā kaitējuma kompensāciju jebkurā kriminālprocesa stadijā līdz tiesas izmeklēšanas uzsākšanai pirmās instances tiesā. Pieteikumā jāpamato par mantisko zaudējumu pieprasītās kompensācijas apmērs, bet kompensācijas apmērs par morālo aizskārumu un fiziskajām ciešanām — tikai jānorāda. No minētās normas ir secināms, ka kompensācijas apmērs par morālo aizskārumu un fiziskajām ciešanām cietušajam nav jāpierāda, tikai jānorāda, bet daļā par mantiskajiem zaudējumiem ir jāpamato, kas nozīmē, ka jānorāda arī uz pierādījumiem, kas pamato viņa pieprasītās kompensācijas apmēru. Šajā gadījumā uz cietušo, tai skaitā, VMD kā cietušā pārstāvi gulstas pierādījumu norādīšanas un pierādīšanas pienākums.

Secināms, ka VMD nav juridiskā persona un tiesību subjekts publiski tiesiskās attiecībās, jo juridiskā persona ir valsts jeb LR. Ja VMD ar savu rīcību nodara zaudējumus, tad VMD tos nodara valsts vārdā, līdz ar to arī valsts atbild par zaudējumu nodarīšanas faktu. Līdzīgi arī VMD piedzen citu personu nodarītus zaudējumus valsts labā, nevis savā (VMD) labā un interesēs.

2.2 Valsts meža dienests kā atzinuma sniedzējs

VMD ne tikai pārstāv cietušo, bet arī sniedz atzinumu kriminālprocesā. VMD, sniedzot atzinumu, jārealizē pavisam citas funkcijas un jāveic citi uzdevumi, nekā pārstāvot cietušo. Līdz ar to šajā apakšnodaļā darba autors noskaidros, kādi uzdevumi jārealizē VMD, kādas ir tā tiesības un pienākumi, sniedzot atzinumu. VMD kā atzinuma sniedzējs tiks salīdzināts arī citām kriminālprocesā iesaistītajām personām, kuras kriminālprocesā tiek iesaistītas savu speciālo zināšanu dēļ, lai noskaidrotu, kāds ir bijis likumdevēja mērķis kriminālprocesā, piešķirot VMD kompetenci sniegt atzinumu.

VMD sniegtais atzinums tiek novērtēts kā kompetentās institūcijas atzinums jeb pierādījums saskaņā ar KPL 133.panta nosacījumiem. KPL 133.pants, kura nosaukums ir „Kompetentās institūcijas atzinums” iekļauts KPL 9.nodaļā „Pierādīšana un pierādījumi”. Saskaņā ar KPL 133.panta pirmo daļu par pierādījumu kriminālprocesā var būt kontroles vai uzraudzības funkciju veicošās institūcijas rakstveida atzinums par kāda notikuma faktiem un apstākļiem, kuru ievērošanas kontroli vai uzraudzību atbilstoši normatīvajos aktos noteiktajai kompetencei (pilnvarojumam) veic šī institūcija.

Vārds „atzinums” tiek skaidrots kā spriedums jeb vērtējums (kas radies novērojumu, pētījumu rezultātā)⁴⁴. Līdz ar to VMD, sniedzot atzinums, ir jāveic pētījums par noteiktiem apstākļiem.

Vārds „kompetents” tiek skaidrots kā lietpratīgs, ar plašām zināšanām, profesionālu pieredzi, izpratni (kādā jautājumā, jautājumu kopumā).⁴⁵ Savukārt no KPL 133.panta formulējuma izriet, ka kompetenta institūcija ir tāda, kurai piemīt kontroles vai uzraudzības funkcija. Darba 1.nodaļā tika noskaidrots, ka VMD uzrauga meža apsaimniekošanu un izmantošanu reglamentējošo normatīvo aktu ievērošanu.

Valsts meža dienesta nolikumā 4.13.punktā noteikts, ka VMD atbilstoši kompetencei pieņem lēmumus, sniedz atzinumus, sastāda aktus un protokolus par normatīvo aktu pārkāpumiem saistībā ar meža apsaimniekošanu un izmantošanu, ugunsdrošību un medības reglamentējošiem normatīvajiem aktiem. No minētās tiesību normas izriet, ka VMD ir pienākums sniegt atzinumu visos gadījumos, kad atzinuma došana ir VMD kompetencē.

VMD kompetence sniegt atzinumu kriminālprocesā piešķirta ar likuma „Par Krimināllikuma spēkā stāšanās un piemērošanas kārtību”⁴⁶ 1.pielikuma 4.punktu. Tajā noteikts, ka atzinumu par apdraudējumu vai ievērojamu apdraudējumu ar likumu aizsargātajām interesēm meža vides saglabāšanā sagatavo Valsts meža dienesta teritoriālā struktūrvienība, kuras uzraugamajā teritorijā noticis noziedzīgs nodarījums. Minētā tiesību norma ir tā, ar kuru tieši un nepastarpināti VMD uzlikts pienākums piedalīties kriminālprocesā, sniedzot atzinumu.

Tā kā VMD darbojas ar tā amatpersonu pārstāvniecību, tas ir, VMD amatpersonas sagatavo VMD lēmumus, tad atzinumu VMD vārdā, izmantojot speciālas zināšanas, sagatavo un sniedz VMD pārstāvis – amatpersona (piemēram, mežzinis vai mežsargs). Līdz ar to

---

⁴⁴ Spektors A. Skaidrojošā vārdnīca. Pavasara versija (20.03.2014.), LU MII, 2009–2014. Pieejams: <http://www.tezaurs.lv/sv/?w=atzinums> [aplūkots 2014.gada 9.martā].

⁴⁵ Spektors A. Skaidrojošā vārdnīca. Pavasara versija (20.03.2014.), LU MII, 2009–2014. Pieejams: <http://www.tezaurs.lv/sv/?w=kompetents> [aplūkots 2014.gada 9.martā].

⁴⁶ Par Krimināllikuma spēkā stāšanās un piemērošanas kārtību: LR likums. Pieejams: <http://likumi.lv/doc.php?id=50539> [aplūkots 2014.gada 9.martā].

VMD, izmantojot savu kompetenci, savu pārstāvju speciālās zināšanas mežsaimniecības jomā, rada pierādījumu kriminālprocesā – VMD atzinumu.

Argumentu par speciālu zināšanu izmantošanu atzinuma sniegšanā autoram ļauj izvirzīt secinājums, ka atzinuma sniegšanas pienākums ir tieši kompetentām institūcijām, kas ļauj atzīt, ka procesa virzītājs kriminālprocesā varētu būt nepietiekami kompetents mežsaimniecības jomā, jo viņam vienkārši var nebūt pietiekamu speciālo zināšanu par mežsaimniecības jomu – par šajā jomā izmantojamiem terminiem un aprēķinu kārtību, kas ir neciešami apdraudējuma meža videi noteikšanā. Turklāt arī attiecībā uz VMD pārstāvjiem (amatpersonām), kuri snieguši atzinumu, juridiskajā literatūrā⁴⁷ un tiesu praksē⁴⁸ ir norādīts kā uz speciālistiem mežsaimniecības jomā.

Atšķirībā no liecinieka, personas, kurai ir tiesības uz aizstāvību un cietušā, kompetentā institūcija sniedz informāciju nevis par ziņām, kas iegaumētas un uztvertas pirms krimināllietas uzsākšanas, bet gan tā pati gūst informāciju no lietā savāktajiem materiāliem līdzīgi kā gadījumā ar ekspertīzes atzinumu, kas tiks arī analizēts turpmāk. Tādejādi kompetentā institūcija, vadoties no lietā savāktajiem materiāliem un pielietojot savas speciālās zināšanas, konstatē jaunus faktus, par kuriem sniedz atzinumu. Kompetentā institūcija, izmantojot savu pārstāvju speciālās zināšanas, sniedz jeb rada (sagatavo) pierādījumu.

No likuma „Par Krimināllikuma spēkā stāšanās un piemērošanas kārtību” 1.pielikuma 4.punkta izriet, ka VMD sniedz atzinumu par:

- 1) apdraudējumu ar likumu aizsargātajām interesēm meža vides saglabāšanā;
- 2) ievērojamu apdraudējumu ar likumu aizsargātajām interesēm meža vides saglabāšanā.

No dažādām krimināllietām, ko izpētījis darba autors izriet, ka VMD sniedzot atzinumu izvērtē, vai vispār ir tikušas apdraudētas ar likumu aizsargātās intereses meža vides saglabāšanā, un ja tās ir tikušas apdraudētas, tad cik lielā mērā (apdraudējums vai ievērojams apdraudējums). Tātad VMD izvērtējot radīto kaitējumu un sniedzot atzinumu var dot trīs atbildes jeb vērtējumus par to, vai tikušas apdraudētas ar likumu aizsargātas intereses meža vides saglabāšanā:

- 1) par apdraudējuma neesamību;
- 2) par apdraudējuma esamību;
- 3) par ievērojama apdraudējuma esamību.

⁴⁷ Krastiņš U. Vērtējuma jēdzieni Krimināllikuma normās. Jurista Vārds, 2012.gada 12.jūnijs, Nr. 24 (723). Pieejams: <http://www.juristavards.lv/doc.php?id=248866>.

⁴⁸ Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Krimināllietu departamenta 2002.gada 17.decembra lēmums lietā Nr.SKK-594. Grām: Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Krimināllietu departamenta lēmumi. 2002. Rīga: TMC, 2003, 29. lpp.

Kad ir konstatēts, ka kompetentā institūcijas pienākums ir veikt pētījumu, turklāt, izmantojot savu pārstāvju speciālās zināšanas noteiktā nozarē, tad nākamais apstāklis, ko autors noskaidros, cik šis kompetentās institūcijas pētījums, par ko tiek sniegts atzinums, ir sarežģīts.

To, kad ir konstatējams apdraudējums ar likumu aizsargātās intereses meža vides saglabāšanā, nosaka likuma „Par Krimināllikuma spēkā stāšanās un piemērošanas kārtību” 1.pielikuma 1.punkts. Punktā, atkarībā no tā, cik liela mežaudzes daļa ir bojāta vai iznīcināta, atkarībā no mežaudzes vecuma, no meža izmantošanas mērķiem u.c. nosacījumiem, ir noteikti vairāki gadījumi, kad apdraudējums jāuzskata par ievērojamu.

Likuma „Par Krimināllikuma spēkā stāšanās un piemērošanas kārtību” 1.pielikuma 1.punkts nosaka, ka ar likumu aizsargātās intereses meža vides saglabāšanā ir apdraudētas:

1) ja viena vai vairākas mežaudzes vai to viena vai vairākas daļas (mežaudzes daļa ir 0,1 hektāra vai lielāka platība, īpaši aizsargājamās teritorijās — 0,05 hektāru vai lielāka platība) ir iznīcinātas 0,5 hektārus lielā platībā, bet viena vai vairākas mežaudzes, kuru vecums ir vismaz 10 gadus mazāks par galvenās cirtes vecumu, vai to viena vai vairākas daļas ir iznīcinātas 0,2 hektāru vai lielākā platībā;

2) ja viena vai vairākas mežaudzes, kuru vecums ir vismaz 10 gadus mazāks par galvenās cirtes vecumu, vai to viena vai vairākas daļas ir bojātas 1 hektāra vai lielākā platībā tādā apmērā, ka šķērslaukums kļuvis vismaz par 30 procentiem mazāks par minimālo šķērslaukumu;

3) ja viena vai vairākas mežaudzes, kur aizliegta kailcirte, vai to viena vai vairākas daļas ir iznīcinātas 0,2 hektāru vai lielākā platībā;

4) ja viena vai vairākas mežaudzes, kur aizliegta galvenā cirte, vai to viena vai vairākas daļas ir bojātas tādā apmērā, ka šķērslaukums 0,2 hektāru vai lielākā platībā kļuvis vismaz par 30 procentiem mazāks par minimālo šķērslaukumu. Izņēmums ir Meža likuma 9.panta otrās daļas 1. un 2.punktā minētie gadījumi;

5) ja viena vai vairākas mežaudzes, kur aizliegta saimnieciskā darbība, vai to viena vai vairākas daļas ir bojātas 0,1 hektāra vai lielākā platībā;

6) citos gadījumos, ja ir atzinums par apdraudējumu ar likumu aizsargātajām interesēm meža vides saglabāšanā.

Saskaņā ar minētā likuma pielikuma 3.punktu apdraudējums ar likumu aizsargātajām interesēm meža vides saglabāšanā ir ievērojams, ja šā pielikuma 1.punkta 1., 2., 3., 4. un 5.apakšpunktā minētais bojātās vai iznīcinātās platības lielums pārsniegts vismaz divas reizes.

Nosakot apdraudējuma esamību, VMD daudzos gadījumos veic pētījumu, kā rezultātā dod atzinumu par apdraudējuma vai ievērojama apdraudējuma esamību ar likumu

aizsargātajām interesēm meža vides saglabāšanā. Piemēram, saskaņā ar likuma „Par Krimināllikuma spēkā stāšanās un piemērošanas kārtību” 1.pielikuma 1.punkta 6.apakšpunktu ar likumu aizsargātās intereses meža vides saglabāšanā ir apdraudētas, ja ir atzinums par apdraudējumu ar likumu aizsargātajām interesēm meža vides saglabāšanā. Minētais nosacījums par apdraudējuma esamību ir diezgan nekonkrēts, jo tas nenosaka konkrētus apmērus, lielumus vai jebkādus izmērāmus nosacījumus, kad nodarītais kaitējums meža videi uzskatāms par apdraudējumu likuma „Par Krimināllikuma spēkā stāšanās un piemērošanas kārtību” izpratnē. Tādejādi VMD var dot atzinumu par apdraudējumu arī tādos gadījumos, kas nav konkrēti noteikti likumā, bet kuri VMD kā kompetentas institūcijas ieskatā liktu atzīt, ka apdraudējums ir ievērojams.

Citos gadījumos, nosakot apdraudējumu saskaņā ar likuma „Par Krimināllikuma spēkā stāšanās un piemērošanas kārtību” 1.pielikuma 1.punkta 2. un 4.apakšpunktu, tiek izmantots šķērslaukuma lielums. Par audzes šķērslaukumu sauc viena hektāra paltībā augošu koku stumbru šķērslaukuma summu (kvadrātmetros) 1,3 m augstumā no sakņu kakla (no vietas, kurs stumbrs ieaug zemē). Būvējā audzes šķērslaukums raksturo, cik lielu platību no konkrētā zemes gabala aizņem koki ar saviem stumbriem, kā konkrētajā audzē tiek izmantota augšanas telpa. Audzes šķērslaukumu nosaka atsevišķās audzes vietās (parauglaukumos). Šīs metodes pamatā ir princips, ka audzes šķērslaukums tiek mērīts atsevišķās, audzei raksturīgās vietās, un mērījumu rezultātā iegūtā vidējā vērtība tiek attiecināta uz visu audzi. Viena no izplatītākajām metodēm ir austriešu mežsaimniecības inženiera Valtera Biterliha 1948.gadā ieteiktais šķērslaukuma noteikšanas princips. Saskaņā ar Biterliha metodi, audzes šķērslaukumu nosaka, vīzējot no konkrētas vietas (parauglaukuma centra) uz visiem apkārtējiem kokiem 1,3 m augstumā veicot pilnu apgriezieni (360°).⁴⁹ Tieši parauglaukuma izvēle audzes vietā pieprasa objektivitāti no VMD pārstāvja, tā kā parauglaukuma izvietošana (punktu izvietošana parauglaukuma robežām) mežaudzes dažādās vietās atsevišķos gadījumos var mainīt arī šķērslaukuma lielumu. Šis ir tikai viens no gadījumiem, kad apdraudējuma esamība var mainīties atkarībā no tā, kādā veidā VMD konkrētais pārstāvis nolemj veikt mērījumus. Darba turinājumā autors rosinās to, lai apdraudējuma noteikšanai tiktu veikta ekspertīze. Lai gan ekspertīze tiktu veikta saskaņā ar piestādītajiem materiāliem, tomēr ekspertīzes gadījumā aizstāvībai būtu iespējams uzdot jautājumus ekspertam, piemēram, vai ir iespējama audzes šķērslaukuma lieluma maiņa (līdz ar to vai no tā mainās apdraudējuma esamība vai neesamība), ja parauglaukuma robežas tiktu noteiktas citā mežaudzes vietā.

---

⁴⁹ Audzes šķērslaukums. Materiāls no Valsts meža dienesta mājas lapas. Pieejams: http://www.metsaforest.lv/Noderigi/Paligmateriāli/MezaNovertesana/Document/Audzes_skerslaukums.pdf [aplūkots 2014.gada 21.aprīlī].

No VMD apskatītajiem pienākumiem atzinuma sagatavošanā, nevarētu teikt, ka VMD gadījumā kompetentā iestāde kā kontroles vai uzraudzības iestāde ikdienā veic konkrēto faktu un apstākļu kontroli, un ar atzinumu tikai dod par savu veikto darbu (viņu rīcībā esošo) informāciju, tā kā VMD veic pētījumu, kurš atsevišķos gadījumos var būt diezgan sarežģīts, līdzīgi kā eksperta veikts pētījums. VMD sagatavotais atzinums nav ne dokuments, ne lietiskais pierādījums, tas ir atzinums, kas radies pētījuma rezultātā. VMD kā kompetentās institūcijas veiktais pētījums ir līdzīgs eksperta veiktajam pētījumam. Literatūrā doti vairāki jēdziena “ekspertīze” skaidrojumi; tos pētot, var secināt, ka, pirmkārt, ekspertīze ir kāda jautājuma izskatīšana, lai dotu atzinumu, otrkārt, ekspertīzes veikšanai nepieciešamas speciālas zināšanas, treškārt, ekspertīzes gaitā tiek veikta īpaša izpēte, ceturkārt, eksperta izpētes rezultāts tiek noformēts īpašā formā – eksperta atzinuma formā.⁵⁰ VMD pārstāvji arī pielieto speciālas zināšanas, veic izpēti, par ko dot atzinumu.

Gan apdraudējuma, gan ievērojama apdraudējuma esamība ir viena no KL lietotā jēdziena „būtiska kaitējuma” pazīmēm. Tas ir būtiski, jo apdraudējuma un ievērojama apdraudējuma konstatēšana var novest pie būtiska kaitējuma konstatēšanas personas izdarītajā noziedzīgajā nodarījumā, kas savukārt nozīmē, ka persona tiks saukta pie kriminālatbildības pēc KL 109.panta trešās daļas, nevis KL 109.panta 1.daļas. Savukārt KL 109.panta trešā daļa paredz ievērojami smagāku sodu, nekā KL 109.panta 1.daļa.

KL 109.panta pirmā daļa nosaka, ka par patvaļīgu koku ciršanu svešā mežā vai citā svešā zemes platībā – soda ar brīvības atņemšanu uz laiku līdz diviem gadiem vai ar īslaicīgu brīvības atņemšanu, vai ar piespiedu darbu, vai ar naudas sodu. KL 109.panta otrā daļa paredz kriminālatbildību par patvaļīgu koku ciršanu, iznīcināšanu vai bojāšanu īpaši aizsargājamā dabas teritorijā, mikroliegumā, parkā, skvērā, alejā vai vides un dabas resursu aizsardzības aizsargjoslā. Savukārt KL 109.panta trešā daļa paredz kriminālatbildību par patvaļīgu koku ciršanu, iznīcināšanu vai bojāšanu, ja ar šīm darbībām radīts būtisks kaitējums vai ja tās izdarījusi organizēta grupa. Patvaļīga koku ciršana ir augoša vai nokaltuša koka atdalīšana no augsnes ar jebkādiem paņēmieniem (nocērtot, nozāģējot, nogāžot, izraujot ar saknēm u.tml.) bez attiecīgas atļaujas (apliecinājuma) vai nogabalā, kur tā nav atļauta, vai ne tajā daudzumā un ne tās sugas kokus, kas norādīti atļaujā.⁵¹

No likuma „Par Krimināllikuma spēkā stāšanās un piemērošanas kārtību” 23.panta izriet, ka KL 109.panta trešās daļas kvalificējošās pazīmes „būtiska kaitējuma” noteikšanā VMD sniegtajam atzinumam par apdraudējuma vai ievērojamu apdraudējuma ar likumu

⁵⁰ Nīmande E. Obligātās ekspertīzes būtība un nozīme kriminālprocesā. Jurista Vārds, 2004.gada 1.jūnijs, Nr.20 (325), Pieejams: <http://www.juristavards.lv/doc.php?id=89285> [aplūkots 2014.gada 2.aprīlī].

⁵¹ Krastiņš U., Liholaja V., Niedre A. Krimināllikuma zinātniski praktiskais komentārs 2. Sevišķā daļa. Zinātniskais redaktors Dr. habil. jur. prof. Krastiņš U. Firma „AFS”: Rīga, 2007, 114.lpp.

aizsargātajām interesēm meža vides saglabāšanā ir būtiska ietekme. Minēto ir apstiprinājis arī AT Senāta Krimināllietu departaments lietā SKK-180/2011, ⁵²atzīstot, ka, iztiesājot lietu un izlemjot jautājumu par būtisku kaitējumu KL 109.panta izpratnē, jāievēro likuma "Par Krimināllikuma spēkā stāšanās un piemērošanas kārtību" 23.panta nosacījumi.

Likuma „Par Krimināllikuma spēkā stāšanās un piemērošanas kārtību” 23.pants nosaka, ka atbildība par KL paredzēto noziedzīgo nodarījumu, ar kuru radīts būtisks kaitējums, iestājas, ja noziedzīgā nodarījuma rezultātā ne vien nodarīts ievērojams mantiskais zaudējums, bet arī apdraudētas vēl citas ar likumu aizsargātās intereses vai ja šāds apdraudējums ir ievērojams. Savukārt minētā likuma un panta 2.daļa nosaka, ka par ievērojamu mantisko zaudējumu atzīstams mantiskais zaudējums, kas nodarījuma izdarīšanas brīdī pārsniedz piecu tai laikā Latvijas Republikā noteikto minimālo mēnešalgu kopsummu. Šobrīd minimālā mēnešalga Latvijā ir 320 euro⁵³. Tādejādi iespējams izdarīt šādu secinājumu – lai atzītu, ka ir nodarīts būtisks kaitējums KL 109.panta trešās daļas izpratnē ir jākonstatē, ka noziedzīga nodarījuma rezultātā:

1) nodarīts ievērojams mantisks zaudējums (1600 euro), kā arī apdraudētas citas ar likumu aizsargātās intereses (par šāda apdraudējuma esamību arī sniedz atzinumu VMD);

2) citas ar likumu aizsargātu interesēs ir apdraudētas ievērojami (arī par šāda apdraudējuma esamību atzinumu sniedz VMD).

No vairākām autora izpētītajām krimināllietām, kad VMD ir sniedzis atzinumu kriminālprocesā, personas tika sauktas pie kriminālatbildības pēc kādas no KL 109.panta daļām – par patvaļīgu koku ciršanu ar vai bez kvalificējošām pazīmēm, bet nebija neviena gadījuma, kad personas sauktas pie kriminālatbildības par patvaļīgu koku iznīcināšanu vai bojāšanu. No izpētītajiem krimināllietu materiāliem, darba autors secināja, ka Valsts meža dienesta atzinumam ir ievērojama ietekme uz kriminālprocesa gaitu jautājumā par to, pēc kādas KL 109.panta daļas izdarītais noziedzīgais nodarījums (patvaļīga koku ciršana) tiks kvalificēts, tas ir, VMD atzinums ir izšķirošs pierādījums tam, vai personas darbības tiks kvalificētas bez kvalificējošās pazīmes – būtiska kaitējuma (KL 109.panta pirmā un otrā daļa), vai ar kvalificējošo pazīmi – būtisku kaitējumu.

To, ka VMD atzinums ir izšķirošs pierādījums KL 109.panta kvalificējošās pazīmes būtiska kaitējuma konstatēšanā, ir apstiprinājusi gan judikatūra, gan tiesību doktrīna.

Piemēram AT Senāta Krimināllietu departaments lietā SKK-180/2011 atzinis, ka izvērtējot jautājumu par citu ar likumu aizsargāto interešu un tiesību apdraudējumu esamību

⁵² LR Augstākās tiesas Senāta Krimināllietu departamenta 2011. gada 18. maija lēmums lietā Nr. SKK-180/2011, krimināllieta Nr. 11250015002.

⁵³ Noteikumi par minimālo mēneša darba algu un minimālo stundas tarifa likmi: MK noteikumi. Pieejami: <http://likumi.lv/doc.php?id=259405> [aplūkots 19.04.2014].

un apmēru, jāvādās no likuma "Par Krimināllikuma spēkā stāšanās un piemērošanas kārtību" 1.pielikumā norādītajiem kritērijiem,⁵⁴ bet AT Senāta Krimināllietu departamenta lēmumā lietā Nr.SKK-594⁵⁵ teikts, ka jautājums par to, vai mežam un videi nodarīts būtisks kaitējums, tiesai bija jāizlemj, ņemot vērā lietā esošos mežsaimniecības speciālistu atzinumus. Savukārt Prof. U.Krastiņš norāda, ka to, vai citu interešu apdraudējums ir ievērojams, jāvērtē katrā konkrētā noziedzīgā nodarījumā. Tā satura atklāšanā jāievēro noziedzīgā nodarījuma faktiskie apstākļi – cik nozīmīga ir aizsargājamā interese, apdraudējuma veids, tā smagums, apdraudētās intereses nesēja raksturojums, kā viņš uztvēris savas intereses apdraudējumu u. tml. Šādu apstākļu kopums ir objektīvi izvērtējams konkrētā krimināllietā pirmstiesas izmeklēšanā un tiesas procesā. Vērā ņemams var būt speciālistu atzinums par interešu aizskāruma raksturu un smagumu.⁵⁶

Pierādījumi tiek izmantoti tādēļ, lai kaut ko pierādītu, tas ir, lai ar to starpniecību radītu pierādīšanas adresātā pārliecību par pierādāmā apgalvojuma patiesumu.⁵⁷ KPL 127.panta pirmā daļa nosaka, ka pierādījumi kriminālprocesā ir jebkuras likumā paredzētajā kārtībā iegūtas un noteiktā procesuālajā formā nostiprinātas ziņas par faktiem, kurus kriminālprocesā iesaistītās personas savas kompetences ietvaros izmanto pierādīšanas priekšmetā ietilpstošo apstākļu esamības vai neesamības pamatošanai. KPL 127.panta otrā daļa nosaka, ka kriminālprocesā iesaistītās personas kā pierādījumus var izmantot tikai ticamas, attiecināmas un pieļaujamas ziņas par faktiem.

Novērtējot kompetentās institūcijas atzinuma ticamību, būtu jāņem vērā šādas turpmāk minētās Augstākās tiesas atziņas. Piemēram, 2008.gada 19.jūnija lēmumā AT Senāta Krimināllietu departaments lietā SKK – 258/2008⁵⁸ secināja, ka eksperta atzinums saskaņā ar Kriminālprocesa likuma 132.panta pirmo daļu ir viens no pierādījumu veidiem. Eksperta atzinums saskaņā ar Kriminālprocesa likuma 128.panta pirmo daļu tāpat ir pakļauts ticamības izvērtēšanai, un tam nav augstāka ticamība, kā citiem pierādījumiem. Piemēram, arī daudz vecākā Latvijas PSR Augstākās Tiesas Krimināllietu tiesas kolēģijas 1967.gada 4.aprīļa lēmumā Nr.837 Jāņa Smilgas apsūdzības lietā norādīts, ka eksperta atzinums tiesas sēdē

---

⁵⁴ LR Augstākās tiesas Senāta Krimināllietu departamenta 2011. gada 18. maija lēmums lietā Nr. SKK-180/2011, krimināllieta Nr. 11250015002.

⁵⁵ Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Krimināllietu departamenta 2002.gada 17.decembra lēmums lietā Nr.SKK-594. Grām: Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Krimināllietu departamenta lēmumi. 2002. Rīga: TMC, 2003, 29. lpp.

⁵⁶ Krastiņš U. Vērtējuma jēdzieni Krimināllikuma normās. Jurista Vārds, 2012.gada 12.jūnijs, Nr. 24 (723). Pieejams: <http://www.juristavards.lv/doc.php?id=248866>.

⁵⁷ Strada-Rozenberga K. Pierādīšanas teorija kriminālprocesā. Vispārīgā daļa. Biznesa augstskola Turība SIA, Rīga, 2002,167.lpp. (296)

⁵⁸ Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Krimināllietu departamenta 2008. gada 19. jūnija lēmums lietā SKK – 258/2008. Pieejams: <http://at.gov.lv/lv/judikatura/judikaturas-nolemumu-arhivs/senata-kriminallietu-departaments/hronologiska-seciba/2008/> [aplūkots 2014.gada 3.martā].

jāpārbauda un jānovērtē tāpat kā ikviens cits pierādījums.⁵⁹ Domājams, ka minētās atziņas būtu attiecināmas arī uz kompetentās institūcijas atzinumu, tā kā arī kompetentās institūcijas atzinums ir viens no pierādījuma veidiem.

Tā kā likuma „Par Krimināllikuma spēkā stāšanās un piemērošanas kārtību” 1.pielikuma 4.punkts nosaka, ka atzinumu par apdraudējumu vai ievērojamu apdraudējumu ar likumu aizsargātajām interesēm meža vides saglabāšanā sagatavo VMD teritoriālā struktūrvienība, kuras uzraugamajā teritorijā noticis noziedzīgs nodarījums, tad tiek prezumēts, ka VMD atzinums parasti ir attiecināms, ticams un pieļaujams, ja vien nav kādu īpašu apstākļu, kas norāda uz pretējo. Iekļaujot šādu tiesību normu likumā, likumdevējs ir prezumējis, ka atzinuma sniegšana VMD puses ir pieļaujama un atbilstoša kriminālprocesa principiem.

KPL pirmajā sadaļā („Kriminālprocesā iesaistītās personas”) likumdevējis ir mēģinājis uzskaitīt visas kriminālprocesā iesaistītās personas. Šīs personas var iedalīt četrās klasifikācijas grupās⁶⁰:

- 1) Amatpersonas, kuras veic kriminālprocesu (KPL 3.nodaļa),
- 2) Personas, kuras īsteno aizstāvību (KPL 5.nodaļa),
- 3) Cietušais un viņa pārstāvības realizētāji (KPL 6.nodaļa),
- 4) Citas kriminālprocesā iesaistītās personas (KPL 7.nodaļa).

Starp amatpersonām, kuras veic kriminālprocesu, saskaņā ar 33., 34., 35.pantu ir eksperts (arī pieaicinātais eksperts) un revidents. Gan KPL 33.pants, gan 35.pants nosaka, ka gan ekspertam, gan revidentam ir pilnvaras veikt kriminālprocesu. No minētajām tiesību normām izriet, ka eksperts izdara ekspertīzi, revidents – veic inventarizāciju un izdara revīziju, kā rezultātā eksperts dod eksperta atzinumu (KPL 132., 193.pants), bet revidents – revidenta atzinumu (KPL 132.pants), kuri saskaņā ar KPL 132.pantu ir pierādījums kriminālprocesā.

KPL nosaka, ka minētās darbības eksperts un revidents veic, ja saņemts procesa virzītāja uzdevums. Piemēram, KPL 193.pantā ir noteikts, ka ekspertīze ir izmeklēšanas darbība, kuru veic viens vai vairāki eksperti procesa virzītāja uzdevumā un kuras saturs ir ekspertīzei iesniegto objektu pētīšana nolūkā noskaidrot kriminālprocesam nozīmīgus faktus un apstākļus, par ko tiek dots eksperta atzinums.

---

⁵⁹ Latvijas PSR Augstākās Tiesas Krimināllietu tiesas kolēģijas 1967.gada 4.aprīļa lēmumā Nr.837. Liede A. Latvijas PSR Kriminālprocess (vispārīgā daļa) un tiesu pierādījumi. Rīga: „Zvaigzne”, 1970, 376.lpp.

⁶⁰ Terminu „klasifikācijas grupas” lieto arī Dr. K.Strada-Rozenberga un Dr. Ārija Meikališa. Skat., piem., Meikališa Ā., Strada-Rozenberga K.. Kriminālprocess. Raksti. 2005-2010. Rīga: Latvijas Vēstnesis, 2010, 69.-71.lpp. (832)

Saskaņā ar KPL 138.panta otro daļu kriminālprocesa veikšanai pilnvarota amatpersona ir tiesīga izdarīt savu pilnvaru ietvaros tikai šajā likumā paredzētas izmeklēšanas darbības. Tātad izmeklēšanas darbības, kuras likums neparedz, kriminālprocesa veikšanai pilnvarota amatpersona nav tiesīga izdarīt. No minētā secināms, ka KPL 10.nodaļa izsmeļoši reglamentē visas izmeklēšanas darbības. Tomēr KPL 10.nodaļa nekādā veidā neregulē kompetentās institūcijas atzinuma vai revidenta atzinuma iegūšanas kārtību. Tas ir neizprotami vēl jo vairāk tāpēc, ka, piemēram, ekspertīzes noteikšanas kārtība likumā ir diezgan sīki reglamentēta, piemēram, likumā tiek noteikts, ka ekspertīze veicama procesa virzītāja uzdevumā. Tātad procesa virzītājs sagatavo speciālu lēmumu, ar kuru uzdod veikt ekspertīzi, bet attiecībā uz kompetentās institūcijas atzinumu KPL 10.nodaļā nav izskaidrots, kā tas tiek iegūts, piemēram, procesa virzītājam uzdodot sniegt atzinumu, vai kā citādi.

Turklāt, lai gan KPL 189.pants nosaka, ka personas ir tiesīgas iesniegt procesa virzītājam dokumentus, bet KPL 190.pants, ka procesa virzītājs ir tiesīgs rakstveidā pieprasīt dokumentus, neviens no šiem pantiem nerunā par kompetentās institūcijas vai revidenta atzinumu, kas ir atsevišķi pierādījumi. Piemēram, KPL 189.panta pirmajā daļā ir noteikts, ka personas ir tiesīgas iesniegt procesa virzītājam priekšmetus un dokumentus, kuriem, pēc šo personu domām, var būt nozīme kriminālprocesā. KPL 190.pants nosaka, ka procesa virzītājs, neizdarot šā likuma 186.pantā paredzēto izņemšanu, ir tiesīgs rakstveidā pieprasīt no fiziskajām un juridiskajām personām kriminālprocesam nozīmīgus priekšmetus, dokumentus un ziņas par faktiem, tai skaitā elektroniskas informācijas vai dokumenta formā, kas apstrādātas, uzglabātas vai pārraidītas, izmantojot elektroniskās informācijas sistēmas. Minētie panti neregulē ne kompetentās institūcija atzinuma, ne revidenta atzinuma iegūšanas kārtību, jo atzinums tiek radīts tieši kriminālprocesa vajadzībām, veicot vairāku dokumentu, materiālu izpēti, pielietojot speciālas zināšanas, bet iepriekš minētie panti attiecināmi uz dokumentiem, kas nav radīti ar mērķi pierādīt kādus apstākļus kriminālprocesa gaitā, ko apliecina fakts, ka procesa virzītājs, saskaņā ar minēto pantu noteikumiem, tos var izņemt. Savukārt kompetentās institūcijas atzinumu vai revidenta atzinumu nav iespējams izņemt, jo tie vienkārši var nemaz nepastāvēt.

KPL 130.pants nosaka, ka kriminālprocesa laikā iegūtās ziņas par faktiem ir pieļaujams izmantot kā pierādījumus, ja tās iegūtas un procesuāli nostiprinātas šajā likumā noteiktajā kārtībā. KPL 130.pants nosaka, ka pieļaujams pierādījums ir tāds: 1) kas iegūts KPL noteiktajā kārtībā, 2) kas procesuāli nostiprināts KPL noteiktajā kārtībā. Tā kā kompetentās institūcijas atzinuma iegūšanas kārtība nav reglamentēta, tad nav arī iespējams kriminālprocesā izvērtēt tā pieļaujamību, tas ir, noteikt, vai tas iegūts KPL noteiktajā kārtībā.

Revidents sniedz atzinumu un veic revīziju procesa virzītāja uzdevumā – minētais ir izsecināms no KPL 35.panta (KPL 3.nodaļa). Turklāt revīzijas iegūšanas kārtība varētu būt tāda pati kā ekspertam, ja piemēro analogiju. Līdz ar to varētu būt diskusijas par to, vai būtu lietderīgi grozīt KPL 10.nodaļu un to papildināt ar revīzijas iegūšanas kārtību. Tomēr autors uzskata, ka, ja KPL 10.nodaļā ir paredzēts reglamentēt visas izmeklēšanas darbības, tad skaidrības un noteiktības labad KPL 10.nodaļa ir grozāma, papildinot to ar revīzijas iegūšanas kārtību, nemaz nerunājot pat kompetentās institūcijas atzinuma iegūšanas kārtību. Runājot bijušā Augstākās tiesas senatora V.Vietnieka vārdiem: „Jāšaubās, vai būtu pareizi likuma stabilitātes vārdā to negrozīt, bet meklēt iespējas, atsaucoties uz pamatprincipiem vai likuma analogiju, lāpīt robus konkrētajā likumā. Krimināltiesībās un kriminālprocesuālajās tiesībās tiesību normu analogija vispār nav piemērojama.”⁶¹

Līdz ar to KPL 10.nodaļa būtu jāpapildina, nosakot gan kompetentās institūcijas atzinuma, gan revidenta atzinuma iegūšanas procesuālo kārtību.

Attiecībā uz revidenta atzinumu varētu KPL 10.nodaļā iekļaut tiesību normu ar nosaukumu „Revīzija”, izsakot to šādā redakcijā: Revīzija ir izmeklēšanas darbība, kuru veic revidents procesa virzītāja uzdevumā un kuras saturs ir revīzijai iesniegto objektu pētīšana nolūkā noskaidrot kriminālprocesam nozīmīgus faktus un apstākļus, par ko tiek dots revidenta atzinums. Turklāt, autora ieskatā, būtu diskutējams, vai KPL 35.pants nebūtu jāpapildina un jānosaka, kā procesa virzītājs var dot uzdevumu revidentam. Piemēram, attiecībā uz ekspertu šis jautājums risināts KPL 33.panta 5.daļā, nosakot, ka eksperts savus pienākumus veic: 1) pēc procesa virzītāja dotā norādījuma, kas fiksēts tās izmeklēšanas darbības protokolā, kurā piedalās eksperts; 2) saskaņā ar procesuālo lēmumu par ekspertīzes noteikšanu.

Savukārt kompetentās institūcijas atzinuma iegūšanas jautājums ir autora ieskatā sarežģītāks. No autora visām izpētītajām krimināllietām saistībā ar VMD piedalīšanos izriet, ka VMD atzinumu sniedz, pirmkārt, pēc savas iniciatīvas, otrkārt, pat pirms kriminālprocesa uzsākšanas. No KPL 189.panta izriet, ka pēc savas iniciatīvas personas var iesniegt tikai dokumentus un priekšmetus, kuri, procesa virzītājam tos pievienojot lietas materiāliem, kļūst par pierādījumiem - lietisko pierādījumu vai dokumentu. Tātad attiecībā uz kompetentās institūcijas atzinumu nav noteikts, ka tas būtu iesniedzams un, vēl jo vairāk, sagatavojams pēc pašas institūcijas iniciatīvas. Līdz ar to likumdevējam būtu jāizlemj, vai kompetentā institūcija dod atzinumu tikai procesa virzītāja uzdevumā vai arī pēc savas iniciatīvas kā tas ir, piemēram, ar KPL 135.pantā paredzēto pierādījumu – dokumentu, kuru var iesniegt arī citas kriminālprocesā iesaistītās personas pēc savas iniciatīvas.

---

⁶¹ Vietnieks V. Likumu grozījumu diktē dzīve. Pieejams: <http://jurisprudence.geek.lv/TiesibuTalakveidosana/3-LikGroz.pdf> [aplūkots 2014.gada 15.aprīlī].

Autors uzskata, ka atzinumu kompetentā institūcija var sniegt tikai procesa virzītāja uzdevumā, jo procesa virzītājs saskaņā ar KPL 27.pantu organizē kriminālprocesa norisi un lietvedību tajā, kā arī pieņem lēmumus par kriminālprocesa virzību.

Līdz ar to atiecībā uz kompetentās institūcijas atzinumu varētu KPL 10.nodaļā iekļaut tiesību normu, izsakot to šādā redakcijā: „Procesa virzītājs ir tiesīgs rakstveidā pieprasīt no kompetentajām institūcijām rakstveida atzinumu par kāda notikuma faktiem un apstākļiem”.

Ceturrtā kriminālprocesā iesaistīto personu klasifikācijas grupa ir „Citas kriminālprocesā iesaistītās personas” (KPL 7.nodaļa). Saskaņā ar 7.nodaļu pie citām kriminālprocesā iesaistītās personas ir pieskaitāmi – liecinieks, kriminālprocesā aizskartās mantas īpašnieks, advokāts, speciālists, personas – procesa virzītāja palīgi.

Izmeklējot un iztiesājot krimināllietas, bieži vien jāsastopas ar tādiem jautājumiem, kuru noskaidrošanai nepieciešamas speciālas zināšanas vai pieredze noteiktā jomā vai nozarē un kuru atrisināšanai procesa virzītāju pieredze vai zināšanas nav pietiekamas. KPL 113.panta pirmā daļa nosaka, ka speciālists ir persona, kura pēc kriminālprocesu veicošās amatpersonas aicinājuma sniedz tai palīdzību, izmantojot savas speciālās zināšanas vai darba iemaņas noteiktā jomā.

Arī Latvijas PSR Kriminālprocesa kodekss⁶² paredzēja tādu institūtu kā speciālists. Prof. Arturs Liede, komentējot speciālista nozīmi kriminālprocesā, norādījis, pēc autora domām, arī uz mūsdienām attiecināmas atziņas „atšķirībā no eksperta atzinuma speciālista paskaidrojumiem un paziņojumiem nav pierādīšanas līdzekļa rakstura. Ziņām, kas ietilpst šais paskaidrojumos un paziņojumos, var būt pierādījumu nozīme tiktāl, cik tās ir rakstveidā ietvertas pirmstiesas izmeklēšanas darbības vai tiesas sēdes protokolā kā dokumentā. (..) speciālista līdzdalība tiesvedībā nav noteikta tādēļ, lai, izmantojot viņa speciālās zināšanas un iemaņas, iegūtu jaunus pierādījumus lietā. Šim nolūkam persona, kam ir vajadzīgās speciālās zināšanas, aicināma kā eksperts (..). Speciālists nav domāts kā pierādījumu iegūšanas avots (..). Ja pastāvētu pretēja kārtība, tad speciālista paskaidrojumi un paziņojumi, ko viņš izdara sakarā ar izmeklēšanas darbībām, iegūtu ekspertīzes surogāta raksturu.”⁶³ Atšķirībā no speciālista paskaidrojumiem kompetentās institūcijas atzinumam tāpat kā eksperta vai revienta atzinumam ir pierādījuma nozīme kriminālprocesā.

Ekspertam un speciālistam ir kopējas iezīmes – viņi abi ir lietas iznākumā neinteresētas kompetentas personas, kuru zināšanas izmanto noziegumu atklāšanā. Tomēr starp viņiem ir arī zināmas atšķirības. Ekspertīze ir to lietisko pierādījumu izpēte, kurus ekspertam nodevis procesa virzītājs vai tiesa, un to parasti īsteno, pielietojos speciālas iekārtas

⁶² Latvijas Padomju Sociālistiskās Republikas Kriminālprocesa Kodekss. Rīga: Avots, 1985.

⁶³ Liede A. Latvijas PSR Kriminālprocess (vispārīgā daļa) un tiesu pierādījumi. Rīga: „Zvaigzne”, 1970, 184.lpp.

un metodiku. Galīgā veidā eksperts savas darbības rezultātus izklāsta atzinumā, kas ir patstāvīgu pierādījumu avots krimināllietā, jo eksperta secinājumus var izmantot kā patstāvīgus pierādījumus. Tajā pašā laikā speciālista darba rezultātam nav patstāvīga pierādījuma nozīme, jo savākto pierādījumu novērtējumu var dot procesa virzītājs vai tiesa, nevis speciālists.⁶⁴

Tātad speciālistam ir speciālās zināšanas vai darba iemaņas noteiktā jomā. Līdzīgi kā speciālists arī kompetentā institūcija atzinuma sniegšanai izmanto savu pārstāvju speciālās zināšanas vai iemaņas noteiktā darba jomā. Piemēram, VMD sniedzot atzinumu par apdraudējumu vai ievērojamu apdraudējumu ar likumu aizsargātajām interesēm un tiesībām meža vides saglabāšanā, izmanto savu pārstāvju (amatpersonu – mežziņu, mežsargu) speciālas zināšanas mežsaimniecības jomā. Tomēr viena būtiska atšķirība starp speciālistu un kompetentās institūciju ir saskatāma – speciālists nerada jaunu pierādījumu, bet tikai sniedz palīdzību kriminālprocesu veicošajai amatpersonai. No minētā secināms, ka, tā kā kompetentā institūcija rada jaunu pierādījumu, bet speciālists nerada, tomēr abos gadījumos tiek pielietotas speciālas zināšanas, tad kompetentās institūcijas institūtam vajadzētu būt reglamentētam vismaz attiecībā uz tā statusu, tiesībām, pienākumiem sniedzot atzinumu KPL, kā tas līdzīgi ir ar speciālista institūta reglamentāciju KPL, nosakot tā tiesības, pienākumus, noraidījuma pamatus. Tomēr, kā tiks norādīts turpmāk, tad KPL reglamentē dažādas ar speciālista institūtu saistītas situācijas kriminālprocesā, bet nereglamentē nevienu tādu pašu situāciju, kura kā līdzīga varētu attiekties uz kompetentās institūcijas atzinumu.

Atzinuma sniegšanas kriminālprocesā ir ne tikai kompetentās institūcijas funkcija, arī eksperts un revidents sniedz atzinumu. Tāpat arī ne tikai ekspertam, revidentam un kompetentajai institūcijai jāizmanto speciālās zināšanas, lai tiktu sasniegts kriminālprocesa mērķis, arī speciālists piedalās kriminālprocesā, kur izmanto savas speciālās zināšanas.

Lai gan kompetentās institūcijas atzinums ir pierādījums tāpat kā ekspertīzes vai revidenta atzinums, turklāt, tā kā kompetentā institūcija (caur tās priekšstāvjiem), sniedzot atzinumu, izmanto speciālas zināšanas un iemaņas noteiktā jomā tāpat kā speciālists, nav izprotams, kāpēc kompetentā institūcija KPL nav reglamentēta vismaz kā kriminālprocesā iesaistītā persona.

Tādejādi, darba autors uzskata, ka KPL ir papildināms, reglamentējot kompetentās institūcijas pienākumus un tiesības kā kriminālprocesā iesaistītai personai. Ar kompetentās institūcijas reglamentāciju būtu papildināma KPL 7.nodaļa (Citas kriminālprocesā iesaistītās personas), nosakot konkrētas institūcijas tiesības un pienākumus, kā arī jautājumus par

---

⁶⁴ Autoru grupa profesora A.Kavaliņa vadībā. Kriminālistika. Otrā daļa. Kriminālistiskā taktika. Mācību grāmata. Rīga: LPA izdevums, 1998, 163.lpp.

institūcijas atbildību, sniedzot atzinumu. KPL 7.nodaļā būtu iekļaujams 113.¹ pants ar nosaukumu „Kompetentā institūcija”. Minētā panta 1.daļa varētu tikt izteikta šādā redakcijā: „Kompetentā institūcija procesa virzītāja uzdevumā rakstveidā sagatavo un sniedz atzinumu par kāda notikuma faktiem un apstākļiem”. Kompetentās institūcijas tiesības un pienākumi, kas būtu noteikti iekļaujami 113.¹ pantā tiks nosakidroti turpmāk.

Iepriekš jau tika noskaidrots, ka KPL nereglamentē ne revidenta atzinuma, ne kompetentās institūcijas atzinuma iegūšanas procesuālo kārtību – nevienā no izmeklēšanas darbībām (KPL 10.nodaļa), pretēji ekspertīzes noteikšanas un atzinuma iegūšanas kārtībai, nav noteikta ne revidenta atzinuma, ne kompetentās institūcijas atzinuma iegūšanas kārtība, turklāt kompetentā institūcijas pārstāvis, kurš sagatavo atzinumu, netiek brīdināts par apzināti nepatiesas informācijas sniegšanu, lai gan speciālists un eksperts tiek brīdināti.

Piemēram, KPL 113.panta otrā daļa nosaka, ka amatpersona, kura uzaicinājusi speciālistu, informē viņu par to, kādā procesuālajā darbībā viņš ir aicināts sniegt palīdzību, par viņa tiesībām un pienākumiem, kā arī par atbildību par apzināti nepatiesas informācijas sniegšanu. KPL 202.panta pirmās daļas 5.punkts nosaka, ka uzdodot ekspertīzes izdarīšanu ekspertam, kurš nestrādā ekspertīžu iestādē, procesa virzītājs izraugās lietpratēju un brīdina viņu par atbildību par atteikšanos izdarīt ekspertīzi un apzināti nepatiesas atzinuma došanu.

Lai gan VMD sniedz atzinumu, kuru sagatavo VMD pārstāvji, VMD pārstāvji jeb amatpersonas, kuras sagatavo atzinumu, netiek brīdināti par kriminālatbildību. Līdz ar to autors rosina papildināt KPL likumu ar tiesību normām, kas noteiktu, ka kompetentās institūcijas pārstāvis, kas sagatavo un sniedz atzinumu VMD vārdā, tiktu brīdināts par atbildību par apzināti nepatiesas informācijas sniegšanu. Tādejādi autors iesaka papildināt KPL ar 113.¹ panta otro daļu, kurā būtu noteikts, ka: „Uzdodot rakstveida atzinuma sagatavošanu kompetentajai institūcijai, procesa virzītājs brīdina kompetentās institūcijas pārstāvi, kuram uzdots sagatavot atzinumu, par atbildību par apzināti nepatiesas atzinuma sagatavošanu”.

KL 300.panta pirmā daļa nosaka, ka par liecinieka, cietušā vai citas par apzināti nepatiesas liecības došanu brīdinātas personas apzināti nepatiesu liecību vai eksperta apzināti nepatiesu atzinumu, vai tulka apzināti nepatiesu tulkojumu pirmstiesas kriminālprocesā, tiesā, notāram vai tiesu izpildītājam, vai pieteicēja ar zvērestu apliecinātu apzināti nepatiesu paskaidrojumu tiesai administratīvajā lietā — soda ar īslaicīgu brīvības atņemšanu vai ar piespiedu darbu, vai ar naudas sodu. Arī KL nenosaka kriminālatbildību attiecībā uz kompetento institūcijas pārstāvi vai revidentu, kuri tāpat kā eksperts kriminālprocesā rada jaunu pierādījumu un sniedz atzinumu. Līdz ar to autors rosina papildināt KL 300.panta pirmās daļas dispozīciju, izsakot to šādā redakcijā: „Par liecinieka, cietušā vai citas par

apzināti nepatiesas liecības došanu brīdinātas personas apzināti nepatiesu liecību vai eksperta, revidenta vai kompetentās institūcijas pārstāvja apzināti nepatiesu atzinumu, vai tulka apzināti nepatiesu tulkojumu pirmstiesas kriminālprocesā, tiesā, notāram vai tiesu izpildītājam, vai pieteicēja ar zvērestu apliecinātu apzināti nepatiesu paskaidrojumu tiesai administratīvajā lietā.”

Turklāt interesants un ievērības cienīgs jautājums autora ieskatā, attiecībā uz iepriekšējā rindkopā minēto apstākli par apzināti nepatiesa atzinuma došanu ir gadījumi, kad kriminālprocesu saskaņā ar KPL var atjaunot sakarā ar jaunatklātiem apstākļiem.

KPL 655.panta pirmā daļa nosaka, ka atjaunot kriminālprocesu, kurā ir spēkā stājies tiesas spriedums vai lēmums, vai prokurora priekšraksts par sodu, var sakarā ar jaunatklātiem apstākļiem.

KPL 655.panta otrajā daļā ir uzskaitīti 5 gadījumi, kuri ir uzskatāmi par apstākļiem kriminālprocesa atjaunošanai sakarā ar jaunatklātiem apstākļiem. Viens no šādiem gadījumiem ir (KPL 655.panta otrās daļas 1.punkts) - ar spēkā stājušos tiesas spriedumu vai prokurora priekšrakstu par sodu atzītas cietušā vai liecinieka apzināti nepatiesas liecības, apzināti nepatiess eksperta atzinums, tulkojums, lietisko pierādījumu, izmeklēšanas un tiesas darbību protokolu vai lēmumu viltojums, kā arī citu pierādījumu viltojums, kuri bijuši pamatā nelikumīga nolēmuma pieņemšanai.

Gadījumā, kad tiek viltots pierādījums, kurš bijis par pamatu nolēmuma pieņemšanai, uzskatāms par jaunatklātu apstākli. Tomēr attiecībā uz eksperta atzinumu, kas arī ir pierādījums, tiek lietots jēdziens „apzināti nepatiess eksperta atzinums”, kas arī uzskatāms par jaunatklātu apstākli. Tā kā „apzināti nepatiess atzinums” un „viltots pierādījums” ir atšķirīgi jēdzieni, tad KPL būtu nosakāms, ka arī apzināti nepatiess revidenta vai kompetentās institūcijas atzinums ir uzskatāms par jaunatklātu apstākli, tā kā minētie atzinumi ir patstāvīgi pierādījumi, kuri var būt par pamatu personas vainas konstatēšanai kriminālprocesā.

KPL 655.panta otrās daļas 1.punkts būtu jāpapildina, izsakot KPL 655.panta otrās daļas 1.punkts šādā redakcijā: „Par jaunatklātiem uzskatāmi šādi apstākļi: 1) ar spēkā stājušos tiesas spriedumu vai prokurora priekšrakstu par sodu atzītas cietušā vai liecinieka apzināti nepatiesas liecības, apzināti nepatiess eksperta, revidenta vai kompetentās institūcijas pārstāvja atzinums, tulkojums, lietisko pierādījumu, izmeklēšanas un tiesas darbību protokolu vai lēmumu viltojums, kā arī citu pierādījumu viltojums, kuri bijuši pamatā nelikumīga nolēmuma pieņemšanai.”

3. PROCESUĀLĀS LĪDZTIESĪBAS PRINCIPS

Tiesības uz taisnīgu tiesu ir vienas no cilvēka pamattiesībām. Tomēr tiesības uz taisnīgu tiesu ir ļoti plašs cilvēktiesību princips, kurš sevī ietver vairākus citus principus, tai skaitā, procesuālās līdztiesības principu. Šis princips ir apskatīts ECT praksē, tiesai daudzkārt atzīstot, ka valstis nav ievērojušas šī principa nodrošināšanu krimināllietu izmeklēšanā un iztiesāšanā. Tāpēc darba autors šajā nodaļā, īpašu uzsvāru veltot ECT praksei, noskaidros procesuālās līdztiesības principa saturu, to, kā tas ir skaidrots KPL, un noteikts, vai situācijā, kad VMD sniedz atzinumu un pārstāvēt cietušo, netiek pārkāpts procesuālās līdztiesības princips.

3.1. Procesuālās līdztiesības princips kriminālprocesā

Satversmes 92.panta 1.teikums nosaka, ka ikviens var aizstāvēt savas tiesības un likumiskās intereses taisnīgā tiesā. ECK 6.panta 1.punkta 1.teikums nosaka, ka ikvienam ir tiesības, nosakot civilo tiesību un pienākumu vai viņam izvirzītās apsūdzības krimināllietā pamatotību, uz taisnīgu un atklātu lietas savlaicīgu izskatīšanu neatkarīgā un objektīvā ar likumu noteiktā tiesā. KPL 15.pants nosaka, ka ikvienam ir tiesības uz lietas izskatīšanu taisnīgā, objektīvā un neatkarīgā tiesā.

Tiesības uz taisnīgu tiesu ir vienas no būtiskākajām pamattiesībām, jo no šo tiesību pienācīgas nodrošināšanas lielā mērā ir atkarīga pārējo cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzība.⁶⁵

Pēc rakstura tiesības uz taisnīgu tiesu iespējams iedalīt institucionālajā un procesuālajā.⁶⁶ Tiesības uz taisnīgu tiesu paredz valstij gan pienākumu izveidot attiecīgu tiesu institūciju sistēmu, gan arī pienākumu pieņemt procesuālas normas, atbilstoši kurām tiesa lietas izskatītu kārtībā, kas nodrošinātu šo lietu taisnīgu un objektīvu izspiešanu.⁶⁷ Pirmajā aspektā šis jēdziens tulkojams sasaistē ar Satversmes 6. nodaļu, otrajā - sasaistē ar tiesiskas

---

⁶⁵ Čepāne I. Tiesības uz taisnīgu tiesu kā personas pamattiesības. Jurista Vārds, 2005.gada 27.septembris, referāta 1.punkts. Pieejams: <http://politika.lv/article/tiesibas-uz-taisnigu-tiesu-ka-personas-pamattiesibas> [aplūkots 2014.gada 22.martā].

⁶⁶ Turpat.

⁶⁷ Par Civilprocesa likuma 141.panta pirmās daļas, ciktāl tā neparedz tiesības iesniegt blakus sūdzību par lēmumu, ar ko apmierināts pieteikums par prasības nodrošināšanu, atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 91., 92. un 105.pantam: Latvijas Republikas Satversmes tiesas 2010.gada 30.marta spriedums lietā Nr.2009-85-01, 10.punkts. Pieejams: <http://www.likumi.lv/doc.php?id=207497> [aplūkots 2014.gada 22.martā].

valsts principu, kas izriet no Satversmes 1. panta.⁶⁸ Arī no Satversmes 1.panta izrietošais tiesiskais valsts princips prasa, lai valstī tiktu izveidota sistēma, atbilstoši kurai tiesa lietas izskatītu kārtībā, kas nodrošinātu šo lietu taisnīgu un objektīvu izspriešanu.⁶⁹

Arī Asoc.prof. PhD Vītauts Sinkevičus (Vytautas Sinkevičius), Lietuvas Republikas Konstitucionālās tiesas tiesnesis, secinājis, ka Lietuvas konstitucionālās tiesas praksē tiesību uz taisnīgu tiesu procesuālie elementi nodrošina personas vai tās pārstāvja reālu piedalīšanos lietas izskatīšanā, procesa atklātumu, sacīkstes principu, pušu vienlīdzību visās tiesas procesa stadijās, kā arī saprātīgus lietas izskatīšanas termiņus.⁷⁰

Jāuzsver, ka prasības taisnīgam tiesas procesam ir universālas. Kādas vienas prasības neievērošana var tikt vērtēta kā personas tiesību uz taisnīgu tiesas procesu pārkāpums.⁷¹ Tas nozīmē, ka pārkāpjot tikai procesuālās līdztiesības principu, ka tiek pārkāpts arī šo principu aptverošais un Satversmē nostiprinātais tiesību uz taisnīgu tiesu princips.

Komentējot tiesību uz taisnīgu tiesu saturu Lietuvas konstitūcijā, V.Sinkevičus raksta: „Tiesības uz taisnīgu tiesas procesu izriet arī no Konstitūcijā nostiprinātā atvērtās, tiesiskās, saskanīgās sabiedrības imperatīva, dabiskā tiesiskuma un konstitucionālā tiesiskās valsts principa. Tiesības uz taisnīgu tiesas procesu rodas arī no tiesai piešķirtajām pilnvarām īstenot taisnīgumu.”⁷²

Valsts pienākums nodrošināt personas tiesību uz taisnīgu tiesu ievērošanu un īstenošanu pamatā izpaužas kā pozitīvs pienākums. Proti, valstij ir pienākums veikt aktīvas darbības, piemēram, nodrošināt tiesībām uz taisnīgu tiesu atbilstošu normatīvo regulējumu.⁷³

Eiropas Cilvēktiesību tiesa, piemēram, 1988.gada 26.maija spriedumā lietā „*Ekbatani pret Zviedriju*”⁷⁴ ir secinājusi, ka tiesības uz aizstāvību un procesuālās līdztiesības princips ir plašāka principa – tiesību uz taisnīgu tiesu – sastāvdaļa tieši krimināllietās, vēlāk gan tiesas praksei attīstoties un ietverot šā principa izpausmi visu nozaru lietās, ne tikai krimināllietās.

Procesuālās līdztiesības princips (*equality of arms*) ir būtisks tiesību uz taisnīgu tiesu elements un vienlaikus arī tiesiskās vienlīdzības principa īpaša izpausme, kas attiecināma uz

⁶⁸ Par Satversmes tiesas likuma 19.2 panta ceturtās daļas atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 91. un 92.pantam: Latvijas Republikas Satversmes tiesas 2002.gada 26.novembra spriedums lietā Nr.2002-09-01, 1.punkts 2.rindkopa. Pieejams: <http://www.likumi.lv/doc.php?id=68800> [aplūkots 2014.gada 23.martā].

⁶⁹ Sinkevičus V. Tiesības uz taisnīgu tiesas procesu. Jurista Vārds, 2005, 30.augusts, Nr.32 (387). Pieejams: <http://www.juristavards.lv/index.php?menu=DOC&id=115249> [aplūkots 2014.gada 13.martā].

⁷⁰ Turpat.

⁷¹ Sinkevičus V. Tiesības uz taisnīgu tiesas procesu. Jurista Vārds, 2005, 30.augusts, Nr.32 (387). Pieejams: <http://www.juristavards.lv/index.php?menu=DOC&id=115249> [aplūkots 2014.gada 13.martā].

⁷² Turpat.

⁷³ Latvijas Republikas Satversmes komentāri. VIII nodaļa. Cilvēka pamattiesības. Autoru kolektīvs prof. R.Baloža zinātniskā vadībā. – Rīga: Latvijas Vēstnesis, 2011. 125.lpp. 30.punkts.

⁷⁴ Eiropas Cilvēktiesību tiesas spriedums lietā: 10563/83 Ekbatani v. Sweden, para 30. Pieejams: <http://echr.ketse.com/doc/12005.86-en-19911030/view/> [aplūkots 2014.gada 17.martā].; skat. arī Eiropas Cilvēktiesību tiesas spriedumu lietā: 12005/86 Borgers v. Belgium, para 24. Pieejams: <http://echr.ketse.com/doc/12005.86-en-19911030/view/> [aplūkots 2014.gada 17.martā].

visu kategoriju tiesai pakļautajām lietām. Tas noteic, ka lietas izskatīšanas procesā procesa dalībnieku tiesībām ir jābūt taisnīgi līdzsvarotām (*fair ballance*) – proti, katram ir jābūt nodrošinātām adekvātām iespējām izmantot procesuālos līdzekļus, neesot nepamatoti nostādītam nelabvēlīgākā stāvoklī kā citi procesa dalībnieki. No procesuālās līdztiesības principa izriet valsts pienākums izveidot tādu lietu izskatīšanas procesuāltiesisko regulējumu, kas to nodrošina.⁷⁵

L.Rasnačs, *doctrine on equality of arms* tulko kā vienlīdzīgu nosacījumu doktrīnu.⁷⁶ Jāatzīst, ka darba autors uzskata, ka abi tulkojumi ir vienlīdz pieņemami (procesuālā līdztiesība vai vienlīdzīgi nosacījumi), jo no tā šī principa saturs netiek mainīts. Procesuālās līdztiesības jeb vienlīdzīgu nosacījumu doktrīna pastāv anglosakšu tiesībās⁷⁷. Minētā doktrīna paredz katras puses saprātīgas iespējas pārstāvēt savu viedokli tiesā tādos apstākļos, kas nenostāda šo pusi sliktākā pozīcijā salīdzinājumā ar otru pusi. Citiem vārdiem, šī doktrīna paredz taisnīgu līdzsvaru starp pušu iespējām tiesvedībā un lielā mērā ir saistīta ar tiesībām uz taisnīgu tiesu.⁷⁸ Šī doktrīna paredz, ka nav pieļaujamas vienas puses priekšrocības iegūt vai atspēkot pierādījumus, kas nav pieejami otrai pusei.⁷⁹

Tāpat jāņem vērā arī tas, ka procesuālās līdztiesības princips satur aizliegumu kādam no procesa dalībniekiem dot nepamatotas priekšrocības, nenozīmē, ka atsevišķos gadījumos (vai atsevišķu kategoriju lietās) šādas priekšrocības nevarētu būt pamatotas (piemēram, administratīvajā procesā ir privātpersonas tiesību ievērošanas princips un objektīvās izmeklēšanas princips, kas pieļauj tiesai „palīdzēt” procesa dalībniekiem – privātpersonai).⁸⁰

Līdzvērtīgu iespēju princips paredz, pirmkārt, visām procesā iesaistītajām pusēm iespēju izklāstīt lietas apstākļus un, otrkārt, liedz kādai no pusēm piešķirt būtiskas priekšrocības salīdzinājumā ar oponentu.⁸¹

Procesuālās līdztiesības princips ir ietverts arī KPL, tomēr ar mazliet atšķirīgu nosaukumu, kas gan nemaina tā saturu. KPL 18.pants, kura nosaukums ir „Procesuālo

⁷⁵ Latvijas Republikas Satversmes komentāri. VIII nodaļa. Cilvēka pamattiesības. Autoru kolektīvs prof. R.Baloža zinātniskā vadībā. – Rīga: Latvijas Vēstnesis, 2011. 134.lpp. 56.punkts.

⁷⁶ Rasnačs L. Pierādījumu iesniegšana civilprocesā. Jurista Vārds, 2012, 22.maijs, Nr.21 (720). Pieejams: http://www.juristavards.lv/index.php?menu=DOC&id=247921#ats_12 [[aplūkots 2014.gada 17.martā].

⁷⁷ Turpat.

⁷⁸ Kennedy M. "Equality of arms" The Oxford Dictionary of Law Enforcement. Oxford University Press, 2007. Oxford Reference Online. Oxford University Press. Pieejams: <http://www.oxfordreference.com/views/ENTRY.html?subview=Main&entry=t239.e1144> [aplūkots 2014.gada 17.martā].

⁷⁹ Jacob J. M. Civil Justice in the Age of Human Rights. Abingdon, Oxon: Ashgate Publishing Group, 2007, p. 3, 105, 106.

⁸⁰ Latvijas Republikas Satversmes komentāri. VIII nodaļa. Cilvēka pamattiesības. Autoru kolektīvs prof. R.Baloža zinātniskā vadībā. – Rīga: Latvijas Vēstnesis, 2011. 135.lpp. 59.punkts.

⁸¹ Par Latvijas Kriminālprocesa kodeksa 77.panta septītās daļas 3.teikuma atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 92.pantam: Latvijas Republikas Satversmes tiesas 2003.gada 27.jūnija spriedums lietā Nr. 2003-03-01, 14.lpp. Pieejams: <http://www.satv.tiesas.gov.lv/upload/2003-03-01.rtf> [aplūkots 2014.gada 15.aprīlī].

pilnvaru līdzvērtība” nosaka, ka kriminālprocesā iesaistītajām personām ir pilnvaras (tiesības un pienākumi), kas nodrošina tām normatīvajos aktos noteikto uzdevumu un garantēto tiesību līdzvērtīgu īstenošanu. Atklājot KPL 18.pantā lietotā principa saturu nepieciešams izmantot arī ECT praksi, tā kā Satversmes tiesa ir secinājusi, ja rodas šaubas par Satversmē ietvertas cilvēktiesību normas saturu, tā tulkojama pēc iespējas atbilstoši interpretācijai, kāda tiek lietota starptautisko cilvēktiesību normu piemērošanas praksē. No vienas puses, iespēja un pat nepieciešamība piemērot starptautiskās normas Satversmē ietvertu pamattiesību iztulkošanai citastarp izriet no Satversmes 89.panta, kas noteic, ka valsts atzīst un aizsargā cilvēka pamattiesības saskaņā ar Satversmi, likumiem un Latvijai saistošiem starptautiskajiem līgumiem. No šā panta redzams, ka likumdevēja mērķis nav bijis pretstatīt Satversmē ietvertās cilvēktiesību normas starptautiskajām cilvēktiesību normām, bet bijis gluži pretējs – panākt šo normu savstarpēju harmoniju. Turklāt Satversmes 8.nodaļa „Cilvēka pamattiesības” tika pieņemta pēc tam, kad Latvija attiecīgās starptautiskās saistības bija uzņēmusies. No otras puses, lai konstatētu Satversmes panta saturu un robežas, ne vienmēr var aprobežoties tikai ar Konvencijas interpretāciju un Cilvēktiesību tiesas praksi, – īpaši gadījumos, kad Satversmes pants kādas konkrētas tiesības neparedz. Ir jāņem vērā Konvencijas 60.pantā (53.pantā – Konvencijas redakcijā, kas stājās spēkā 1998.gada 1.novembrī) ietvertā norma, kas noteic, ka neko šajā Konvencijā nedrīkst iztulkot kā ierobežojumu vai atkāpšanos no jebkurām cilvēka tiesībām un pamatbrīvībām, kas var tikt nodrošinātas saskaņā ar jebkuras Augstās Līgumslēdzējas Puses likumiem vai jebkuru citu līgumu, ko tā parakstījusi.⁸² Turklāt AT Senāta Krimināllietu departaments ir skaidri norādījis uz to, ka tiesām ir pienākums vērtēt, vai ir noticis ECK pārkāpums - kasācijas instances tiesas kompetencē šajā lietā ietilpst šādu jautājumu izskatīšana: (...) vai kriminālprocesā tiesa nav pieļāvusi Eiropas Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas pārkāpumus.⁸³

Tā kā kriminālprocess, kas sākas no procesa uzsākšanas brīža un beidzas ar pēdējās instances tiesas sprieduma spēkā stāšanos, ir vienots, minētais princips jāievēro ikvienā tiesvedības stadijā, arī lemjot par apcietinājuma termiņa pagarināšanu. Tāpēc arī Eiropas Cilvēktiesību tiesa vairākās lietās ir vērtējusi tiesas, prokurora vai citas amatpersonas lomu tiesas procesā, lai noskaidrotu, vai kāda no šīm amatpersonām nav atzīstama par “pusi” konkrētajā lietā. Ja kāda no minētajām amatpersonām izpilda dažādas funkcijas konkrētajā krimināllietā, var tikt apšaubīta tās objektivitāte. Piemēram, lietā “*Nīdbala pret Poliju*”

⁸²Par Civilprocesa likuma 348.panta septītās daļas atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 92.pantam: Latvijas Republikas Satversmes tiesas 2002.gada 17.janvāra spriedums lietā Nr.2001-08-01, 6., 7.lpp. Pieejams: www.satv.tiesa.gov.lv/upload/2001-08-01.rtf [aplūkots 2014.gada 15.aprīlī].

⁸³ Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Krimināllietu departamenta 2011.gada 5.marta lēmums lietā Nr.SKK-5/11. Publiski nav pieejams.

Eiropas Cilvēktiesību tiesa atzina, ka prokurors, kurš izpilda izmeklēšanas un pēc tam apsūdzības funkcijas, ir viena no pusēm kriminālprocesā. Tādējādi, izlemjot jautājumu par to, vai apcietinājuma piemērošana būs attaisnojama, pastāv šaubas par prokurora neatkarību un objektivitāti.⁸⁴

Eiropas Cilvēktiesību tiesa spriedumā lietā „*Borgers pret Beļģiju*”⁸⁵ tiesa atzina, ka procesuālās līdztiesības princips tika pārkāpts, jo „prokuratūras galvenais departaments” (the procurer general department) kā neatkarīga kriminālvajāšana institūcija, piedalījās Kasācijas tiesas apspriedēs un sprieduma izstrādē, pildot padomdevēja funkcijas.

Minētajā lietā Borgera kungs sūdzējās, ka „prokuratūras galvenais departaments” ir piedalījies tiesas apspriedēs, kas, pēc viņa domām, pārkāpa viņa tiesības uz taisnīgu tiesu. Savukārt Beļģijas valdība norādīja, ka „prokuratūras galveno departamentu”, nevar uzskatīt par prokuratūrai un apsūdzētajam identisku iestādi. Tā nebija rīkojusies kā kriminālvajāšanas iestāde, tādējādi, pēc valdības domām, tā nav puse procesā, tā nav nevienai no pusēm arī pretinieks. Tā vienīgais uzdevums bija palīdzēt tiesai veidot saskaņotu judikatūru, palīdzot izstrādāt spriedumu. Tā loma bija tikai dot tiesai objektīvu un neatkarīgu viedokli par izvirzītajiem juridiskiem jautājumiem. Valdība norādīja, ka bieži, kā to rāda statistika, „prokuratūras galvenais departaments” bija nostājies arī apsūdzētā pusē. Īsāk sakot, valdība apgalvoja, ka apstrīdētais process nebija radījis prasītāja tiesības uz taisnīgu tiesu pārkāpumu.

Neskatoties uz to, tiesa šeit saskatīja netaisnību procesuālajā vienlīdzībā. Parādījās neatkarīgs „prokuratūras galvenais departaments”, kurš rekomendēja savu viedokli par to, kā būtu jālemj par aizstāvības apelāciju. Šķiet, ka vienai pusei tika dota papildus iespēja pierādīt savu lietu, bet otrai pusei iespēja netika dota.

Tāpat minētajā lietā tika atzīts, ka viens no procesuālās līdztiesības principa standartiem ir tas, ka tas aizsargā tiesības pašas par sevi, ne tikai principa pārkāpumus.

Tādējādi, lai gan lietā piedalās ārēji šķietami neatkarīga institūcija, bet, ja tā ir cieši saistīta ar vienu no pusēm, tiek pārkāpts procesuālās līdztiesības princips, jo kādai no pusēm tiek dota iespēja izmantot vairāk līdzekļu pierādīšanā.

---

⁸⁴ sk. Eiropas Cilvēktiesību tiesas 2000. gada 4. jūlija spriedumu lietā: 27915/95 Niedbala v. Poland, Pieejams: [http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-58739#{"itemid":\["001-58739"\]}](http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-58739#{) [aplūkots 2014.gada 17.martā].

⁸⁵ Eiropas Cilvēktiesību tiesas spriedumu lietā: 12005/86 Borgers v. Belgium. Pieejams: <http://echr.ketse.com/doc/12005.86-en-19911030/view/> [aplūkots 2014.gada 17.martā].

3.2. Procesuālās līdztiesības principa pārkāpums Valsts meža dienestam sniedzot atzinumu un pārstāvēt cietušo

Personai, kurai ir tiesības uz aizstāvību situācijā, kad VMD kriminālprocesā ir gan cietušā pārstāvis, gan atzinuma sniedzējs kā kompetentā institūcija, var tikt ierobežotas tās tiesības divos veidos:

1) personai, kurai ir tiesības uz aizstāvību, tiek ierobežota tiesības uz objektīvu kriminālprocesa norisi, jo kriminālprocesā rodas interešu konflikts vienai personai – VMD gan pārstāvēt cietušo un iesniedzot materiālus kriminālprocesa uzsākšanai, gan sniedzot un radot jaunu pierādījumu, personas, kurai ir tiesības uz aizstāvību, vainas konstatēšanai – atzinumu;

2) cietušajam, kuram arī ir pienākums pierādīt tam nodarītos materiālos zaudējumus, un kas attiecībā pret personu, kurai ir tiesības uz aizstāvību, uzstājas kā pretējā puse, tiek dota nepamatota iespēja radīt jaunu pierādījumu (atzinumu), kas attiecīgi cietušajam dot papildus iespēju pierādīt savu pozīciju attiecībā pret personu, kurai ir tiesības uz aizstāvību.

Saskaņā ar KPL 107.panta 1.daļu, ja cietušais savas tiesības īsteno ar pārstāvja starpniecību, pārstāvim ir visas cietušā tiesības, bet cietušā tiesībās (KPL 97.pants – 102.pants) nav minētas tiesības sniegt atzinumus. Savukārt KPL mērķis ir noteikt tādu kriminālprocesa kārtību, kas nodrošina efektīvu KL normu piemērošanu un krimināltiesisko attiecību taisnīgu noregulējumu bez neattaisnotas iejaukšanās personas dzīvē. Likumdevējs ar mērķi KPL nav piešķīris cietušajam vai viņa pārstāvim tiesības sniegt atzinumu krimināllietā.

Kriminālprocesā rodas situācija, kad cietušā pārstāvis dod atzinumu par kaitējumu, kas nodarīts pašam cietušajam, turklāt KPL ir liegtas iespējas pieteikt noraidījumu atzinuma devējam. Tādejādi cietušajam tiek paplašinātas procesuālās tiesības, kas nav reglamentētas KPL, un apsūdzētais tiek nepamatoti nostādīts nelabvēlīgākā stāvoklī kā cits procesa dalībnieks – cietušais. Turklāt spēkā esošais KPL regulējums nenodrošina tiesības uz taisnīgu tiesu ievērošanu, paredzot procesuālus līdzekļus procesuālā līdztiesības principa pārkāpuma novēršanai starp kriminālprocesa dalībniekiem, ja VMD ir gan cietušā pārstāvis, gan atzinuma sniedzējs, tā kā nepastāv noraidījuma institūts attiecībā uz kompetentās institūcijas pārstāvi. Šo ierobežojumu rada likuma „Par Krimināllikuma spēkā stāšanās un piemērošanas kārtību”⁸⁶ 1.pielikuma 4.punkts, kurš nepastarpināti uzliek pienākumu atzinumu sniegt VMD.

⁸⁶ Par Krimināllikuma spēkā stāšanās un piemērošanas kārtību: LR likums. Pieejams: <http://likumi.lv/doc.php?id=50539> [aplūkots 2014.gada 9.martā].

Vienā no saviem spriedumiem Satversmes tiesa ir secinājusi, lai arī Satversme tieši neparedz gadījumus, kuros tiesības uz taisnīgu tiesu varētu tikt ierobežotas, tās tomēr nav absolūtas.⁸⁷ Satversmes tiesa attiecībā uz Satversmes 92.pantu secinājusi, ka tiesības uz taisnīgu tiesu var ierobežot, ja to prasa svarīgu sabiedrības interešu aizsardzība un tiek ievērots samērīguma princips.⁸⁸ Tomēr šīs tiesības ierobežojumiem, tāpat kā citu pamattiesību ierobežojumiem, jābūt noteiktiem likumā vai pamatojoties uz likumu, attaisnojamiem ar leģitīmu mērķi un samērīgiem (proporcionāliem) ar šo mērķi.⁸⁹

Tiesību norma, ar kuru uzlikts pienākums VMD sniegt atzinumu kriminālprocesā, ir ietverta likumā „Par Krimināllikuma spēkā stāšanās un piemērošanas kārtību”. Minētais likums ir pieņemts un izsludināts Satversmē un Saeimas kārtības rullī paredzētajā kārtībā. Līdz ar to secināms, ka personas iespējamais ierobežojums ir noteikts ar likumu.

Izvērtējot, vai iespējamais pamattiesību ierobežojums ir attaisnojams, jānoskaidro, vai tam ir leģitīms mērķis. Eiropas Cilvēktiesību tiesa kā leģitīmu mērķi tiesību uz taisnīgu tiesu ierobežošanai ir atzinusi, piemēram, nepieciešamību nodrošināt tiesisko stabilitāti, procesuālo ekonomiju, tiesas spriešanas efektīvu funkcionēšanu, kā arī tiesu pārslogotības nepieļaušanu. Līdzīgas atziņas izriet arī no Satversmes tiesas spriedumiem.⁹⁰

Iepriekš jau tika secināts, ka par pierādījumu kriminālprocesā var būt kompetentās institūcijas atzinums. Atbilstoši likumā „Par Krimināllikuma spēkā stāšanās un piemērošanas kārtību” 1.pielikuma 4.punktam atzinumu sniedz Valsts meža dienesta teritoriālā struktūrvienība. Saskaņā ar KPL 127.pantu 1.daļu pierādījumi kriminālprocesā ir jebkuras likumā paredzētajā kārtībā iegūtas un noteiktā procesuālajā formā nostiprinātas ziņas par faktiem, kurus kriminālprocesā iesaistītās personas savas kompetences ietvaros izmanto pierādīšanas priekšmetā ietilpstošo apstākļu esamības vai neesamības pamatošanai. Savukārt KPL 1.pants nosaka, ka kriminālprocesa likuma mērķis ir noteikt tādu kriminālprocesa kārtību, kas nodrošina efektīvu Krimināllikuma normu piemērošanu un krimināltiesisko attiecību taisnīgu noregulējumu bez neattaisnotas iejaukšanās personas dzīvē. Līdz ar to viens no mērķiem ir panākt krimināltiesisko attiecību taisnīgu noregulējumu, piemēram, noskaidrot,

---

⁸⁷ Par Satversmes tiesas likuma 19.2 panta ceturtās daļas atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 91. un 92.pantam: Latvijas Republikas Satversmes tiesas 2002.gada 26.novembra spriedums lietā Nr.2002-09-01, 1.punkts 2.rindkopa. Pieejams: <http://www.likumi.lv/doc.php?id=68800> [aplūkots 2014.gada 17.martā].

⁸⁸ Par Civilprocesa likuma 400.panta pirmās daļas 1.punkta un 405.panta pirmās un trešās daļas atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 92.pantam: Latvijas Republikas Satversmes tiesas 2010.gada 17.maija spriedums lietā Nr.2009-93-01, 12.punkts. Pieejams: <http://likumi.lv/doc.php?id=210295> [aplūkots 2014.gada 17.martā].

⁸⁹ Par Satversmes tiesas likuma 19.2 panta ceturtās daļas atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 91. un 92.pantam: Latvijas Republikas Satversmes tiesas 2002.gada 26.novembra spriedums lietā Nr.2002-09-01, 1.punkts 2.rindkopa. Pieejams: <http://www.likumi.lv/doc.php?id=68800> [aplūkots 2014.gada 17.martā].

⁹⁰ Latvijas Republikas Satversmes komentāri. VIII nodaļa. Cilvēka pamattiesības. Autoru kolektīvs prof. R.Baloža zinātniskā vadībā. – Rīga: Latvijas Vēstnesis, 2011, 126.lpp

cik lielus zaudējumus vainīgā persona ir nodarījusi noziedzīga nodarījuma rezultātā, lai cietušajam tiktu kompensēti viņam nodarītie zaudējumi.

Kā tika secināts darba iepriekšējās nodaļās VMD atzinuma kā pierādījuma mērķis ir panākt objektīva un neatkarīga atzinuma sniegšanu par kāda notikuma faktiem vai apstākļiem, kurš var tikt izmantots pierādīšanā atbilstoši Kriminālprocesa likuma 123.pantam, lai pamatotu pierādīšanas priekšmetā ietilpstošo faktu esamību vai neesamību. Tādejādi, nodrošinot objektīva un neatkarīga atzinuma sniegšanu, kurš tiek izmantots kriminālprocesā kā pierādījums, tiek veicināta krimināltiesisko attiecību taisnīga noregulējuma panākšana.

Likuma "Par Krimināllikuma spēkā stāšanās un piemērošanas kārtību" 1.pielikuma 4.punktam, ar kuru tiek ierobežotas apsūdzētās personas pamattiesības, ir leģitīms mērķis – neatkarīga un objektīva pierādījuma iegūšana kriminālprocesā.

Lai izvērtētu, vai pamattiesību ierobežojums ir samērīgs, jānoskaidro: 1) vai leģitīmā mērķa sasniegšanai izraudzītie līdzekļi patiešām ir vērsti uz šā mērķa sasniegšanu; 2) vai nepastāv personu pamattiesības mazāk ierobežojoši (saudzējošāki) līdzekļi; 3) vai labums, ko iegūs sabiedrība, ir lielāks par indivīda tiesībām un likumiskajām interesēm nodarīto zaudējumu.⁹¹

Tātad, pirmkārt, jānoskaidro, vai ar likuma "Par Krimināllikuma spēkā stāšanās un piemērošanas kārtību" 1.pielikuma 4.punkta piemērošanu, kas rada iespējamo apsūdzētās personas pamattiesību aizskārumu, tiek sasniegts leģitīms mērķis - neatkarīga un objektīva pierādījuma iegūšana kriminālprocesā.

Iepriekš tika secināts, ka cietušā pārstāvis – VMD (arī tā struktūrvienība) darbojas cietušā interesēs un izmanto savas procesuālās tiesības morālas un materiālas kompensācijas gūšanai. Savukārt atzinuma sniedzējam – VMD struktūrvienībai ir jābūt objektīvam un taisnīgam, lai nodarītā kaitējuma apmērs tiktu novērtēts taisnīgi. Tā kā vienai un tai pašai personai – VMD ir jādarbomas cietušā interesēs, tad netieši zūd tā objektivitāte kā atzinuma sniedzējam, jo atzinuma sniedzējam ir jābūt neitrālam. Tādejādi ar Likuma "Par Krimināllikuma spēkā stāšanās un piemērošanas kārtību" 1.pielikuma 4.punkta piemērošanu netiek sasniegts leģitīmais mērķis, jo atzinuma sniedzējs ir tā pati institūcija, kas pārstāv cietušo, līdz ar to ir redzama netieša atzinuma sniedzēja ieinteresētība par labu cietušajam.

Otrkārt, jānoskaidro, vai nepastāv personu pamattiesības mazāk ierobežojoši (saudzējošāki) līdzekļi. Satversmes tiesa, vērtējot, vai leģitīmo mērķi var sasniegt ar indivīda tiesības mazāk ierobežojošiem līdzekļiem, ir norādījusi, ka saudzējošāks līdzeklis ir nevis

---

⁹¹ Par Civilprocesa likuma 400.panta pirmās daļas 1.punkta un 405.panta pirmās un trešās daļas atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 92.pantam: Latvijas Republikas Satversmes tiesas 2010.gada 17.maija spriedums lietā Nr.2009-93-01, 12.3punkts. Pieejams: <http://likumi.lv/doc.php?id=210295> [aplūkots 2014.gada 17.martā].

jebkurš cits, bet tikai tāds līdzeklis, ar kuru var sasniegt leģitīmo mērķi vismaz tādā pašā kvalitātē.⁹² Piemēram, vērtējot par lietas ierosināšanu pēc konstitucionālās sūdzības iesniegšanas, Satversmes tiesa ir norādījusi, ka pieteikumā ir nepieciešams pierādīt alternatīvu līdzekļu pastāvēšanu un pamatot, ka tie ir atbilstoši apstrīdētās normas leģitīmā mērķa sasniegšanai.⁹³ Citiem vārdiem sakot, kritika palīdz, ja tā norāda, ko tieši darīt citādi⁹⁴, tāpēc autors norādīs uz tādiem alternatīviem līdzekļiem, kas palīdzētu sasniegt mērķi – noskaidrot nepieciešamos faktus, nepārkāpjot procesuālās līdztiesības principu.

Darba autors uzskata, ka pastāv personu pamattiesības mazāk ierobežojoši (saudzējošāki) līdzekļi. Iepriekš tika noskaidrots, ka kompetentās institūcijas atzinums pēc tā īpašībām ir ļoti līdzīgs eksperta atzinumam, līdz ar to gan eksperta atzinumam, gan kompetentās institūcijas atzinumam, gan arī to sniedzējiem – ekspertam un kompetentajai institūcijai jeb tās pārstāvim būtu izvirzāmas līdzīgas prasības kriminālprocesa gaitā (gan radot pierādījumu, gan piedaloties kriminālprocesā).

Profesionāli sagatavota procesa virzītāja speciālo (no juridiskajām zināšanām atšķirīgo) zināšanu līmenis pilnībā neatbilst mūsdienu zinātņu sniegtajām iespējām noziedzīgu nodarījumu izmeklēšanā. Savukārt, lai noskaidrotu sekmīgai krimināllietas izmeklēšanai nozīmīgus faktus, nereti nepieciešamas speciālas zināšanas, t.i., mērķtiecīgs izzināšanas process, izmantojot speciālas zināšanas, un iemaņas šīs zināšanas lietot. Šie apstākļi būtu uzskatāmi par pamatu procesa virzītāja pienākumam noteikt ekspertīzi, ar kuru varētu iegūt jaunus lietai nozīmīgus faktus vai pārbaudīt jau noskaidrotus faktus.⁹⁵ Kriminālprocesa likuma 95.pantā ir regulēti nosacījumi, kad ir veicama obligāta ekspertīze. Ekspertīzi nosaka gadījumos, kad kriminālprocesam nozīmīgu jautājumu noskaidrošanai nepieciešams veikt pētījumu, kurā izmantojamas speciālas zināšanas kādā zinātnes, tehnikas, mākslas vai amatniecības nozarē. Tā kā likuma "Par Krimināllikuma spēkā stāšanās un piemērošanas kārtību" 1.pielikuma 4.punkta nosaka, ka tiek sniegts atzinums (atzinums ir spriedums, vērtējums, kas radies novērojumu, pētījumu rezultātā⁹⁶ – tā tad pētījumu rezultāts

---

⁹² Par Ministru kabineta 2005.gada 10.maija noteikumu Nr.321 "Noteikumi par tukšo materiālo nesēju un reproducēšanai izmantojamo iekārtu atbildības lielumu un tās iekasēšanas, atmaksāšanas, sadales un izmaksas kārtību" 3. un 4.punkta atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 64., 105. un 113.pantam: Latvijas Republikas Satversmes tiesas 2005.gada 13.maija spriedums lietā Nr.2004-18-0106, 19.punkts. Pieejams: <http://likumi.lv/doc.php?id=210295> [aplūkots 2014.gada 17.martā].

⁹³ Latvijas Republikas Satversmes tiesas kolēģiju lēmumu izlase. 2012.gada janvāris – novembris.

Konstitucionālos tiesību konference „Lietas ierosināšana Satversmes tiesā: Aktuāli Satversmes tiesas procesa jautājumi”. Latvijas Republikas Satversmes tiesa, 2012. Nav publicēts. 10.lpp., 6.2.pkt.

⁹⁴ Gruzīņš P., Torgāns K. Vai tiesnešu kļūdas ir visu nelaimju cēlonis, Jurista Vārds 2012.gada 5. jūnijs Nr. 23 (722). Pieejams: <http://www.juristavards.lv/doc.php?id=248587> [aplūkots 2014.gada 7.aprīlī].

⁹⁵ Nīmande E. Obligātās ekspertīzes būtība un nozīme kriminālprocesā. Jurista Vārds, 2004.gada 1.jūnijs, Nr.20 (325), Pieejams: <http://www.juristavards.lv/doc.php?id=89285> [aplūkots 2014.gada 2.aprīlī].

⁹⁶ Spektors A. Skaidrojošā vārdnīca. Pavasara versija (21.03.2013.), LU MII, 2009–2013. Pieejams: <http://www.tezaurus.lv/sv/?w=atzinums> [aplūkots 2014.gada 17.martā].

tiek astpoguļots atzinumā), lai noteiktu apdraudējumu vai ievērojamu apdraudējumu ar likumu aizsargātajām interesēm un tiesībām meža vides saglabāšanā, tad ir iespējams normatīvi noteikt, ka obligāta ekspertīze ir par apdraudējumu vai ievērojamu apdraudējumu ar likumu aizsargātajām interesēm un tiesībām meža vides saglabāšanā. Iekļaujot pētījumu par apdraudējumu vai ievērojamu apdraudējumu ar likumu aizsargātajām interesēm un tiesībām meža vides saglabāšanā Kriminālprocesa likuma 195.pantā (obligātā ekspertīze), būtu iespējams novērst interešu konflikta iespējamību, kā arī būtu iespējams novērst situāciju, kad cietušais lietā ir arī atzinuma sniedzējs, jo ekspertīzi veic eksperts, nevis cietušais. Turklāt, eksperts atšķirībā no kompetentās institūcijas pārstāvja tiek brīdināts par apzināti nepatiesas informācijas sniegšanu, kā arī ekspertam ir iespējams pieteikt noraidījumu. Līdz ar to eksperta atzinums jautājumā par apdraudējumu ar likumu aizsargātajām interesēm un tiesībām meža vides saglabāšanā lielākā mērā veicinātu krimināltiesisko attiecību taisnīga noregulējuma panākšanu.

Lai gan ekspertīzes noteikšana šajā jautājumā visticamāk no valsts prasītu papildus finanšu līdzekļus (vispirms būtu jānoskaidro, vai tas prasītu ievērojamus līdzekļus), tomēr visticamāk finanses nebūs tas leģitīmais mērķis, ar ko varētu ierobežot apsūdzētā tiesības uz taisnīgu tiesu.

Vēl viena alternatīva, ko piedāvā darba autors būtu noteikt, ka cietušo kriminālprocesā pārstāv nevis VMD, bet kāda cita institūcija. Iepriekš jau tika noskaidrots, ka arī Valsts vides dienests kontrolē vides normatīvo aktu ievērošanu. Līdz ar to gadījumos, kad kaitējums tiek nodarīts meža videi cietušā pārstāvis kriminālprocesā varētu būt nevis VMD, bet gan Valsts vides dienests. Tomēr šajā gadījumā ir būtiski trūkumi. Kā iepriekš darbā noskaidrots, tad VMD iesniegtie materiāli lielākoties ir par pamatu kriminālprocesa uzsākšanai. Nešaubīgi, ka VMD uzdevums ir ziņot policijai par jebkādu aizdomīgu un noziedzīgu rīcību. Vienlaicīgi VMD lūdz sevi atzīt par cietušā pārstāvi un sniedz atzinumu. Līdz ar to, lai novērstu situāciju, ka atzinumu sniedz persona, kura lūdz sevi atzīt par cietušo un iesniedz materiālus kriminālprocesa uzsākšanai, būtu saglabājama situācija, ka VMD joprojām pārstāv cietušo un sniedz materiālus kriminālprocesa uzsākšanai, bet atzinumu sniedz cita institūcija vai persona.

Lai pārbaudītu, vai ir ievērots samērīgums, jākonstatē, vai labums, ko iegūst sabiedrība, ir lielāks par indivīda tiesībām un likumiskajām interesēm nodarīto zaudējumu.

Kriminālprocesa mērķis nav ikviena vainīgā sodīšana, bet gan taisnīga krimināltiesisko attiecību noregulējuma bez neattaisnotas iejaukšanās personas dzīvē

panākšana.⁹⁷ Savukārt krimināltiesību regulēšanas priekšmets ir attiecības starp personu, kura izdarījusi KL paredzēto nodarījumu, un valsti tās kompetentu institūciju personā, piedraudot ar sodu valsts vārdā.⁹⁸ Līdz ar to krimināltiesību un kriminālprocesa galvenais uzdevums ir nodrošināt krimināltiesisko attiecību, kas ir publisko tiesību daļa, taisnīgu noregulējumu, nevis panākt ikkatras personas sodīšanu. Personas sodīšana nav pašmērķis, tas ir jāpanāk tikai par smagākajiem nodarījumiem, jo kriminālatbildība ir smagākais atbildības veids.

Sabiedrības labā ir panākt, ka tikai vainīgā persona un par KL paredzētu nodarījuma izdarīšanu, tiek sodīta un saukta pie kriminālatbildības. Kompensāciju cietušais var atgūt arī civiltiesiskā ceļā. Eiropas Cilvēktiesību tiesa savos spriedumos par cietušo tiesībām uz taisnīgu tiesu kriminālprocesā norādīja, ka Konvencija nedod cietušajam tiesības uz "privāto atriebību" jeb *actio popularis* (*Golder v the United Kingdom*⁹⁹, 1975.gada 21.februāra spriedums, 27. punkts; *Tolstoy Miloslavsky v the United Kingdom*¹⁰⁰, 1995.gada 13.jūlija spriedums, 58. punkts un citi).¹⁰¹ Līdz ar to sabiedrība iegūst labumu, nevis apmierinot cietušā intereses (tās ir sekundāras), bet saucot vainīgo personu pie kriminālatbildības tikai tādos gadījumos, ja tā ir izdarījusi noziedzīgu nodarījumu. Tā kā apdraudējums ar likumu aizsargātajām interesēm un tiesībām meža vides saglabāšanā ir viens no elementiem, lai personu sauktu pie kriminālatbildības, piemēram, par KL 109.pantā paredzēto nodarījumu, tad personas intereses, kas šajā gadījumā ir taisnīguma panākšana, konstatēšana, ka viņš, piemēram, nav nodarījis apdraudējumu ar likumu aizsargātajām interesēm un tiesībām meža vides saglabāšanā (vai nav izdarījis tādā apmērā kā norādīts, piemēram, atzinumā, jo apdraudējuma lielums nosaka soda veidu un mēru), ir lielākas, nekā labums, ko iegūtu sabiedrība. Sabiedrībai nav labuma, ja netiek panākts taisnīgs krimināltiesisko attiecību noregulējums.

Tādejādi, situācijā, kad VMD vienlaicīgi gan pārstāv cietušo, gan sniedz atzinumu jeb rada jaunu pierādījumu, rodas personas pamattiesību aizskārums, kurš nav samērīgs, jo tiek pārkāpti visi trīs samērīguma kritēriji.

---

⁹⁷ Strada-Rozenberga K. Krimināltiesību un kriminālprocesa tiesību attīstības galvenie aspekti Latvijā no 1990. līdz 2007.gadam. Grām: Tiesību harmonizācija Baltijas jūras reģionā pēc ES paplašināšanās. 2007.gada starptautiskās zinātniskās konferences rakstu krājums, SIA „Latgales druka”, 411.lpp.

⁹⁸ Krastiņš U., Liholaja V., Niedre A. Krimināltiesības. Vispārīgā daļa. Trešais papildinātais izdevums. Zinātniskais redaktors prof. U.Krastiņš – Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2008, 15.lpp.

⁹⁹ Eiropas Cilvēktiesību tiesas 1975.gada 21.februāra spriedums lietā: 4451/70 *Golder v the United Kingdom*. Pieejams: [http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-57496#{%22itemid%22:\[%22001-57496%22\]}](http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-57496#{%22itemid%22:[%22001-57496%22]}) [aplūkots 2014.gada 10.aprīlī].

¹⁰⁰ Eiropas Cilvēktiesību tiesas 1995.gada 13.jūlija spriedums lietā: 18139/91 *Tolstoy Miloslavsky v the United Kingdom*. Pieejams: [http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-57947#{%22itemid%22:\[%22001-57947%22\]}](http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-57947#{%22itemid%22:[%22001-57947%22]}) [aplūkots 2014.gada 10.aprīlī].

¹⁰¹ Dombrovska M. Cietušā pārstāvība un personas aizstāvība kriminālprocesā. Jurista Vārds, 2008. gada 4.novembris, Nr.42 (547). Pieejams: <http://www.juristavards.lv/index.php?menu=DOC&id=183068> [aplūkots 2014.gada 10.aprīlī].

Satversmes tiesa jau norādījusi, ka tiesības uz taisnīgu tiesu ir vienas no svarīgākajām personas tiesībām, tāpēc to ierobežojumi nosakāmi tikai pašos nepieciešamākajos gadījumos.¹⁰² Darba autors konstatē, ka rodas tiesību uz taisnīgu tiesu ierobežojums, kas ir nesamērīgs. Mērķi, kas paredzēti, piemērojot likuma "Par Krimināllikuma spēkā stāšanās un piemērošanas kārtību" 1.pielikuma 4.punktu ir iespējams panākt ar citu, vismaz vienu, personas tiesību mazāk ierobežojošu līdzekli. Tādejādi darba autors konstatē, ka likuma "Par Krimināllikuma spēkā stāšanās un piemērošanas kārtību" 1.pielikuma 4.punktu pielikuma 4.punkts, kurš nosaka, ka atzinumu par apdraudējumu vai ievērojamu apdraudējumu ar likumu aizsargātajām interesēm meža vides saglabāšanā sagatavo Valsts meža dienesta teritoriālā struktūrvienība, kuras uzraugamajā teritorijā noticis noziedzīgs nodarījums, pārkāpj apsūdzētās personas pamattiesības uz taisnīgu tiesu, jo vienai no pusēm – cietušajam, tiek dotas papildus iespējas pierādīt savu pozīciju.

---

¹⁰² Par Civilprocesa likuma 400.panta pirmās daļas 1.punkta un 405.panta pirmās un trešās daļas atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 92.pantam: Latvijas Republikas Satversmes tiesas 2010.gada 17.maija spriedums lietā Nr.2009-93-01, 12.punkts. Pieejams: <http://likumi.lv/doc.php?id=210295> [aplūkots 2014.gada 17.martā].

4. INTEREŠU KONFLIKTS

Interesešu konflikta nepieļaujamība kriminālprocesā nav apšaubāma, tā kā interesešu konflikta situācijā iegūtie pierādījumi ir nepieļaujami, ja vien apsūdzības uzturētājs spēj pierādīt, ka interesešu konflikts nav ietekmējis kriminālprocesa objektīvu norisi. Tomēr nemaz neskatot jautājumu par to, vai interesešu konflikts ir ietekmējis kriminālprocesa objektīvu norisi, vispirms ir noskaidrojams, vai maz pastāv interesešu konflikts. Līdz ar to šajā nodaļā tiks noskaidroti gadījumi, kad ir iespējama interesešu konflikta situācija, un kā tā var ietekmēt kriminālprocesa objektivitāti.

4.1 Interesešu konflikts kriminālprocesā

Nepieciešamība pēc vispusīga, pilnīga un objektīva noziedzīga nodarījuma izmeklēšanas, pēc kriminālprocesa dalībnieku brīvības un likumīgo interesešu nodrošināšanas paredz kriminālprocesu veicošu amatpersonu un citu personu izslēgšanu no kriminālprocesa izmeklēšanas, ja rodas šaubas par šo personu objektivitāti, neatkarību vai nepietiekamu profesionālo kvalifikāciju.¹⁰³ KPL paredz vairākus gadījumus, kad dažādu iemeslu dēļ vairākas personas neiesaistās procesā noteiktā procesuālā statusā. Piemēram, KPL 16.pants, kas ir viens no kriminālprocesa pamatprincipiem, paredz tiesības uz objektīvu kriminālprocesa norisi, savukārt KPL 4.nodaļā ir noteikti apstākļi, kas liedz veikt kriminālprocesu. Pimstiesas procesa un tiesvedības likumība un pamatotība krimināllietās atkarīga no tā cik objektīvi amatpersonas, kuras veic kriminālprocesu, kā arī citas personas, kuras iesaistītas kriminālprocesā, veic izmeklēšanu, kriminālvajāšanu un iztiesāšanu.

Var pievienoties A.Ratinova paustajam uzskatam, kas ir rakturojis konfliktsituāciju jeb interesešu konfliktu, norādot, ka tas ir tipisks stāvoklis, „kad puses ne tikai objektīvi tiecas pēc pretējiem mērķiem, bet arī apzinās šādu situāciju, un sastādot savus plānus puses ņem vērā pretējās puses darbības, savstarpēji radot grūtības un traucējumus, lai nodrošinātu sev uzvaru un nepieļautu pretinieka uzvaru.”¹⁰⁴. No minētā citāta arī izriet interesešu konflikta iespējamās negatīvās sekas, kuras var tikt atstātas uz kriminālprocesa norises gaitu un

---

¹⁰³ Вандышев В.В. Уголовный процесс. Общая и Особенная части: учебник для юридических вузов и факультетов. Москва: Юридическая фирма "Контракт", 2010, с.89.

¹⁰⁴ Ратинов А. Р. Теория рефлексивных игр в приложении к следственной практике. Правовая кибернетика. М., 1970. с. 186.

iznākumu (mērķi, saskaņā ar KPL 1.pantu) – krimināltiesisko attiecību taisnīgu noregulējumu.

KPL 4.nodaļa, apstākļi, kas liedz veikt kriminālprocesu, uz kriminālprocesa veikšanu aizliedzošu apstākļi norāda interešu konfliktu un nepietiekamu profesionālo sagatavotību attiecīgo pienākumu veikšanai (ekspertam un revidentam). Līdz ar to kriminālprocesā ir izdalīti 2 apstākļi, kas amatpersonām, kuras veic kriminālprocesu, liedz veikt kriminālprocesu – interešu konflikts un nepietiekama profesionālā sagatavotība.

KPL 50.panta pirmā daļa nosaka, ka kriminālprocesa reģistrā reģistrējamā persona nedrīkst uzņemties pilnvaras veikt kriminālprocesu, ja tādējādi šī persona nonāktu interešu konfliktā, proti, ja tās personiskās intereses gan tieši, gan netieši nesakrīt ar kriminālprocesa mērķi vai pastāv apstākļi, kas kriminālprocesā iesaistītajai personai pamatoti dod iemeslu pieļaut šādu ieinteresētību.

Lai noskaidrotu, kuras ir tās personas, kuras reģistrē kriminālprocesa reģistrā, jāaplūko KPL 376.pants. No šī panta otrās daļas 6.punkta izriet, ka kriminālprocesa reģistrā reģistrējamās personas ir amatpersonas, kuras veic konkrētu kriminālprocesu. Savukārt KPL 3.nodaļas (amatpersonas, kuras veic kriminālprocesu) 26.panta otrā daļa nosaka, ka konkrētajā kriminālprocesā pilnvaras ir: 1) procesa virzītājam; 2) izmeklēšanas grupas dalībniekam; 3) uzraugošajam prokuroram; 4) kriminālprocesa veikšanai pilnvarotai amatpersonai, kura izpilda procesa virzītāja, izmeklēšanas grupas dalībnieka vai tiesas uzdevumu veikt procesuālās darbības (turpmāk – procesuālo uzdevumu izpildītājs); 5) ekspertīžu iestādes ekspertam; 6) ekspertam, kas nestrādā ekspertīžu iestādē, ja procesa virzītājs uzdevis viņam veikt ekspertīzi; 7) revidentam procesa virzītāja uzdevumā; 8) izmeklētāja tiešajam priekšniekam; 9) amatā augstākam prokuroram; 10) izmeklēšanas tiesnesim; 11) apsūdzības uzturētājam.

Šīs nosauktās personas, tad arī ir kriminālprocesā reģistrējamās personas, un atbilstoši KPL 50.panta pirmajai daļai tās noteiktos gadījumos nedrīkst uzņemties pilnvaras veikt kriminālprocesu. Kā redzams no iepriekš minētā, tad kompetentā institūcija (tās pārstāvis) netiek atzīta par kriminālprocesa reģistrā reģistrējamu personu.

No KPL 51.panta izriet, ka kriminālprocesā ir konstatējami neapstrīdāmie interešu konflikta apstākļi, kad bez jebkādas papildu apstākļu noskaidrošanas tiek atzīta interešu konflikta pastāvēšana, ja kriminālprocesā reģistrējama persona:

1) ir radniecības attiecībās līdz trešajai pakāpei, svainībā līdz otrajai pakāpei vai sastāv laulībā ar personu, kura īsteno aizstāvību, vai ar cietušo vai viņa pārstāvi;

2) pati, tās laulātais, bērni vai vecāki saņem ienākumus no personas, kura īsteno aizstāvību, vai no cietušā vai viņa pārstāvja;

3) ir saistīta ar kopīgu saimniecību ar personu, kura īsteno aizstāvību, vai ar cietušo vai viņa pārstāvi;

4) atrodas nepārprotamā personiskā konfliktā ar personu, kura īsteno aizstāvību, vai ar cietušo vai viņa pārstāvi;

5) šajā procesā ir liecinieks, cietušais vai viņa pārstāvis vai persona, kura īsteno aizstāvību vai ir veikusi aizstāvību vai cietušā pārstāvību.

Tomēr minētais pants ļauj izvirzīt secinājumu, ka kriminālprocesā pastāv arī tādi interešu konflikta apstākļi, kuri nav prezumējumi uzreiz, tas ir, tie neatbilst 51.pantā norādītajām pazīmēm, bet atbilst citām interešu konflikta pazīmēm. Lai konstatētu interešu konfliktu kriminālprocesā saskaņā ar KPL 50.panta pirmo daļu jākonstatē kriminālprocesā reģistrējamas personas:

1) personisko interešu tieša nesakrišana ar kriminālprocesa mērķi (taisnīgu krimināltiesisko attiecību noregulējumu);

2) personisko interešu netieša nesakrišana ar kriminālprocesa mērķi;

3) tādu apstākļu esamība, kas kriminālprocesā iesaistītai personai dod pamatu pieļaut attiecīgās personas ieinteresētību.¹⁰⁵

Prezumējamā procesa virzītāju un citu amatpersonu, kuras veic kriminālprocesu, neobjektivitāte, kas var izrietēt no viņu personīgas ieinteresētības lietas iznākumā, ir viens no noraidījuma pamatiem kriminālprocesā. Ja iepriekš nosauktās amatpersonas, kuras veic kriminālprocesu, atbilst KPL nosauktajiem neapstrīdamajiem interešu konflikta apstākļiem, tad viņu piedalīšanās kriminālprocesā ir nepieļaujama, un viņiem sevi ir jāatstata. Tomēr KPL paredz atstatīt un atstādināt no piedalīšanās kriminālprocesā arī citas kriminālprocesā iesaistītās personas (piemēram, tulkus, atzinuma sniedzējus), ne tikai personas, kuras veic kriminālprocesu (piem., izmeklētājus, prokurorus, ekspertus). KPL 16.pants nosaka, ka amatpersonām, kuras veic kriminālprocesu, tulkiem un speciālistiem jāatsakās no piedalīšanās kriminālprocesā, ja viņi ir personiski ieinteresēti rezultātā vai pastāv apstākļi, kas procesā iesaistītajām personām pamatoti dod iemeslu uzskatīt, ka šāda ieinteresētība varētu būt. Minētais pants nosaka divus gadījumus, kad personai (amatpersonai, kura veic kriminālprocesu jeb kriminālprocesa reģistrā reģistrējamai personai, tulkam, speciālistam) jāatsakās no piedalīšanās kriminālprocesā:

1) personiska ieinteresētība (kriminālprocesa) rezultātā;

2) tādu apstākļu esamība, kas kriminālprocesā iesaistītai personai dod pamatu pieļaut attiecīgās personas ieinteresētību.

---

¹⁰⁵ Meikališa Ā., Strada-Rozenberga K.. Kriminālprocess. Raksti. 2005-2010. Rīga: Latvijas Vēstnesis, 2010, 105.lpp.

Lai novērstu interešu konfliktu kriminālprocesā, pastāv noraidījuma institūts. Prof. A.Liede ir norādījis, ka noraidījuma institūta mērķis ir izslēgt no tiesvedības tādus procesuālās darbības subjektus, kuru objektivitāte izraisa pamatotas šaubas.¹⁰⁶

KPL 55.pantā noteikts, ka persona, kura īsteno aizstāvību, cietušais vai procesa veikšanai pilnvarota persona, ja tai ir zināmi apstākļi, kas liedz kādai amatpersonai veikt konkrēto kriminālprocesu, iesniedz šīs personas noraidījumu šā likuma 54.panta pirmajā daļā minētajām personām, kurām ir tiesības lemt par noraidījumu.

KPL 53.pants nosaka, ka eksperta un revidenta noraidījuma pamats papildus šā likuma 50. un 51.pantā minētajiem apstākļiem var būt arī nepietiekama profesionālā sagatavotība attiecīgo pienākumu veikšanai.

KPL 115.panta 1.daļa nosaka, ka speciālistam, tiesas sēdes sekretāram un tulkam jāinformē procesa virzītājs par apstākļiem, kuri var dot pamatu viņu veiktās procesuālās darbības objektivitātes apšaubīšanai. Procesuālās darbības virzītājs lemj par viņu uzaicināšanu piedalīties kriminālprocesā vai atstādināšanu no kriminālprocesa. Turklāt, 115.panta 2.daļa nosaka, ka speciālista un tulka atstādināšanas pamats var būt arī nepietiekama profesionālā sagatavotība savu pienākumu veikšanai.

Darba autors uzskata, ka objektivitātes kritērija attiecināšana tikai uz tulku un speciālistu apskatāmā jautājumā ir nepieļaujami šaura. Attiecībā uz kompetentās institūcijas pārstāvi (fizisku personu, kas VMD vārdā sniedz atzinumu), tāpat kā attiecībā uz ekspertu, revidentu (KPL 53.pants), speciālistu un tulku kā apstākļi, kas liegtu kompetentās institūcijas pārstāvja piedalīšanos procesā (atzinuma sniegšanu), būtu norādāma viņa nepietiekamā profesionālā sagatavotība attiecīgā pienākumu veikšanai, līdz ar to KPL būtu papildināms ne tikai, nosakot kompetentās institūcijas tiesības un pienākumus, bet arī nosakot kompetentās institūcijas pārstāvja, kas sniedz atzinumu VMD vārdā, noraidīšanas vai atstādināšanas iemeslus, vienu no tiem nosakot kā nepietiekamu profesionālo sagatavotību atzinuma sagatavošanai.

Līdz ar to autors iesaka papildināt KPL ar 115.panta 2.daļu, izsakot to šādā redakcijā: „Speciālista, tulka un kompetentās institūcijas pārstāvja atstādināšanas pamats var būt arī nepietiekama profesionālā sagatavotība savu pienākumu veikšanai.”

Vēl jo vairāk, šādas problēmas esamība – nepietiekama profesionālā sagatavotība atzinuma sniedzējam, kas sniedz atzinumu VMD vārdā – tikusi aktualizēta arī krimināllietā Nr.11370041805. Apsūdzētā apelācijas sūdzībā tika norādīts, ka šaubas par uzmērījumu un līdz ar to arī VMD sniegto atzinumu rada tas, ka:

---

¹⁰⁶ Liede A. Latvijas PSR Kriminālprocess (vispārīgā daļa) un tiesu pierādījumi. Rīga: Zvaigzne, 1970, 121.lpp.

1) lieciniekam (personas procesuālais statuss bija liecinieks – par šādas situācijas pieļaujamību, kad faktiskais atzinuma sniedzējs tiek pratināts kā liecinieks, darba autors izteiksies nākamajā nodaļā) J.Š., kurš veicis uzmērījumus, nav mežsarga izglītības – ir pamats uzskatīt, ka viņam varētu būt nepietiekošas zināšanas minētā darba veikšanā;

2) liecinieks – mežsargs A.Upmalis tiesas sēdē liecināja, ka pats uzmērījumus nav veicis, paļāvies uz J.Š. veikto darbu, parakstot tikai dokumentus.

Minētā situācija norāda uz to, ka praksē var rasties situācijas, kad VMD pārstāvis kā atzinuma sagatavotājs var būt nepietiekami profesionāls, kas ir pamats viņa objektivitātes apšaubīšanai.

4.2. Interesešu konflikts Valsts meža dienestam sniedzot atzinumu un pārstāvēt cietušo

Iepriekšējās darba nodaļās tika noskaidrots, ka VMD kriminālprocesā var darboties divējādos statusos – pēc būtības kā cietušais jeb tā pārstāvis (darbojoties valsts vārdā) un kā kompetentā institūcija sniedzot atzinumu (atzinumu par apdraudējumu vai ievērojamu apdraudējumu ar likumu aizsargātajām interesēm meža vides saglabāšanā).

Kā tika noskaidrots, VMD, pārstāvēt valsti un darbojoties cietušā statusā, jāizmanto visas savas procesuālās tiesības kriminālprocesā, lai pārstāvētu valsti kā noziedzīga nodarījuma rezultātā faktiski cietušo personu un piedzītu kaitējuma kompensāciju par labu valstij. VMD jādarbojas cietušā interesēs.

Savukārt VMD, sniedzot atzinumu, ir jābūt objektīvam, tā kā VMD rada jaunu pierādījumu lietā – atzinumu, kas dažkārt var būt izšķirošs pierādījums, lai konstatētu KL 109.panta 3.daļā paredzēto kvalificējošo pazīmi – būtisku kaitējumu.

Šajā nodaļā autors noskaidros, vai nerodas interesešu konflikts un nezūd VMD objektivitāte, kad VMD, no vienas puse pārstāv cietušo un darbojas tieši cietušā interesēs, un no otras puses, kad VMD uzdevums ir objektīva pierādījuma radīšana, tas ir, atzinuma sniegšana.

Šajā sakarā tiks padziļināti aplūkots un analizēts AT Senāta Krimināllietu departamenta 2007.gada 24.augusta lēmums lietā SKK - 503/2007, kurā, cita starpā, tika aplūkots jautājums arī par to, vai nepastāv interesešu konflikts, kad Valsts meža dienesta struktūrvienība vienlaicīgi ir gan cietušā statusā, gan atzinuma devēja statusā.

Minētajā lēmumā AT Senāta Krimināllietu departaments konstatēja, ka lietā nepastāv neapstrīdami interesešu konflikta apstākļi, gadījumā kad Valsts meža dienesta struktūrvienība

vienlaicīgi ir gan cietušā statusā, gan atzinuma devēja statusā. Minētajai atziņai pievienojas arī autors, jo, kā izriet no KPL 51.panta, tad neapstrīdama interešu konflikta pastāvēšanai jākonstatē, ka viena no „konfliktā” iesaistītajām pusēm ir kriminālprocesā reģistrējama persona jeb personas, kuras veic kriminālprocesu (piemēram, izmeklētājs, prokurors, eksperts), tomēr atzinuma sniedzējs (kompetentā institūcija) nav ne kriminālprocesā reģistrējama persona, ne amatpersona, kura veic kriminālprocesu. Vēl jo vairāk – kompetentās institūcijas statuss vispār nav reglamentēts KPL (minēto problēmu autors aprakstīja jau iepriekš), kas rada neskaidrību attiecībā uz to, kas ir kompetentās institūcijas atzinums un vai teorētiski uz to varētu attiecināt jebkādu interešu konflikta apstākļus. Tāpēc minētais jautājums jāpēta, analizējot un pētot gan KPL normas, gan tiesību zinātnes atziņas.

AT Senāta Krimināllietu departamenta lēmumā lietā SKK - 503/2007 viens no argumentiem, kas tika norādīts neapstrīdama interešu konflikta neesamībai, bija tas, ka par cietušo lietā atzīta VMD struktūrvienība – Aizkraukles virsmežniecība, bet atzinumu par apdraudējumu ar likumu aizsargātām interesēm un tiesībām meža vides saglabāšanā atbilstoši 1.pielikuma 4.punktam bija sastādījis meža dienesta teritoriālās struktūrvienības – VMD struktūrvienības - Zalves mežniecības – mežzinis A.U. Savukārt A.U. nav iestājies lietā kā cietušā pārstāvis. Darba autors šādiem AT Senāta Krimināllietu departamenta secinājumiem nevar pilnībā piekrist.

Norādot, ka cietušais lietā ir VMD struktūrvienība - Aizkraukles virsmežniecība, bet atzinumu sastādīja fiziska persona, turklāt, citas teritoriālās struktūrvienības amatpersona, netika ievērots, ka Aizkraukles virsmežniecības ir kopējas iestādes VMD sastāvdaļa, tāpat kā amatpersona, kas sniedz atzinumu. Turklāt, kā tas izriet no likuma „Par Krimināllikuma spēkā stāšanās un piemērošanas kārtību” 1.pielikuma, nevis amatpersonas sniedz atzinumu, bet gan VMD, tas ir, amatpersona sagatavo atzinumu VMD vārdā.

Turklāt, autors uzskata AT Senāta Krimināllietu departaments nepamatoti neanalizēja, vai lietā nepastāv jebkādi citi interešu konflikta apstākļi, tā kā AT Senāta Krimināllietu departaments, ievērojot tā funkcijas, nedrīkst aprobežoties ar atbildi tikai par neapstrīdama interešu konflikta apstākļu neesamību, nepētot citus iespējamus interešu konflikta apstākļus, kas varētu liecināt par apsūdzētā tiesību pārkāpumu kriminālprocesā, tā kā kasācijās sūdzībā bija norāde uz interešu konflikta esamību kriminālprocesā.

Juridiskajā literatūrā,¹⁰⁷ kasācijas institūta būtība akcentēta tieši ar publiski tiesiskās intereses vajadzību. Kasācijas instancē noteicošā loma, īpaši attiecībā uz materiālo tiesību normām, ir tam, pareizi vai nepareizi tiesa tās ir iztulkojusi vai piemērojusi. Senāta pozīcija

---

¹⁰⁷ Bukovskis V. Civīlprocesa mācības grāmata. Rīga, 1933, 464.lpp.

un atziņas par šiem jautājumiem ļauj prognozēt strīda izšķiršanas rezultātu pie attiecīgajiem faktiskajiem un tiesiskajiem apstākļiem.¹⁰⁸ Tas ir attiecināms arī uz AT Senāta Krimināllietu departamentu, jo tam ir tādas pašas funkcijas kā AT Senāta Civillietu departamentam, tikai citā tiesību nozarē, tas ir, pārbaudīt nolēmumu tiesiskumu un pārbaudīt, vai nav ticis pieļauts Krimināllikuma vai Kriminālprocesa likuma normu pārkāpums. Līdz ar to AT Senāta Krimināllietu departaments atzīstot, ka lietā nepastāvēja neapstrīdami interešu konflikta apstākļi, nepārbaudīja, vai nepastāvēja arī citi interešu konflikta apstākļi, tas ir, pilnībā nepārbaudīja likuma normu piemērošanas pareizību.

Iepriekšējā nodaļā tika noskaidrots, ka interešu konflikts kriminālprocesā saskaņā ar KPL 16.pantu un 50.panta 1.daļu var izpausties kā:

- 1) personisko interešu tieša nesakrišana ar kriminālprocesa mērķi (taisnīgu krimināltiesisko attiecību noregulējumu);
- 2) personisko interešu netieša nesakrišana ar kriminālprocesa mērķi;
- 3) tādu apstākļu esamība, kas kriminālprocesā iesaistītai personai dod pamatu pieļaut attiecīgās personas ieinteresētību.

Darba autors uzskata, ka minētie pirmie divi gadījumi, VMD sniedzot atzinumu un pārstāvēt cietušo, visticamāk neiestāsies, jo, kā tika noskaidrots darba 1.nodaļā (VMD statuss), gan VMD kā cietušā pārstāvim, gan LR kā valstij, kura faktiski cieš noziedzīga nodarījuma rezultātā, nav personiskas intereses.

Tomēr trešais gadījums piesaista īpašu uzmanību, jo kriminālprocesā iesaistītai personai (piem., apsūdzētajam) ir pamats uzskatīt, ka VMD kā cietušā pārstāvis kriminālprocesā ir ieinteresēts lietas iznākumā. Lemjot par to, vai uz attiecīgo personu attiecīgajā situācijā ir attiecināma atrašanās interešu konfliktā, jāņem vērā KPL 50.panta pirmajā daļā noteiktā vispārējā nostādne – piedalīšanos procesā liedz jebkāda reāli esoša vai objektīvi pieņemama ieinteresētība.¹⁰⁹ VMD ar likumu uzlikts pienākums pārstāvēt cietušā intereses un darboties tā interesēs, kas nepieļauj objektīva, tas ir, no citu kriminālprocesā iesaistīto personu interesēm neatkarīga, atzinuma sniegšanu, kas ir pamats interešu konflikta konstatēšanai. Minētajā gadījumā pastāv apstākļi, kas saprātīgam vērotājam ļauj uzskatīt, ka šāda VMD ieinteresētība lietas iznākumā varētu pastāvēt.¹¹⁰ Šādas personas piedalīšanās kriminālprocesā norāda uz to, ka tai jau ir izveidojies iekšējā pārliecība, kas būs šķērslis

---

¹⁰⁸ LR AT Senāta Civillietu departaments ar 2007.gada 24.augusta lēmumu lietā SKK - 503/2007. Pieejams: <http://at.gov.lv/lv/info/archive/department2/hronologiskaseciba/2007/> [aplūkots 2014.gada 15.aprīlī].

¹⁰⁹ Meikališa Ā., Strada-Rozenberga K.. Kriminālprocess. Raksti. 2005-2010. Rīga: Latvijas Vēstnesis, 2010, 105.lpp.

¹¹⁰ skat. līdzīgi Meikališa Ā., Strada-Rozenberga K.. Kriminālprocess. Raksti. 2005-2010. Rīga: Latvijas Vēstnesis, 2010, 105.lpp.

neatkarīgam un objektīvam atzinumam, līdz ar to tiek pārkāptas personas, kurai ir tiesības uz aizstāvību, tiesības uz objektīvu kriminālprocesa norisi.

Ievērtības cienīgs šajā gadījumā ir arī Latvijas PSR Augstākās Tiesas Krimināllietu tiesas kolēģijas 1967.gada 4.aprīļa lēmumā Nr.837, Jāņa Smilgas apsūdzības lietā, uzsvērtais, ka par ekspertu krimināllietā nevar pieaicināt personu, kas izdarījusi pārbaudes vai revīzijas, kuru materiāli bijuši par pamatu krimināllietas ierosināšanai. Ar savu lēmumu šai lietā Augstākā Tiesa atcēla tautas tiesas spriedumu minēto noteikumu neievērošanas dēļ, kā arī tāpēc, ka eksperta atzinums nebija pietiekami pamatots, bez tam tiesas sēdē eksperts bija aicināts un pratināts kā liecinieks.¹¹¹ Tātad jau pagājušajā gadsimtā tika uzskatīts, ka par ekspertu nevar būt tāda persona, kuras iesniegtie materiāli ir bijuši par pamatu krimināllietas ierosināšanai. Turklāt juridiskajā literatūrā norādīts, ka izvēloties speciālistu, neatkarīgi no tā, vai nepieciešama viņa procesuāla vai neprocesuāla palīdzība, jāievēro divi apstākļi. Pirmkārt, viņam jābūt pietiekami kompetentam problēmās, kuru risināšanā nepieciešama viņa palīdzība. Otrkārt, jābūt pilnīgi izslēgtai ikvienai viņa ieinteresētībai izmeklēšanas rezultātā. Tādēļ nebūtu pieļaujama tādu speciālistu izmantošana, kas strādā objektā, kurā noticis noziegums, vai kur darbojas aizdomās turētais/apsūdzētais.¹¹² Arī VMD, kurš vairākumā gadījumu konstatē patvaļīgas ciršanas gadījumus un kura iesniegtie materiāli ir par pamatu kriminālprocesa iesniegšanai nevar būt atzinuma sniedzējs, jo VMD jau sākotnēji, pirms kriminālprocesa uzsākšanas pats darbojas cietušā interesēs, lūdzot uzsākt kriminālprocesu un saukt pie kriminālatbildības attiecīgas personas.

Tāpat saskaņā ar KPL 51.pantu (Neapstrīdāmie interešu konflikta apstākļi) interešu konflikts rastos, ja eksperts vai revidents sniegtu eksperta vai revidenta atzinumu un pārstāvētu cietušo. Tāpat interešu konflikts rastos, ja speciālists būtu cietušais vai pārstāvētu cietušo kriminālprocesa gaitā.

Iepriekš tika noskaidrots, ka savas darbības rezultātā kompetentā institūcija, izmantojot savu pārstāvju speciālās zināšanas, sniedz jeb rada (sagatavo) pierādījumu, kas ir pierādījums kriminālprocesā.

KPL 113.pants nosaka, ka speciālists ir persona, kura pēc kriminālprocesi veicošās amatpersonas aicinājuma sniedz tai palīdzību, izmantojot savas speciālās zināšanas vai darba iemaņas noteiktā jomā. Ar speciālistu kompetento institūcija saista tās īpašības, ka gan speciālists, gan kompetentās institūcijas pārstāvis, kas sagatavo atzinumu, izmanto speciālas zināšanas vai darba iemaņas noteiktā jomā.

¹¹¹ Latvijas PSR Augstākās Tiesas Krimināllietu tiesas kolēģijas 1967.gada 4.aprīļa lēmumā Nr.837. Liede A. Latvijas PSR Kriminālprocess (vispārīgā daļa) un tiesu pierādījumi. Rīga: „Zvaigzne”, 1970, 376.lpp.

¹¹² Autoru grupa profesora A.Kavaliēra vadībā. Kriminālistika. Otrā daļa. Kriminālistiskā taktika. Mācību grāmata. Rīga: LPA izdevums, 1998, 167.lpp.

Gan eksperts, gan revidents, gan speciālists izmanto speciālas zināšanas savā darbībā. Eksperts un revidents arī sniedz atzinumu un saskaņā ar KPL tie ir pierādījumi. KPL 132.panta 1.daļa nosaka, ka par pierādījumu kriminālprocesā var būt eksperta vai revidenta atzinums par faktiem un apstākļiem, kuru rakstveidā sniedz konkrētajā kriminālprocesā iesaistīts eksperts vai revidents. Abiem institūtiem ir izvirzīts pienākums pēc neatkarības un objektivitātes, lai nodrošinātu to radīto pierādījumu ticamību un pieļaujamību. Situācijā, kad kompetentās iestādes atzinumam ir jābūt objektīvam un taisnīgam līdzīgi kā eksperta un revidenta atzinumam, VMD, sniedzot atzinumu, zūd šāda objektivitātes īpašība, jo tas ir arī cietušais kriminālprocesā. Tāpēc arī kompetentai institūcijai būtu izvirzāma prasība pēc objektivitātes un neatkarības no citiem procesa dalībniekiem.

Tagad KPL ir noteikts, ka noraidījumu speciālistam var pieteikt, ja viņš ir personiski ieinteresēts rezultātā vai pastāv apstākļi, kas procesā iesaistītajām personām pamatoti dod iemeslu uzskatīt, ka šāda ieinteresētība varētu būt. Lai atklātu to, kādi ir apstākļi, kas procesā iesaistītajām personām pamatoti dod iemeslu uzskatīt, ka varētu pastāvēt speciālista ieinteresētība, būtu apskatāms Latvijas Kriminālprocesa kodekss¹¹³, kurā regulējums bija kazuistiskāks un ne tik vispārīgs kā KPL. Latvijas Kriminālprocesa kodeksā tika noteikts, ka noraidījumus speciālistam var pieteikt procesa dalībnieki – aizdomās turētais, apsūdzētais, aizstāvis, apsūdzētājs, kā arī cietušais un viņa pārstāvis, u.c. Speciālists nevarēja piedalīties lietā un bija noraidāms, ja viņš izskatāmajā lietā bija cietušais, civilprasītājs, civiltbildētājs, kā arī, ja viņš ir piedalījies šajā lietā kā cietušais, liecinieks, eksperts, cietušā, civilprasītāja, civiltbildētāja pārstāvis. Latvijas Kriminālprocesa likums ar grozījumiem līdz 1940.gada 17.jūnijam¹¹⁴ paredzēja, ka par ekspertiem var būt personas, kas atbilst kriminālprocesa noteikumiem. Tos nevar izvēlēties no personām, kurām lietā ir dalība vai kuras lietā ir par lieciniekiem vai tiesnešiem.¹¹⁵ Tā kā gan speciālistam, gan ekspertam, gan kompetentai institūcijai ir līdzīgas funkcijas kriminālprocesā, tad minētais būtu attiecināms arī uz kompetento institūciju, tas ir, kompetentā institūcija kriminālprocesā nevar piedalīties un ir noraidāma, ja tā vai tās pārstāvis ir cietušais vai cietušā pārstāvis lietā. Piemēram, speciāls pamats noraidījuma pieteikšanai cietušā pārstāvim noteikts Krievijas Federācijas Kriminālprocesa kodeksa¹¹⁶ 72.pantā. Minētais kriminālprocesa dalībnieks nedrīkst piedalīties

---

¹¹³ Latvijas Kriminālprocesa kodekss: LR likums. Zaudējis spēku. Pieejams: <http://likumi.lv/doc.php?id=90971> [aplūkots 2014.gada 18.aprīlī].

¹¹⁴ Kriminālprocesa likums ar pārgrozījumiem un papildinājumiem līdz 1940.g. 17.jūnijam. Rīgā: Valsts tipogrāfija, 1943.g.

¹¹⁵ Šules L. Kriminālprocess. Kserokopija, 1940, 132.lpp.

¹¹⁶ Уголовно-процессуальный кодекс Российской Федерации: Федеральный закон Российской Федерации. Pieejams: <http://www.consultant.ru/popular/upkrf/>

kriminālprocesā, ja viņš sniedz vai agrāk sniedzis juridisku palīdzību personai, kuras intereses ir pretrunā apsūdzētā vai aizdomās turētā interesēm.¹¹⁷

Lai gan saskaņā ar likumu, kā tika noskaidrots iepriekš, tiek prezumēts, ka kompetentās institūcijas atzinums ir pieļaujams, ja vien netiek pierādīts pretējais, tomēr kriminālprocesā, VMD sniedzot atzinumu un reizē pārstāvot cietušo, rodas interešu konflikts kriminālprocesā, kā rezultātā tiek pārkāpts viens no kriminālprocesa pamatprincipiem – KPL 16.pants, kurš paredz tiesības uz objektīvu kriminālprocesa norisi. KPL 130.panta 2.daļas 4.punkts nosaka, ka par nepieļaujamām un pierādīšanā neizmantojamām atzīstamas tādas ziņas par faktiem, kuras iegūtas pārkāpjot kriminālprocesa pamatprincipus. Secināms, ka situācija kriminālprocesā, kad VMD ir cietušais un reizē atzinuma sniedzējs, ir nepieļaujama.

KPL 50.panta 4.daļa nosaka, ka personām, kuras veic kriminālprocesu, ir pienākums panākt interešu konfliktā esošas personas izslēgšanu no kriminālprocesa veikšanas, pieņemot lēmumu savas kompetences ietvaros vai piesakot noraidījumu. Arī speciālistam saskaņā ar KPL 16.pantu ir iespējams pieteikt noraidījumu, saskaņā ar KPL 115.panta pirmo daļu procesa virzītājs var lemt par viņa atstādināšanu no kriminālprocesa interešu konflikta gadījumos.

Kriminālprocesā teorētiski ir iespējama arī situācija, kad attiecībā uz kompetentās institūcijas pārstāvi (fiziska persona), kas sniedz atzinumu, attiektos KPL 51.pantā noteiktie gadījumi, kas rada interešu konfliktu, piemēram, persona, kas sniedz atzinumu, atrodas nepārprotamā personiskā konfliktā ar personu, kura īsteno aizstāvību. Neskatoties uz to, ka ne kompetentā institūcija, ne tās pārstāvis nav kriminālprocesā reģistrējama persona, tomēr uz to attiektos šādas situācijas nepieļaujamība, kas liegtu viņam sniegt atzinumu. Tāpat ir iespējams cits gadījums, kas attiektos uz interešu konflikta apstākļi – kompetentās institūcijas pārstāvis, kas sagatavo atzinumu, ir radniecības attiecībās ar personu, kura īsteno aizstāvību. Šajā gadījumā, domājams, nevienam neradīsies šaubas par kompetentās institūcijas pārstāvja iespējamo neobjektivitāti. Minētais gadījuma atbildīs situācijai, kad VMD pārstāvja personiskās intereses tieši vai netieši nesakrīt ar kriminālprocesa mērķi (taisnīgu krimināltiesisko attiecību noregulējumu)

Tāpēc darba autors rosina papildināt KPL 16.panta 1.daļu, izsakot to šādā redakcijā: „Amatpersonām, kuras veic kriminālprocesu, tulkiem, speciālistiem un kompetento institūciju pārstāvjiem jāatsakās no piedalīšanās kriminālprocesā, ja viņi ir ieinteresēti rezultātā vai pastāv apstākļi, kas procesā iesaistītajām personām pamatoti dod iemeslu uzskatīt, ka šāda ieinteresētība varētu būt.”

---

¹¹⁷ Гельдибаев М.Х., Вандышев В.В. Уголовный процесс: учебник для студентов вузов, обучающихся по юридическим специальностям (3-е изд.). Москва: ЮНИТИ ДАНА, Закон и право, 2012, стр.111.

Šādas normas esamība ļautu pieteikt noraidījumu arī kompetentās institūcijas pārstāvim, kas sagatavo atzinumu, tā kā saskaņā ar KPL 16.panta otro daļu, personai, kura īsteno aizstāvību, cietušajam, cietušā pārstāvim un amatpersonai, kura ir pilnvarota veikt kriminālprocesu, bet nav procesa virzītāja, ir tiesības pieteikt noraidījumu, ja pastāv šā panta pirmajā daļā minētie apstākļi.

Tāpat darba autors rosina papildināt KPL 115.pantu 1.daļu, izsakot to šādā redakcijā: „Speciālistam, tiesas sēdes sekretāram, tulkam un kompetentās institūcijas pārstāvim jāinformē procesa virzītājs par apstākļiem, kuri var dot pamatu viņu veiktās procesuālās darbības objektivitātes apšaubīšanai.”

KOPSAVILKUMS

Pētījuma rezultātā autors izvirza aizstāvēšanai šādas tēzes:

1. Gadījumos, kad ar patvaļīgu koku ciršanu tiek radīts kaitējums (zaudējumi) valsts ekoloģiskajām un sociālajām interesēm (meža videi), kriminālprocesā par cietušo bieži vien tiek atzīts VMD (vai tā struktūrvienību), uzskatot, ka kaitējums tiek radīts iestādei.

Tā kā patvaļīgas koku ciršanas rezultātā kaitējums (zaudējumi) netiek nodarīts VMD, bet gan valsts ekoloģiskajām un sociālajām interesēm (meža videi), jo meža īpašnieks ir valsts, tad par cietušo kriminālprocesā atzīstama Latvijas Republika VMD personā, kuras labā arī piedzenama kaitējuma kompensācija.

2. KPL 10.nodaļā paredzēts izsmeļoši reglamentēt visas izmeklēšanas darbības, tomēr KPL 10.nodaļa nekādā veidā neregulē kompetentās institūcijas atzinuma vai revidenta atzinuma iegūšanas kārtību.

KPL 10.nodaļa būtu papildināma ar tiesību normu, kuras nosaukums būtu „Revīzija”, izsakot to šādā redakcijā: „Revīzija ir izmeklēšanas darbība, kuru veic revidents procesa virzītāja uzdevumā un kuras saturs ir revīzijai iesniegto objektu pētīšana nolūkā noskaidrot kriminālprocesam nozīmīgus faktus un apstākļus, par ko tiek dots revidenta atzinums.”

KPL 10.nodaļa būtu papildināma ar tiesību normu šādā redakcijā: „Procesa virzītājs ir tiesīgs rakstveidā pieprasīt no kompetentajām institūcijām rakstveida atzinumu par kāda notikuma faktiem un apstākļiem”.

3. KPL netiek reglamentēts kompetentās institūcijas procesuālais statuss kriminālprocesā, lai gan tās atzinums tāpat kā ekspertīzes vai revidenta atzinums ir pierādījums, un lai gan kompetentā institūcija (caur tās priekšstāvjiem), sniedzot atzinumu, izmanto speciālas zināšanas un iemaņas noteiktā jomā tāpat kā speciālists, kuru procesuālos statusus KPL reglamentē.

KPL 7.nodaļā būtu iekļaujams 113.¹ pants ar nosaukumu „Kompetentā institūcija”, izsakot to šādā redakcijā: „(1) Kompetentā institūcija procesa virzītāja uzdevumā rakstveidā sagatavo un sniedz atzinumu par kāda notikuma faktiem un apstākļiem. (2) Uzdodot rakstveida atzinuma sagatavošanu kompetentajai institūcijai, procesa virzītājs

brīdina kompetentās institūcijas pārstāvi, kuram uzdots sagatavot atzinumu, par atbildību par apzināti nepatiesa atzinuma sagatavošanu.”

4. KL nenosaka kriminālatbildību attiecībā uz kompetentās institūcijas pārstāvi vai revidentu, kuri tāpat kā eksperts kriminālprocesā rada jaunu pierādījumu un sniedz atzinumu.

Autors rosina papildināt KL 300.panta pirmās daļas dispozīciju, izsakot to šādā redakcijā: „Par liecinieka, cietušā vai citas par apzināti nepatiesas liecības došanu brīdinātas personas apzināti nepatiesu liecību vai eksperta, revidenta vai kompetentās institūcijas pārstāvja apzināti nepatiesu atzinumu, vai tulka apzināti nepatiesu tulkojumu pirmstiesas kriminālprocesā, tiesā, notāram vai tiesu izpildītājam, vai pieteicēja ar zvērestu apliecinātu apzināti nepatiesu paskaidrojumu tiesai administratīvajā lietā.”

5. KPL nereglamentē, ka apzināti nepatiess revidenta vai kompetentās institūcijas atzinums ir uzskatāms par jaunatklātu apstākli, lai gan minētie atzinumi ir patstāvīgi pierādījumi, kuri var būt par pamatu personas vainas konstatēšanai kriminālprocesā.

KPL 655.panta otrās daļas 1.punkts būtu jāpapildina, izsakot KPL 655.panta otrās daļas 1.punktu šādā redakcijā: „Par jaunatklātiem uzskatāmi šādi apstākļi: 1) ar spēkā stājušos tiesas spriedumu vai prokurora priekšrakstu par sodu atzītas cietušā vai liecinieka apzināti nepatiesas liecības, apzināti nepatiess eksperta, revidenta vai kompetentās institūcijas pārstāvja atzinums, tulkojums, lietisko pierādījumu, izmeklēšanas un tiesas darbību protokolu vai lēmumu viltojums, kā arī citu pierādījumu viltojums, kuri bijuši pamatā nelikumīga nolēmuma pieņemšanai.”

6. KPL nereglamentē noraidījuma pieteikšanu kompetentās institūcijas pārstāvim (fiziskai personai, kas VMD vārdā sniedz atzinumu), pārstāvja nepietiekamas profesionālās sagatavotības gadījumā attiecīgā pienākumu veikšanai.

Grozāma KPL 115.panta otrā daļa, izsakot to šādā redakcijā: „Speciālista, tulka un kompetentās institūcijas pārstāvja atstādināšanas pamats var būt arī nepietiekama profesionālā sagatavotība savu pienākumu veikšanai.”

7. Kriminālprocesā ir iespējama arī tāda interešu konflikta situācija, kad kompetentās institūcijas pārstāvis, kas sagatavo atzinumu, ir radniecības attiecībās ar personu, kura īsteno aizstāvību. Minētais gadījums atbildīs situācijai, kad VMD pārstāvja

personiskās intereses tieši vai netieši nesakrīt ar kriminālprocesa mērķi (taisnīgu krimināltiesisko attiecību noregulējumu), tomēr KPL neparedz pieteikt noraidījumu kompetentās institūcijas pārstāvim.

Tāpēc autors rosina papildināt KPL 16.panta 1.daļu, izsakot to šādā redakcijā: „Amatpersonām, kuras veic kriminālprocesu, tulkiem, speciālistiem un kompetento institūciju pārstāvjiem jāatsakās no piedalīšanās kriminālprocesā, ja viņi ir ieinteresēti rezultātā vai pastāv apstākļi, kas procesā iesaistītajām personām pamatoti dod iemeslu uzskatīt, ka šāda ieinteresētība varētu būt.”

8. Kriminālprocesā tiek pārkāpts procesuālās līdztiesības princips situācijā, kad VMD kā cietušā pārstāvis, kuram ir pienākums pierādīt valstij nodarītos zaudējumus, un kas attiecībā pret personu, kurai ir tiesības uz aizstāvību, uzstājas kā pretējā puse, tiek dota nepamatota iespēja radīt jaunu un izšķirošu pierādījumu (atzinumu), kas attiecīgi cietušajam dot papildus iespēju pierādīt savu pozīciju attiecībā pret personu, kurai ir tiesības uz aizstāvību.

Kriminālprocesā rodas interešu konflikts situācijā, kad VMD vienlaicīgi ir jāsniedz gan kompetents atzinums, kas pieprasa no personas objektīvitāti un neinteresētību lietas iznākumā, gan jāpārstāv cietušais, kur šāds statuss personai savukārt pieprasa ieinteresētību lietas iznākumā par labu cietušajai personai.

No likuma „Par Krimināllikuma spēkā stāšanās un piemērošanas kārtību” 1.pielikuma izslēdzams 4.punkts, kurš nosaka, ka atzinumu par apdraudējumu vai ievērojamu apdraudējumu ar likumu aizsargātajām interesēm meža vides saglabāšanā sagatavo Valsts meža dienesta teritoriālā struktūrvienība, kuras uzraugamajā teritorijā noticis noziedzīgs nodarījums.

KPL 95.pants ir grozāms un papildināms ar 11.punktu, izsakot šo tiesību normu šādā redakcijā: „Ekspertīze ir obligāta, lai noteiktu: apdraudējumu vai ievērojamu apdraudējumu ar likumu aizsargātajām interesēm un tiesībām meža vides saglabāšanā”.

IZMANTOTĀ LITERATŪRA UN AVOTI

Literatūra

1. Autoru grupa profesora A.Kavaliera vadībā. Kriminālistika. Otrā daļa. Kriminālistiskā taktika. Mācību grāmata. Rīga: LPA izdevums, 1998.
2. Balodis K. Ievads Civiltiesībās. Zvaigzne ABC, 2007.
3. Bukovskis V. Civīlprocesa mācības grāmata. Rīga, 1933.
4. Briede J., Danovskis E. Publisko tiesību subjektu civiltiesiskais statuss. Jurista Vārds, 2012.gada 14.februāris, Nr.7 (706). Pieejams: http://www.juristavards.lv/index.php?menu=DOC&id=243964#ats_3 [aplūkots 2014.gada 5.martā].
5. Čepāne I. Tiesības uz taisnīgu tiesu kā personas pamattiesības. Jurista Vārds, 2005.gada 27.septembris. Pieejams: <http://politika.lv/article/tiesibas-uz-taisnigu-tiesu-ka-personas-pamattiesibas> [aplūkots 2014.gada 22.martā].
6. Dombrovska M. Cietušā pārstāvība un personas aizstāvība kriminālprocesā. Jurista Vārds, 2008.gada 4.novembris, Nr.42 (547). Pieejams: <http://www.juristavards.lv/index.php?menu=DOC&id=183068> [aplūkots 2014.gada 8.martā].
7. Gruziņš P., Torgāns K. Vai tiesnešu kļūdas ir visu nelaimju cēlonis, Jurista Vārds 2012.gada 5. jūnijs Nr. 23 (722). Pieejams: <http://www.juristavards.lv/doc.php?id=248587> [aplūkots 2014.gada 7.aprīlī].
8. Guļāns A., u.c. autori. Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Krimināllietu departamenta lēmumi. 2002. Rīga: TMC, 2003.
9. Krastiņš U., Liholaja V., Niedre A. Krimināltiesības. Sevišķā daļa. Trešais papildinātais izdevums. Zinātniskais redaktors prof. U.Krastiņš – Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2009.
10. Krastiņš U., Liholaja V., Niedre A. Krimināltiesības. Vispārīgā daļa. Trešais papildinātais izdevums. Zinātniskais redaktors prof. U.Krastiņš – Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2008.
11. Krastiņš U., Liholaja V., Niedre A. Krimināllikuma zinātniski praktiskais komentārs 2. Sevišķā daļa. Zinātniskais redaktors Dr. habil. jur. prof. Krastiņš U. Firma „AFS”: Rīga, 2007.

12. Krastiņš U. Vērtējuma jēdzieni Krimināllikuma normās. Jurista Vārds, 2012.gada 12.jūnijs, Nr. 24 (723). Pieejams: <http://www.juristavards.lv/doc.php?id=248866> [aplūkots 2014.gada 25.martā].
13. Krastiņš U. Vērtējuma jēdzieni Krimināllikuma normās. Jurista Vārds, 2012.gada 12.jūnijs, Nr. 24 (723). Pieejams: <http://www.juristavards.lv/doc.php?id=248866>.
14. Latvijas Republikas Satversmes komentāri. VIII nodaļa. Cilvēka pamattiesības. Autoru kolektīvs prof. R.Baloža zinātniskā vadībā. – Rīga: Latvijas Vēstnesis, 2011.
15. Levits E. Valsts un valsts pārvaldes juridiskā struktūra. Grām.: Rakstu krājums administratīvajiem tiesnešiem. Rīga: Publisko tiesību institūts, 2003.
16. Levits E. Valsts pārvaldes iekārtas koncepcija. Pieejams: <http://www.mf.llu.lv/uploads/File/prezentacijas/20.pdf> [aplūkots 2014.gada 28.februārī].
17. Liede A. Latvijas PSR Kriminālprocess (vispārīgā daļa) un tiesu pierādījumi. Rīga: „Zvaigzne”, 1970.
18. Liede A. Latvijas PSR Kriminālprocess. II izdevums. Rīga: Zvaigzne, 1980.
19. Meikališa Ā., Strada-Rozenberga K.. Kriminālprocess. Raksti. 2005-2010. Rīga: Latvijas Vēstnesis, 2010.
20. Meikališa Ā. Kriminālprocesa tiesības. Vispārīgā daļa. 1.grāmata, „RaKa”: 2000.
21. Meža apsaimniekošanu regulējošo normatīvo aktu pārskatums. Valsts meža dienests. Pieejams: <https://www.zm.gov.lv/valsts-meza-dienests/statiskas-lapas/-meza-apsaimniekosana/-meza-apsaimniekosanu-regulejoso-normativo-aktu-parkapumi?nid=878#jump> [aplūkots 2014.gada 28.februārī].
22. Miķelsons T. Cietušā tiesības kriminālprocesā. Jurista Vārds, 2008. gada 4. novembris, Nr.42 (547). Pieejams: <http://www.juristavards.lv/index.php?menu=DOC&id=183064> [aplūkots 2014.gada 25.martā].
23. Mincs P. Krimināltiesību kurss. Vispārējā daļa. Ar U.Krastiņa komentāriem. – Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2005.
24. Nikuļceva I. Likums un tā grozījumi. Pieejams: <http://jurisprudence.geek.lv/TiesibuTalakveidosana/3-LikGroz.pdf> [aplūkots 2014.gada 15.aprīlī].
25. Nīmande E. Obligātās ekspertīzes būtība un nozīme kriminālprocesā. Jurista Vārds, 2004.gada 1.jūnijs, Nr.20 (325), Pieejams: <http://www.juristavards.lv/doc.php?id=89285> [aplūkots 2014.gada 2.aprīlī].

26. Strada-Rozenberga K. Cietušais un tā tiesības kriminālprocesā. Jurista Vārds, 2008.gada 4.novembris, Nr.42 (547). Pieejams: <http://www.juristavards.lv/index.php?menu=DOC&id=183062>[aplūkots 2014.gada 25.martā].
27. Strada-Rozenberga K. Pierādīšanas teorija kriminālprocesā. Vispārīgā daļa. Biznesa augstskola Turība SIA, Rīga, 2002.
28. Strada-Rozenberga K. Krimināltiesību un kriminālprocesa tiesību attīstības galvenie aspekti Latvijā no 1990. līdz 2007.gadam. Grām: Tiesību harmonizācija Baltijas jūras reģionā pēc ES paplašināšanās. 2007.gada starptautiskās zinātniskās konferences rakstu krājums, SIA „Latgales druka”.
29. Šulcs L. Kriminālprocess. Kserokopija, 1940.
30. Vietnieks V. Likumu grozījumu diktē dzīve. Pieejams: <http://jurisprudence.geek.lv/TiesibuTalakveidosana/3-LikGroz.pdf> [aplūkots 2014.gada 15.aprīlī].
31. Rasnačs L. Pierādījumu iesniegšana civilprocesā. Jurista Vārds, 2012, 22.maijs, Nr.21 (720). Pieejams: http://www.juristavards.lv/index.php?menu=DOC&id=247921#ats_12 [aplūkots 2014.gada 17.martā].
32. Sinkevičus V. Tiesības uz taisnīgu tiesas procesu. Jurista Vārds, 2005.gada 30.augusts, Nr.32 (387). Pieejams: <http://www.juristavards.lv/index.php?menu=DOC&id=115249> [aplūkots 2014.gada 13.martā].
33. Spektors A. Skaidrojošā vārdnīca. Pavasara versija (20.03.2014.), LU MII, 2009–2014. Pieejams: <http://www.tezaurs.lv> [aplūkots 2014.gada 9.martā].
34. Valsts meža dienesta amatpersonām izmaksātais atalgojums par 2013.gada aprīli. Pieejams: http://www.vmd.gov.lv/doc_upl/130513105625_0001.pdf [aplūkots 2013.gada 22.maijā].
35. Vietnieks V. Likumu grozījumu diktē dzīve. Pieejams: <http://jurisprudence.geek.lv/TiesibuTalakveidosana/3-LikGroz.pdf> [aplūkots 2014.gada 15.aprīlī].
36. Jacob J. M. Civil Justice in the Age of Human Rights. Abingdon, Oxon: Ashgate Publishing Group, 2007.
37. Kennedy M. "Equality of arms" The Oxford Dictionary of Law Enforcement. Oxford University Press, 2007. Oxford Reference Online. Oxford University Press. Pieejams: <http://www.oxfordreference.com/views/ENTRY.html?subview=Main&entry=t239.e1144> [aplūkots 2014.gada 17.martā].

38. Mayer – Maly T. Einführung in die Rechtswissenschaft. Berlin: Springer, 1993.
39. Rondon C. Y. Unmasking Equality of arms. The students appeal. Pieejams: <http://thestudentappeal.com/legal-topics/international/unmasking-equality-of-arms> [aplūkots 2014.gada 17.martā].
40. Zippelius R. Juristische Methodenlehre. 8., neubearbeitete Auflage. München: Beck, 2003.
41. Григорьев В.Н, Победкин А.В, Яшин В.Н. Уголовный процесс. Москва: Eskmo education, 2005.
42. Ратинов А. Р. Теория рефлексивных игр в приложении к следственной практике. Правовая кибернетика. М., 1970.
43. Гельдибаев М.Х., Вандышев В.В. Уголовный процесс. Учебник для вузов.3-е изд., перераб. и доп.. - Москва : ЮНИТИ Закон и право, 2009.
44. Рыжаков А.П. Уголовный процесс (Учебник для вузов). Москва: Издательство Норма, 2004.
45. Вандышев В.В. Уголовный процесс. Общая и Особенная части: учебник для юридических вузов и факультетов. Москва: Юурическая фирма "Контракт", 2010.
46. Шнитенков А.В. Ответственность за преступления против интересов государственной службы и интересов службы в коммерческих и иных организациях. Санкт-Петербург: Юридический центр Пресс, 2006.
47. Уголовный процесс :учеб. для студентов юридических вузов и факультетов /под ред. К.Ф. Гуценко. Москва: ЗЕРЦАЛО, 2000.

Normatīvie akti

48. Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencija: starptautisks tiesību akts. Pieejams: <http://www.humanrights.lv/doc/regional/eckkons.htm>
49. Latvijas Republikas Satversme: LR likums. Pieejams: <http://likumi.lv/doc.php?id=57980> [aplūkots 2014.gada 15.aprīlī].
50. Valsts pārvaldes iekārtas likums: LR likums. Pieejams: <http://likumi.lv/doc.php?id=63545> [aplūkots 2014.gada 8.janvārī].
51. Valsts meža dienesta likums: LR likums. Pieejams: <http://likumi.lv/doc.php?id=14594> [aplūkots 2014.gada 20.februārī].
52. Meža likums: LR likums. Pieejams: <http://likumi.lv/doc.php?id=2825>[aplūkots 2014.gada 20.februārī].

53. Valsts meža dienesta nolikums: Ministru kabineta noteikumi Nr.449. Pieejams: <http://likumi.lv/doc.php?id=258672> [aplūkots 2014.gada 24.februārī].
54. Vides aizsardzības likums: LR likums. Pieejams: <http://likumi.lv/doc.php?id=147917> [aplūkots 2014.gada 28.februārī].
55. Krimināllikums: LR likums. Pieejams: <http://likumi.lv/doc.php?id=88966> [aplūkots 2014.gada 19.martā].
56. Kriminālprocesa likums. Pieejams: <http://likumi.lv/doc.php?id=107820> [aplūkots 2014.gada 9.martā].
57. Latvijas Kriminālprocesa kodekss: LR likums. Zaudējis spēku. Pieejams: <http://likumi.lv/doc.php?id=90971> [aplūkots 2014.gada 18.aprīlī].
58. Kriminālprocesa likums ar pārgrozījumiem un papildinājumiem līdz 1940.g. 17.jūnijam. Rīgā: Valsts tipogrāfija, 1943.g.
59. Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā: LR likums. Pieejams: <http://likumi.lv/doc.php?id=61913>[aplūkots 2014.gada 24.martā].
60. Prokuratūras likums: LR likums. Pieejams: <http://likumi.lv/doc.php?id=57276> [aplūkots 2014.gada 19.martā].
61. Par Krimināllikuma spēkā stāšanās un piemērošanas kārtību: LR likums. Pieejams: <http://likumi.lv/doc.php?id=50539> [aplūkots 2014.gada 9.martā].
62. Ministru kabineta noteikumi Nr.228 „Mežam nodarīto zaudējumu noteikšanas kārtība”:MK noteikumi. Pieejams: <http://likumi.lv/doc.php?id=74476> [aplūkots 2014.gada 9.martā].
63. Latvijas Padomju Sociālistiskās Republikas Kriminālprocesa Kodekss. Rīga: Avots, 1985.
64. Уголовно-процессуальный кодекс Российской Федерации: Федеральный закон Российской Федерации. Pieejams: <http://www.consultant.ru/popular/upkrf/> [aplūkots 2014.gada 9.martā].

Tiesu prakse

65. Eiropas Cilvēktiesību tiesas 1975.gada 21.februāra spriedums lietā: 4451/70 Golder v the United Kingdom. Pieejams: [http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-57496#{%22itemid%22:\[%22001-57496%22\]}](http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-57496#{%22itemid%22:[%22001-57496%22]}) [aplūkots 2014.gada 10.aprīlī].

66. Eiropas Cilvēktiesību tiesas 1980.gada 15.oktobra spriedums lietā: 8403/78 Jespers v Belgium. Pieejams: <http://echr.ketse.com/doc/8403.78-en-19801015/> [aplūkots 2014.gada 17.martā].
67. Eiropas Cilvēktiesību tiesas 1988.gada 26.maija spriedums lietā: 10563/83 Ekbatani v. Sweden. Pieejams: [http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-57477#{"itemid":\["001-57477"\]}](http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-57477#{) [aplūkots 2014.gada 17.martā].
68. Eiropas Cilvēktiesību tiesas 1991.gada 30.oktobra spriedums lietā: 12005/86 Borgers v. Belgium. Pieejams: <http://echr.ketse.com/doc/12005.86-en-19911030/view/> [aplūkots 2014.gada 17.martā].
69. Eiropas Cilvēktiesību tiesas 1995.gada 13.jūlija spriedums lietā: 18139/91 Tolstoy Miloslavsky v the United Kingdom. Pieejams: [http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-57947#{"itemid":\["001-57947"\]}](http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-57947#{) [aplūkots 2014.gada 10.aprīlī].
70. Eiropas Cilvēktiesību tiesas 1996.gada 8.februāra spriedums lietā: 18731/91 John Murray v. the United Kingdom. Pieejams: [http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-57980#{"itemid":\["001-57980"\]}](http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-57980#{) [aplūkots 2014.gada 17.martā].
71. Eiropas Cilvēktiesību tiesas 2000.gada 4.jūlija spriedums lietā: 27915/95 Niedbala v. Poland, Pieejams: [http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-58739#{"itemid":\["001-58739"\]}](http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-58739#{) [aplūkots 2014.gada 17.martā].
72. Par "Izmeklēšanas cietumu iekšējās kārtības noteikumu" 59.1.6., 66. un 68.punkta atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 89., 95. un 111.pantam: Latvijas Republikas Satversmes tiesas 2002.gada 22.oktobra spriedums lietā Nr. 2002 – 04 – 03. Pieejams: <http://likumi.lv/doc.php?id=67591> [aplūkots 2014.gada 17.martā].
73. Par Satversmes tiesas likuma 19.² panta ceturtās daļas atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 91. un 92.pantam: Latvijas Republikas Satversmes tiesas 2002.gada 26.novembra spriedums lietā Nr.2002-09-01. Pieejams: <http://www.likumi.lv/doc.php?id=68800> [aplūkots 2014.gada 23.martā].
74. Par Latvijas Kriminālprocesa kodeksa 77.panta septītās daļas 3.teikuma atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 92.pantam: Latvijas Republikas Satversmes tiesas 2003.gada 27.jūnija spriedums lietā Nr.2003-03-01. Pieejams: <http://www.satv.tiesa.gov.lv/upload/2003-03-01.rtf> [aplūkots 2014.gada 15.aprīlī].
75. Par Ministru kabineta 2005.gada 10.maija noteikumu Nr.321 "Noteikumi par tukšo materiālo nesēju un reproducēšanai izmantojamo iekārtu atlīdzības lielumu un tās iekasēšanas, atmaksāšanas, sadales un izmaksas kārtību" 3. un 4.punkta atbilstību

- Latvijas Republikas Satversmes 64., 105. un 113.pantam: Latvijas Republikas Satversmes tiesas 2005.gada 13.maija spriedums lietā Nr.2004-18-0106. Pieejams: <http://likumi.lv/doc.php?id=210295> [aplūkots 2014.gada 17.martā].
76. Par Prokuratūras likuma 1. panta pirmās daļas, 4. panta pirmās daļas, 6. panta trešās daļas, 22. panta un 50. panta atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 1., 58., 82., 86. un 90. pantam: Satversmes tiesas 2006. gada 20. decembra spriedums lietā Nr. 2006-12-01. Pieejams: <http://likumi.lv/doc.php?id=150599> [aplūkots 2014.gada 8.martā].
77. Par Civilprocesa likuma 141.panta pirmās daļas, ciktāl tā neparedz tiesības iesniegt blakus sūdzību par lēmumu, ar ko apmierināts pieteikums par prasības nodrošināšanu, atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 91., 92. un 105.pantam: Latvijas Republikas Satversmes tiesas 2010.gada 30.marta spriedums lietā Nr.2009-85-01. Pieejams: <http://www.likumi.lv/doc.php?id=207497> [aplūkots 2014.gada 22.martā].
78. Par Civilprocesa likuma 400.panta pirmās daļas 1.punkta un 405.panta pirmās un trešās daļas atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 92.pantam: Latvijas Republikas Satversmes tiesas 2010.gada 17.maija spriedums lietā Nr.2009-93-01. Pieejams: <http://likumi.lv/doc.php?id=210295> [aplūkots 2014.gada 17.martā].
79. Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Krimināllietu departamenta 2002.gada 17.decembra lēmums lietā Nr.SKK-594. Grām.: Guļāns A., u.c. autori. Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Krimināllietu departamenta lēmumi. 2002. Rīga: TMC, 2003, 29. lpp.
80. Latvijas Republikas AT Senāta Civillietu departaments ar 2007.gada 24.augusta lēmumu lietā Nr.SKK - 503/2007. Pieejams: <http://at.gov.lv/lv/info/archive/department2/hronologiskaseciba/2007/> [aplūkots 2014.gada 3.martā].
81. Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Krimināllietu departamenta 2008.gada 19.jūnija lēmums lietā Nr.SKK – 258/2008. Pieejams: <http://at.gov.lv/lv/judikatura/judikaturas-nolemumu-arhivs/senata-kriminallietu-departaments/hronologiska-seciba/2008/> [aplūkots 2014.gada 3.martā].
82. Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Krimināllietu departamenta 2011.gada 5.marta lēmums lietā Nr.SKK-5/11. Nav publicēts.
83. Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Krimināllietu departamenta 2011.gada 18.maija lēmums lietā Nr.SKK-180/2011, krimināllieta Nr.11250015002. Nav publicēts.
84. Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Krimināllietu departamenta 2013.gada 24.janvāra lēmums lietā Nr.SKK – 16/2013. Nav publicēts.

85. Latvijas PSR Augstākās Tiesas Krimināllietu tiesas kolēģijas 1967.gada 4.aprīļa lēmums Nr.837. Nav publicēts.
86. Aizkraukles rajona tiesas 2007.gada 5.janvāra spriedums krimināllietā Nr.11370041805. Nav publicēts.
87. Kuldīgas rajona tiesas 2012.gada 17.decembra spriedums krimināllietā krimināllietā Nr.11250009611. Nav publicēts.

Juridiskās prakses materiāli

88. Latvijas Republikas Satversmes tiesas kolēģiju lēmumu izlase. 2012.gada janvāris – novembris. Konstitucionālos tiesību konference „Lietas ierosināšana Satversmes tiesā: Aktuāli Satversmes tiesas procesa jautājumi”. Latvijas Republikas Satversmes tiesa, 2012. Nav publicēts.
89. Krimināllietas Nr.11370024212 materiāli. Pieejami Aizkraukles rajona tiesas kancelejā.
90. Krimināllietas Nr.11370033610 materiāli. Pieejami Aizkraukles rajona tiesas kancelejā.
91. Krimināllietas Nr.11370041707 materiāli. Pieejami Aizkraukles rajona tiesas kancelejā.
92. Krimināllietas Nr.11613000607 materiāli. Pieejami Aizkraukles rajona tiesas kancelejā.
93. Krimināllietas Nr.11370015306 materiāli. Pieejami Aizkraukles rajona tiesas kancelejā.
94. Krimināllietas Nr.21370017006 materiāli. Pieejami Aizkraukles rajona tiesas kancelejā.
95. Krimināllietas Nr.11370041805 materiāli. Pieejami Aizkraukles rajona tiesas kancelejā.

DOKUMENTĀRĀ LAPA

Maģistra darbs „Valsts meža dienests kā atzinuma sniedzējs un cietušā pārstāvis kriminālprocesā, tiesību uz taisnīgu tiesu vērtējumā” izstrādāts LU Juridiskajā fakultātē.

Ar savu parakstu apliecinu, ka pētījums veikts patstāvīgi, izmantoti tikai tajā norādītie informācijas avoti un iesniegtā darba elektroniskā kopija atbilst izdrukai.

Autors: *(personiskais paraksts)* Artūrs Parfjonovs

Rekomendēju/nerekomendēju darbu aizstāvēšanai

Vadītājs: Mg.iur., lekt. Gunārs Kūtris *(personiskais paraksts)*

Recenzents:

Darbs iesniegts Krimināltiesisko zinātņu katedrā 2014.gada 28.aprīlī

Dekāna pilnvarotā persona: *(personiskais paraksts)*

Darbs aizstāvēts maģistra gala pārbaudījuma komisijas sēdē

Komisijas sekretārs(-e): *(personiskais paraksts)*